

Europeiska unionens officiella tidning

C 84

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

femtiofjärde årgången

17 mars 2011

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

III Förberedande akter

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

468:e plenarsessionen den 19 och 20 januari 2011

2011/C 84/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok från kommissionen om politiska alternativ för främjande av en europeisk avtalsrätt för konsumenter och företag" KOM(2010) 348 slutlig	1
2011/C 84/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Rapport från kommissionen – Rapport om konkurrenspolitiken 2009" KOM(2010) 282 slutlig	7
2011/C 84/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok om företagsstyrning i finansiella institut och om ersättningspolicy" KOM(2010) 284 slutlig	13
2011/C 84/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Rapport från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Övervakning av marknaden för handel och distribution 'Mot en mer effektiv och rättvis inre marknad för handel och distribution 2020' " KOM(2010) 355 slutlig	19
2011/C 84/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer" KOM(2010) 473 slutlig – 2010/0246 (COD)	25
2011/C 84/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr .../2010 om godkännande av och marknadstillsyn för två- och trehjuliga fordon och fyrhjulingar" KOM(2010) 542 slutlig – 2010/0271 (COD)	30

SV

Pris:
4 EUR

(forts. på nästa sida)

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning (forts.)	Sida
2011/C 84/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om blankning och vissa aspekter av creditswappar" KOM(2010) 482 slutlig – 2010/0251 (COD)	34
2011/C 84/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok – med sikte på tillräckliga, långsiktigt bärkraftiga och trygga pensionssystem i EU" KOM(2010) 365 slutlig	38
2011/C 84/09	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2001/112/EG om fruktjuice och vissa liknande produkter avsedda som livsmedel" KOM(2010) 490 slutlig	45
2011/C 84/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1288/2009 om fastställande av tekniska övergångsbestämmelser för perioden 1 januari 2010 – 30 juni 2011" KOM(2010) 488 slutlig – 2010/0255(COD)	47
2011/C 84/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 1234/2007 när det gäller utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen" KOM(2010) 486 slutlig – 2008/0183 (COD)	49
2011/C 84/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Ändrat förslag till rådets direktiv om strukturen och skattesatserna för punktskatten på tobaksvaror" KOM(2010) 641 slutlig – 2007/0206 (CNS)	53
2011/C 84/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om skyddsbågar monterade framför förarsätet på smalspåriga jordbruks- och skogsbrukstraktorer med hjul" KOM(2010) 610 slutlig – 2010/0264 (COD)	54
2011/C 84/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av ett system för identifiering och registrering av får och getter" KOM(2010) 635 slutlig – 2010/0309 (COD)	55

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

468:E PLENARSESSIONEN DEN 19 OCH 20 JANUARI 2011

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Grönbok från kommissionen om politiska alternativ för främjande av en europeisk avtalsrätt för konsumenter och företag”

KOM(2010) 348 slutlig

(2011/C 84/01)

Föredragande: **Antonello PEZZINI**

Den 1 juli 2010 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Grönbok från kommissionen om politiska alternativ för främjande av en europeisk avtalsrätt för konsumenter och företag”

KOM(2010) 348 slutlig.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som berett ärendet, antog sitt yttrande den 17 december 2010.

Vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 19 januari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 148 röster för, 5 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och slutsatser

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) delar kommissionens ståndpunkt att EU:s inre marknad bör fullbordas även när det gäller den europeiska avtalsrätten, och inser vikten av det arbete som utförts på akademisk nivå om den gemensamma referensramen, ett arbete som man måste dra fördel av på ett praktiskt plan.

1.2 Bland de olika lösningsmodeller som föreslås av kommissionen föredrar EESK en blandmodell som tar hänsyn till de sänkta kostnaderna och garanterar juridiskt säkra lösningar med hjälp av

— en frivillig regelordning som fastställer de mest fördelaktiga grunderna för parterna genom en ”ny frivillig avancerad ordning” som man kan hänvisa till när det gäller transnationella avtalsrelationer, som ett alternativ till de nationella reglerna, under förutsättning att såväl ”verktygslådan” som regelordningen finns tillgängliga på samtliga EU-språk och kan garantera rättssäkerheten genom att erbjuda såväl medborgare som företag en mer avancerad form av skydd. Sådana regler får inte hindra medlemsstaterna från att bevara eller införa striktare skyddsåtgärder för konsumenterna.

— en ”verktygslåda” som ska utgöra en gemensam referensram som erbjuds parterna när de ska utarbeta transnationella avtal, åtföljd av

1.3 Kommittén anser att dessa mål bör uppnås stegvis, och att man bör börja med transnationella kommersiella köpeavtal (B2B) som pilotprojekt för att kontrollera överensstämmelsen mellan reglerna och deras konkreta tillämpning.

1.4 De instrument som erbjuds genom den gemensamma referensramen skulle kunna bidra till att garantera samstämmigheten inom den europeiska avtalsrätten, minska handelshindren och främja konkurrensen på den inre marknaden.

1.5 Att via en gemenskapsförordning införa en "ny avancerad frivillig ordning" i det europeiska rättssystemet och i de nationella rättssystemen skulle enligt EESK även innebära att man skulle garantera den allmänna förståelsen, tydligheten vad gäller tillämpningen och rättssäkerheten för de parter som använder sig av ordningen i samband med transnationella kommersiella transaktioner.

1.6 Tillämpningsområdena för de nya instrumenten (dvs. den gemensamma "verktygslådan" och den nya "avancerade frivilliga regelordningen") skulle omfatta transnationella kommersiella köpeavtal för varor (B2B). Avtal som rör arbetsrätten och sociallagstiftningen omfattas inte av de nya instrumenten.

1.7 EESK stöder rätten att fritt ingå avtal och förhandla om avtalsvillkoren. Avtal mellan företag och konsument (B2C) ska utformas så att de sistnämnda och små och medelstora företag garanteras högsta möjliga skyddsnivå, förutom rättssäkerhet och konsumentskydd.

1.8 Innan man går vidare med en eventuell utökning av de nya instrumenten till att vid sidan av transnationella avtal om varuförsäljning även omfatta andra avtalstyper bör kommissionen, efter att noga ha övervakat de båda instrumenten under flera år, genomföra en konsekvensbedömning av instrumenten på den inre marknaden och bedöma det europeiska mervärde som uppkommit vad gäller kostnader och fördelar för de ekonomiska aktörerna och konsumenterna.

1.9 EESK anser att det är av grundläggande betydelse att kommissionen snarast identifierar de hinder i fråga om transaktionskostnader och rättssäkerhet som blockerar ett fullständigt utnyttjande av fördelarna och möjligheterna på den inre marknaden, framför allt för de små och medelstora företagen, dvs. 99 % av företagen i EU, och för konsumenterna.

1.10 EESK ber kommissionen att göra en konsekvensbedömning av instrumenten på den inre marknaden och en undersökning av det europeiska mervärde som det nya lagsystemet för med sig vad gäller kostnader och fördelar för de ekonomiska aktörerna och konsumenterna.

1.11 Kommittén ber också kommissionen att redan nu genomföra utbildnings- och informationsinitiativ om såväl principerna som den rättsliga praxis som är förbundna med dessa nya regler för alla jurister, universitet och slutanvändarna av de nya reglerna.

1.12 Kommittén önskar att som observatör bli mer involverad i arbetet i de expertgrupper som tillsatts av kommissionen, så som sker med Europaparlamentet, för att kunna fördjupa arbetet med initiativen, framför allt när det gäller en gemensam referensram för den europeiska avtalsrätten och uppföljningen av resultaten från det offentliga samråd som för närvarande pågår.

2. Inledning

2.1 Den inre marknaden vilar på en mängd olika avtal som lyder under olika nationella rättssystem. Skillnaderna mellan de enskilda nationella systemen för avtalsrätt kan

- medföra extra transaktionskostnader,
- utgöra en källa till rättsosäkerhet för företagen,
- undergräva konsumenternas förtroende för den inre marknaden,
- skapa handelshinder.

2.1.1 Genom Lissabonfördraget underlättas åtgärder som rör civilrättsligt samarbete och konsumentskydd på EU-nivå tack vare

- artiklarna 12, 38, 164 och 168 i fördraget och artikel 169.4 som garanterar företräde för nationella bestämmelser som är förmånligare för konsumenterna,
- en generell tillämpning av gemenskapsmetoden ⁽¹⁾,
- att de förslag som läggs fram av kommissionen ska antas med kvalificerad majoritet,
- en förstärkning av Europaparlamentets roll,
- ett ökat demokratiskt deltagande från de nationella parlamenten,
- en skärpt kontroll av lagenligheten från EU-domstolens sida.

2.1.2 För att underlätta ett ömsesidigt erkännande av rättsliga domar och beslut och för att förstärka det rättsliga och polisiära samarbetet i samband med brottmål kan EU anta gemensamma minimiregler i enlighet med *Stockholmsprogrammet – Ett öppet och säkert Europa till medborgarnas tjänst och för deras skydd*.

⁽¹⁾ Gemenskapsmodellen bygger på antagandet att medborgarnas intressen bäst tas tillvara när gemenskapens institutioner spelar sin roll fullt ut i beslutsprocessen samtidigt som subsidiaritetsprincipen respekteras.

2.1.3 Företag och medborgare stöter fortfarande dagligen på hinder som försvårar transnationell verksamhet, trots att den inre marknaden nu är ett juridiskt faktum. Man konstaterar att de olika näten inte är tillräckligt samordnade och att reglerna som styr den inre marknaden fortfarande inte tillämpas på ett enhetligt sätt.

2.1.4 För att eliminera dessa hinder på inre marknaden måste man enligt kommissionen ⁽²⁾

- "gå vidare med agendan för smart lagstiftning, och bland annat överväga ökad användning av förordningar framför direktiv",
- "göra det lättare och billigare för företag och konsumenter att ingå avtal med partner i andra EU-stater, framför allt genom att erbjuda harmoniserade lösningar för konsumentavtal [och] en EU-modell för avtalsklausuler",
- "göra det lättare och billigare för företag och konsumenter att säkerställa att avtal efterlevs och få domstolsavgöranden och domstolshandlingar erkända i andra EU-stater".

2.1.5 Att skapa ett frivilligt avtalsrättsligt instrument är dessutom en av de centrala åtgärderna inom ramen för den europeiska digitala agendan som presenterades av kommissionen den 19 maj 2010.

2.1.6 Redan 2010 tog kommissionen initiativ till en debatt om en europeisk avtalsrätt med Europaparlamentet, rådet och olika berörda parter, t.ex. företag, jurister, forskare och konsumentorganisationer.

2.1.7 Europaparlamentet har antagit ett antal resolutioner om möjligheten att harmonisera den materiella privaträtten. År 1989 respektive 1994 framförde Europaparlamentet önskemål om att man skulle börja arbeta i riktning mot gemensamma europeiska privaträttsliga regler.

2.1.8 Europaparlamentet har understrukit att en harmonisering av vissa avsnitt inom privaträtten är av avgörande betydelse för den inre marknads fullbordan, och att det effektivaste sättet att genomföra en sådan harmonisering skulle vara att samla viktiga delar av privaträtten i en gemensam europeisk civilrättslagstiftning.

2.1.9 Redan i ett yttrande från 2002 påpekade kommittén följande: "Kommittén bedömer att det är att föredra att utarbeta en enhetlig och generell europeisk avtalsrätt, exempelvis i form av en förordning. Det går då att undvika skiljaktigheter, men det kan förutsätta förseningar och kompletterande studier. Samtidigt

bör man kunna stödja sig på de redan genomförda arbeten inom kommittéer och institutioner som redan nämnts och på gällande internationella regler" ⁽³⁾.

2.1.10 Nätverket för "gemensamma principer för den europeiska avtalsrätten" (CoPECL-nätverket) blev nyligen färdigt med sitt utkast till en gemensam referensram, som det lade fram för kommissionen. Dessa regler utgör utan tvekan en modell som EU-lagstiftaren kan använda vid antagandet av ett frivilligt instrument, i enlighet med kommissionsledamot Viviane Redings rekommendationer ⁽⁴⁾.

2.1.11 EESK underströk också att "utkastet till en gemensam referensplan, som omfattar allmän avtalsrätt, i själva verket inte är utformat som ett valfritt instrument". I sin inledning förklarar författarna att ramen skulle kunna användas som "grund för ett eller flera frivilliga instrument". Enligt EESK skulle förslaget "också kunna genomföras i begränsad form genom att de allmänna bestämmelserna i utkastet till gemensam referensram skulle införas i ett frivilligt instrument som endast tillämpas på särskilda områden av avtalsrätten. På detta sätt skulle man kunna undvika de luckor i lagstiftningen som nödvändigtvis skulle uppstå om man endast antog bestämmelser för särskilda typer av avtal".

3. Kommissionens nya grönbok

3.1 I sin grönbok föreslår kommissionen olika strategier för att öka samstämmigheten inom avtalsrätten. Bland de strategiska alternativen återfinns följande:

- att på internet offentliggöra en EU-modell för avtalsvillkor (ej bindande) som kan tillämpas på den inre marknaden,
- en "verktygslåda" (bindande eller icke-bindande) som EU:s lagstiftare kan utnyttja när de antar ny lagstiftning och som garanterar bättre och mer enhetliga normer,
- en rekommendation om avtalsrätten som uppmanar medlemsstaterna att införa den europeiska avtalsrätten i sina respektive nationella rättssystem, delvis i enlighet med den modell som tillämpas i USA där alla de 50 delstaterna, med undantag av en, frivilligt har antagit en enhetlig handelslagstiftning,

⁽²⁾ Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla (KOM(2010) 2020 slutlig).

⁽³⁾ EGT C 241, 7.10.2002, s. 1.

⁽⁴⁾ EGT C 21, 21.01.2011, s. 26.

- en frivillig europeisk avtalsrätt, eller "28:e ordningen", som konsumenterna och företag kan välja i samband med avtalsmässiga förbindelser; denna frivilliga lagstiftning skulle utgöra ett alternativ till de befintliga nationella reglerna och skulle finnas tillgänglig på samtliga språk; den skulle kunna gälla för enbart transnationella avtal eller även omfatta nationella avtal; den skulle garantera ett gott skydd för konsumenterna och garantera rättssäkerheten under hela avtalets livscykel,
- en harmonisering av de nationella avtalslagarna genom ett EU-direktiv,
- en fullständig harmonisering av nationella avtalslagar genom en EU-förordning,
- skapandet av en genuint europeisk civilrätt som ska ersätta samtliga nationella avtalsbestämmelser.

3.2 Europaparlamentet stödde tanken på en europeisk avtalsrätt i en resolution av den 25 november 2009. Även Mario Monti, f.d. kommissionsledamot med ansvar för den inre marknaden och konkurrens, nämnde i sin rapport *En ny strategi för den inre marknaden* av den 9 maj 2010 de fördelar som en frivillig "28:e ordning" skulle kunna medföra för konsumenterna och företagen⁽⁵⁾.

3.3 Kommissionen genomförde den 7 september 2010 det första mötet om den europeiska avtalsrätten. I mötet deltog företrädare för företag, konsumenterna och jurister.

3.4 Kommissionen har också inrättat en expertgrupp, i vilken även Europaparlamentet deltar med observatörer, för att konvertera det så kallade "Förslag till gemensam referensram"⁽⁶⁾ – ett första förslag till en gemensam europeisk avtalsrätt, som utarbetats under de senaste åren inom ramen för EU:s sjätte ramprogram för forskning och teknisk utveckling.

3.5 Kommissionen har tagit initiativ till ett offentligt samråd om strategidokumentet. Samrådet ska vara genomfört i slutet av januari 2011.

⁽⁵⁾ EGT C 21, 21.01.2011, s. 26.

⁽⁶⁾ Den gemensamma referensramen (Common frame of reference, CFR) är ett långsiktigt projekt som syftar till att ge EU:s lagstiftande institutioner (kommissionen, rådet och Europaparlamentet) ett instrument eller riktlinjer som kan användas vid översynen av det nuvarande regelverket och utarbetandet av det framtida regelverket på området för avtalsrätt. Ett sådant instrument skulle kunna innehålla de grundläggande principerna för avtalsrätten, definitioner av nyckelbegrepp och standardbestämmelser. Inom ramen för det sjätte ramprogrammet har GD Forskning inrättat ett nätverk på hög nivå inom området samhälls- och humanvetenskap för att utarbeta enhetliga principer för den europeiska avtalsrätten (Common Principles of European Contract Law). Denna högnivågrupp består av över 150 forskare samt ett flertal institutioner och organisationer som är verksamma i samtliga EU:s medlemsstater inom området europeisk privaträtt. Gruppens arbete pågick mellan 2005 och 2009 och resultatet är just texten med rubriken "Förslag till gemensam referensram".

4. Allmänna kommentarer

4.1 EU:s inre marknad bygger på avtalsrätten. Kommittén är djupt oroad över att företagen, framför allt de små och medelstora, trots de kompletterande åtgärderna på den inre marknaden har svårt att sälja till utlandet, eftersom de då måste anpassa sig till en ny avtalsrätt i var och en av de 27 medlemsstaterna. Endast 8 % av konsumenterna handlar via nätet från en annan medlemsstat.

4.2 För närvarande medför förekomsten av olika regelsystem högre transaktionskostnader för företagen. Framför allt de mindre företagen lyckas inte utnyttja de skalekonomiska fördelarna med EU:s inre marknad. Konsumenterna drabbas också, eftersom urvalet minskar och priserna stiger när den transnationella handeln minskar.

4.3 Dessutom fullföljs inte 61 % av den transnationella handeln, på grund av att företaget vägrar sälja till konsumentens hemland. Detta beror till stor del på hinder i regelverken och osäkerhet om vilka bestämmelser som gäller.

4.4 För att lösa några av dessa problem och öka möjligheterna på den europeiska inre marknaden måste företagen, och särskilt de mindre företagen, garanteras ökad rättssäkerhet och konsumenterna enklare och striktare skyddsregler.

4.5 EESK anser att kommissionen måste göra mer på detta område och inte stanna vid ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor. Ett sådant samarbete är nödvändigt men inte tillräckligt för en väl fungerande inre marknad.

4.6 Den debatt som föreslagits av kommissionen är viktig mot bakgrund av erfarenheterna från den europeiska inre marknaden med en mängd olika avtal i olika nationella system, med ökade transaktionskostnader, som enligt färsk forskning uppgår till omkring 15 000 euro i genomsnitt⁽⁷⁾.

4.7 Konsumenterna och företagen stöter på omfattande hinder när de försöker utnyttja fördelarna med den inre marknaden. Transaktionskostnaderna (för att anpassa avtalsklausuler och handelspolitiska regler eller för att låta översätta reglerna) och rättsosäkerheten gör att det blir tämligen svårt för de små och medelstora företagen att expandera på den inre marknaden och att uppnå ett starkt konsumentskydd.

⁽⁷⁾ <http://www.europe.org>.

4.8 En enhetlig avtalsrätt, som skulle kunna utformas som en frivillig rätt (även kallad "28:e ordningen") skulle kunna vara en oerhört användbar lösning. Kommissionen och Europaparlamentet har i ett antal olika dokument börjat hänvisa till möjligheten att tillgripa en mekanism som man kallar "28:e ordningen", framför allt på vissa viktiga områden där det skulle vara önskvärt med en fullständig harmonisering men där en sådan inte är så enkel eller ens möjlig att genomföra.

4.8.1 Frånsett det arbete som inleddes genom EESK:s yttrande på eget initiativ om *Europeiska försäkringsavtal*⁽⁸⁾, och som sedan genomfördes av projektgruppen "Restatement of European Insurance Contract Law" och nyligen resulterade i publiceringen av "Principles of European Insurance Contract Law", har EU-lagstiftaren endast vid ett fåtal tillfällen tillämpat ett liknande förfarande på området bolagsrätt, immateriella rättigheter och internationell rätt.

4.9 Införandet av standardvillkor i avtalen skulle vara till fördel för alla parter, under förutsättning att

- det ges största möjliga garantier för skydd av de svagaste avtalsparterna och att standardvillkoren utgår från högsta tänkbara skyddsnivå,
- arbetsmarknadens parter och samtliga företrädare för det civila samhället – särskilt små och medelstora företag – är aktivt delaktiga i förhandlingarna om standardvillkorens utformning,
- avtalsvillkoren överensstämmer med direktivet om oskäligen avtalsvillkor och med direktivet om efterlevnad av betalningsfrister i handelstransaktioner och således fullt ut garanterar genomförandet av *Small Business Act*,
- avtalsfriheten samtidigt garanteras, t.ex. genom att standardavtalen endast utgör rekommendationer,
- möjligheterna till rättslig prövning inte begränsas,
- standardvillkoren övervakas och ses över med regelbundna mellanrum.

4.10 EESK anser att man bör gå fram stegvis och börja med transnationella kommersiella köpeavtal. De kan användas som pilotprojekt för att kontrollera i vilken utsträckning som systemet faktiskt används i praktiken av berörda parter och som underlag för effektiva konsekvensanalyser.

4.11 En särskilt viktig faktor är de olika definitionerna av följande begrepp inom materiell rätt:

- Juridisk person.
- Definitionen av konsument och näringsidkare.
- Oskäligen avtalsvillkor.
- Vilka krav om förhandsinformation som gäller för avtal om varor och tjänster.
- Informationsskyldigheten när avtal med en part i svagare position ingås.
- Klagomål vid brister i informationsplikten.
- Leverans – leveranstid – tidpunkt för risköverföring.
- Tidsgränser och metoder för bedömning av avtalsenlighet och hur gången för klagomål vid bristande avtalsenlighet ser ut.
- Situationer som kan leda till hävning av avtalet.
- Anmälan till säljaren om brister som upptäckts eller som borde ha upptäckts av köparen.
- Ångerrätt: tillämpningsområde, utövande av ångerrätten, betänketid och tidsfrist.
- Begreppet strikt ansvar.
- Införande av begreppen utebliven vinst och faktisk skada.
- Producentansvar och bevisbörda.
- E-handel.

4.12 EESK skulle kunna föreslå en kombination av olika rättsliga och icke-rättsliga åtgärder, t.ex. följande:

- Att öka samstämmigheten i gemenskapens regelverk på avtalsrättens område.
- Att främja utarbetandet av standardvillkor som ska gälla för hela EU.
- Att undersöka om problemen inom europeisk avtalsrätt eventuellt kräver icke-sektorspecifika lösningar.

⁽⁸⁾ EUT C 157, 28.06.2005, s. 1.

4.13 Enligt EESK bör en frivillig europeisk avtalsrätt med garanterade standardvillkor och den "28:e ordningen" som ett alternativ kunna existera parallellt med den nationella avtalslagstiftningen.

4.14 I samband med tillämpningen av Romkonventionen ⁽⁹⁾ har de nya problem som uppstått (t.ex. i samband med e-handeln och dess påverkan på reglerna som styr avtal) och de nya juridiska frågeställningarna inneburit många utmaningar.

4.15 När det gäller tillämpningen av den gemensamma "verktygslådan" för en frivillig gemensam europeisk avtalsrätt

och den nya "avancerade frivilliga regelordningen" anser EESK att arbetet borde inledas med ett pilotprojekt på handelsområdet som begränsas till transnationella avtal om försäljning av varor.

4.16 EESK anser att man i högre grad bör säkerställa samstämmighet mellan horisontell och vertikal lagstiftning med särskild fokus på behovet av öppenhet, tydlighet och enkelhet, inte bara för dem som ska tillämpa rätten och deras kapacitet att ta till sig nya riktlinjer, utan även och framför allt för de mindre företagen och den genomsnittlige konsumenten, för vilka komplexiteten och de juridiska oklarheterna får återverkningar i form av ökade kostnader och längre tidsfrister.

Bryssel den 19 januari 2011

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, undertecknad i Rom den 19 juni 1980.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Rapport från kommissionen – Rapport om konkurrenspolitiken 2009"

KOM(2010) 282 slutlig

(2011/C 84/02)

Föredragande: **Franco CHIRIACO**

Den 3 juni 2010 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Rapport från kommissionen – Rapport om konkurrenspolitiken 2009"

KOM(2010) 282 slutlig.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som berett ärendet, antog sitt yttrande den 17 december 2010.

Vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 19 januari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 154 röster för, 2 röster emot och 4 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Under 2009 påverkades konkurrenspolitiken kraftigt av den internationella ekonomiska krisen och hanteringen av dess effekter.

1.2 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) efterlyser en maximal samverkan mellan Europa 2020-strategin och strategin för hållbar utveckling ⁽¹⁾, enligt tidigare förslag ⁽²⁾, men även mellan dessa strategier och konkurrenspolitiken så att man undviker att åtgärder dubblar varandra eller, än värre, står i motsättning till varandra.

1.3 Kommittén framhåller än en gång risken för att det i denna besvärliga ekonomiska situation uppstår systemrisk, särskilt beträffande **finansiella tjänster**, på så sätt att konkurrensen påverkas negativt medan otillbörligt agerande gynnas. Även om, såsom har påpekats ⁽³⁾, kommissionen inte kan åta sig hanteringen av alla den ekonomiska krisens aspekter uppmanas den att stödja ansvariga myndigheters åtgärder, särskilt Europeiska centralbanken och andra konkurrensmyndigheter, genom en vägledande och övervakande gemenskapspolitik.

1.4 Detta stöd är extra viktigt under den aktuella översynen av **Baselavtalet** ⁽⁴⁾. Genom denna översyn höjs å ena sidan de garantikrav som bankerna måste uppfylla och syftet med detta är att minska risken för nya finansiella kriser på grund av bristande likviditet. Å andra sidan skulle de nya reglerna försvåra företagens tillgång till kredit. Därmed riskerar man att risken

överförs från finansmarknaderna till den reala ekonomin. Denna översyn skulle dessutom kunna missgynna de europeiska bankerna i förhållande till amerikanska banker och leda till minskade vinster och hårdare konkurrens när det gäller investeringar med hög risk.

1.5 Kommittén ställer sig bakom kommissionens övervakning av de **nationella ekonomiska återhämtningsplanerna**, vars syfte är att ge en överblick över hur långt genomförandet av de enskilda programmen har kommit, ange vilka instrument som finns för att påskynda framstegen med åtgärderna och kontrollera att samordningen fungerar som den ska ⁽⁵⁾.

1.6 När det gäller risken för obligationschocker med koppling till skuldnivåerna, särskilt i länder som Portugal, Irland, Grekland och Spanien, är det tydligt att spekulation kan komma att påverka råvarumarknaderna negativt. I detta sammanhang uppmanas kommissionen att uppmärksamma de problem som detta skulle medföra i fråga om priser och löner, särskilt för små och medelstora företag, och agera utifrån detta.

1.7 Kommittén föreslår att man regelbundet offentliggör en rapport om övervakningen av **statligt stöd**, som ger en utförlig bild av åtgärdernas genomförandegrad och bedömer effekterna för marknaderna. Syftet skulle vara att utarbeta en plan för att främja **industrisektorn**, som behövs för EU:s ekonomiska återhämtning, genom att stärka företagen, särskilt små och medelstora företag, och öka de berörda sysselsättningsnivåerna.

⁽¹⁾ KOM(2001) 264 slutlig.

⁽²⁾ EUT C 128, 18.5.2010, s. 18.

⁽³⁾ EUT C 228, 22.9.2009, s. 47.

⁽⁴⁾ Pressmeddelande från Baselskommittén om höjning av minimikapitalkraven, se följande länk: <http://www.bis.org/press/p100912.pdf>

⁽⁵⁾ EUT C 228, 22.9.2009, s. 149.

1.8 EESK ⁽⁶⁾ har redan uttryckt sin oro över eventuella följder av samspelet mellan systemet för **industriellt rättsskydd** och konkurrenspolitiken. Kommittén rekommenderar därför att den europeiska konkurrenspolitiken 2010 även på detta område sörjer för rättvisa och icke-diskriminerande villkor och att man uppmuntrar att företag, särskilt små och medelstora företag, förvärvar industriella äganderätter. Både EESK och kommissionen inser deras problem på detta område. Mot bakgrund av Europeiska kommissionens förslag avseende bestämmelserna för språkanvändning i anslutning till ett EU-patent och vissa medlemsstaters önskan om ett utökat samarbete vill EESK rekommendera att man försöker hitta en modell som främjar ökad konkurrenskraft, innovation och en starkare inre marknad på lika villkor. EU-patentet får inte diskriminera vare sig ekonomiska aktörer eller vissa medlemsstater, eftersom det skulle leda till konkurrensnackdelar.

1.9 EESK anser att marknaden för **jordbrukssektorn** bör vara starkt integrerad i EU:s samtliga politikområden, först och främst i konkurrenspolitiken.

1.10 När det gäller **energisektorn** kan man konstatera att konsumenterna i flera medlemsstater är mycket missnöjda med marknaden för el och gas. Höga priser och tjänsternas bristfälliga kvalitet medför direkt stora kostnader för konsumenter och företag och konkurrensen blir uppenbart snedvriden.

1.11 I enlighet med principen om teknikneutralitet är det nödvändigt att öka medvetenheten och höja kompetensen hos leverantörer och slutkunder inom **elektroniska kommunikationstjänster**, så att tekniken kan gynna den ekonomiska utvecklingen och så att den digitala agendans principer ⁽⁷⁾ genomförs på bästa sätt.

1.12 EESK stöder definitionen av **rätten till information** som en kombination av informationsfrihet, rätten att informera och rätten att bli informerad ⁽⁸⁾. Följaktligen kan en pluralistisk information inte på något sätt vara utelämnande, styrd eller övervakad. Kommissionen behöver inte bara vara repressiv gentemot företag som begränsar pluralismen till skada för den fria konkurrensen, utan skulle också kunna vara mycket proaktiv i främjandet av informationsfriheten.

1.13 Sedan beslutet fattades om att helt öppna upp postmarknaden för konkurrens från och med den 1 januari 2011, har enligt EESK den ekonomiska krisen definitivt underminerat den finansiella jämvikten för de etablerade postoperatörerna som tillhandahåller **tjänster av allmänt intresse**. För att säkerställa att dessa operatörer till fullo kan utföra de uppgifter som

anförtrots dem och för att upprätthålla sysselsättningsnivån och sysselsättnings kvaliteten inom sektorn, uppmanar EESK EU-institutionerna att inrätta ett stödsystem som tar hänsyn till denna nya situation vars allvar och potentiella effekter man inte kunde känna till då tredje postdirektivet (2008/6/EG) av den 20 februari 2008 antogs. Generellt sett rekommenderar kommittén att man med tanke på den nuvarande krisen stöder och utvecklar tjänsterna av allmänt intresse för att stärka den ekonomiska, sociala, territoriella och kulturella sammanhållningen inom EU.

1.14 I fråga om **konsumentskydd** välkomnar EESK utvecklingen mot en mer strukturerad förbindelse mellan GD Konkurrens och övriga generaldirektorat med ansvar för konsumentfrågor och konsumentorganisationer, men beklagar att ännu ett år har gått utan att det skett några framsteg när det gäller att verkligen genomföra den privaträttsliga tillämpningen av EU:s antitrustregler.

1.14.1 Trots ett berättigat stöd från Europaparlamentet och EESK har kommissionen inte lyckats genomföra det initiativ som lanserades i grönboken 2005 och i vitboken 2008 i syfte att säkerställa att EU:s regler för skadeståndstalan vid brott mot antitrustreglerna är effektiva. Detta innebär att konsumenterna fortfarande saknar skydd om de lider skada på grund av brott mot antitrustreglerna.

1.14.2 EU-domstolen har länge framhållit att så länge inte varje enskild medborgare har möjlighet att kräva skadestånd för den skada han lidit på grund av brott mot antitrustreglerna kan dessa regler inte fungera fullt ut på ett effektivt sätt.

1.15 EESK vill också uppmana till att man övervakar **koncentrationsprocesser** i näringslivet, att man granskar de sociala och kulturella effekterna inom industri, handel, hantverk och jordbruk, och utarbetar rekommendationer för en aktiv och hållbar ekonomisk politik och balanserade ekonomiska strukturer.

1.16 Liksom i föregående yttranden om konkurrenspolitiken uppmärksammar EESK på nytt kommissionen på fenomenet **social dumpning**. Kommittén värdesätter å ena sidan kommissionens arbete på miljöområdet, som kommer till uttryck i de många bestämmelser som antagits för att motverka krisen. Å andra sidan betonar kommittén att man i större utsträckning och på ett mer konkret sätt behöver uppmärksamma de fortsatta skillnaderna mellan olika nationella regler om lika möjligheter och anställningsskydd. Kommittén anser att dessa aspekter bör beaktas helt och fullt, inte bara inom sysselsättningspolitiken utan även inom konkurrenspolitiken, eftersom de kan ha stor påverkan på marknadens dynamik.

⁽⁶⁾ EUT C 306, 16.12.2009, s. 7.

⁽⁷⁾ KOM(2010) 245 slutlig.

⁽⁸⁾ EUT C 44, 11.2.2011, s. 62

1.17 EESK välkomnar att kommissionen också under 2009 har strävat efter att ytterligare klargöra förhållandet mellan å ena sidan **systemen för socialomsorg och hälso- och sjukvård** och å andra sidan ekonomin. Kommittén stöder kommissionens arbete för att stärka en solidariskt finansierad social infrastruktur, ett civilt samhälle och det allmänna bästa i Europa. Vi utgår från att de offentliga sociala trygghetssystemen, som baseras på nationell sociallagstiftning, ska vara utformade så att de inte är diskriminerande för leverantörer och förmånstagare och så att de underlättar ett gränsöverskridande tjänsteutbud, i den mån staten eller myndigheterna inte själva tillhandahåller tjänster. De förhållanden som gäller för rättsligt och ekonomiskt självständiga leverantörer som arbetar inom den offentliga förvaltningen ska framför allt utformas av den nationella sociallagstiftningen.

2. Innehållet i rapporten för 2009

2.1 I årsrapporten om konkurrenspolitiken 2009 beskrivs utvecklingen och tillämpningen av konkurrenspolitikens instrument, åtgärder till förmån för konsumenterna samt samarbetet på europeisk, internationell och interinstitutionell nivå.

2.2 Detta år ägnas inledningen åt en grundlig behandling av konkurrenspolitiken och den ekonomiska och finansiella krisen.

2.3 Konkurrenspolitiken och den ekonomiska och finansiella krisen

2.3.1 Konkurrenspolitikens roll ur ett krisperspektiv

2.3.1.1 Mot bakgrund av den allvarliga ekonomiska krisen har kommissionen försökt utforma politiken så att man minimerar krisens effekter på den reala ekonomin, stabiliserar det finansiella systemet och undviker att en liknande kris upprepas i framtiden, med målsättningen att bevara den inre marknaden.

2.3.2 Kommissionens politiska svar

2.3.2.1 Kommissionen har behövt hantera många meddelanden om de krisstödsåtgärder som medlemsstaterna har vidtagit och har reagerat inom en mycket begränsad tidsram.

2.3.3 Rekapitalisering av bankerna

2.3.3.1 Redan i slutet av 2008 antog kommissionen ett **meddelande om rekapitalisering**⁽⁹⁾ där man skiljer mellan banker som är sunda och banker som har svårigheter och där vägledning ges för att utvärdera kapitaltillskott i form av stöd.

2.3.3.2 **Garantiordningar** har godkänts för 12 medlemsstater⁽¹⁰⁾. Sju stater har antagit system som endast gäller rekapitalisering⁽¹¹⁾, medan ytterligare sju har utarbetat blandplaner eller helhetsplaner⁽¹²⁾. Spanien, Slovenien, Storbritannien, Ungern och Tyskland har också arbetat med andra former av stöd. När det gäller **stöd till enskilda enheter** har man godkänt åtgärder för rekapitalisering och andra stödåtgärder till förmån för 29 enheter⁽¹³⁾.

2.3.4 Värdeminskade tillgångar

2.3.4.1 I februari antog kommissionen ett **meddelande om värdeminskade tillgångar**⁽¹⁴⁾, där den förklarar kriterierna för värdering av räddningsåtgärder för finansinstitut enligt reglerna om statligt stöd.

2.3.5 Omstrukturering

2.3.5.1 I ett **meddelande om omstrukturering**⁽¹⁵⁾ tar kommissionen upp frågan om moralisk risk och tydliggör de krav som stödmottagarna måste uppfylla och framhåller att man måste undvika att belöna riskfyllt agerande i det förgångna.

2.3.6 Stöd utöver statligt stöd

2.3.6.1 Villkoren för betalningsoförmåga har setts över när det gäller de böter som kommissionen har utdömt på grundval av **antitrustreglerna**. Kommissionen har utvärderat de enskilda förfrågningarna från fall till fall.

2.3.7 Krisens effekter på den reala ekonomin

2.3.7.1 Den **tillfälliga gemenskapsramen för statliga stödåtgärder**⁽¹⁶⁾, som gäller fram till slutet av 2010, är inriktad på två målsättningar: att garantera företagen fortsatt tillgång till finansiering och att uppmuntra dem att fortsätta investera i en "hållbar framtid".

⁽¹⁰⁾ Cypern, Danmark, Finland, Irland, Italien, Lettland, Nederländerna, Polen, Portugal, Slovenien, Spanien och Sverige.

⁽¹¹⁾ Danmark, Finland, Frankrike, Italien, Polen, Portugal och Sverige.

⁽¹²⁾ Tyskland, Storbritannien, Grekland, Österrike, Polen, Ungern och Slovakien.

⁽¹³⁾ ING, KBC, Parex Banka, Anglo Irish Bank, Bank of Ireland, Allied Irish BankFortis, Dexia, Nord LB, IKB, Kaupthing Bank Finland, Ethias, SdB, Banco Privado Portugues, Hypo Real Estate, WestLB, Fionia, HSH Nordbank, Hypo Tirol, LBBW, Kaupthing Luxemburg, Caisse d'Epargne/Banque Populaire, Mortgage Bank of Latvia, Northern Rock, Commerzbank, Lloyds Banking Group, BAWAG, Hypo Group Alpe Adria och RBS.

⁽¹⁴⁾ EUT C 72, 26.3.2009, s. 1.

⁽¹⁵⁾ EUT C 195, 19.8.2009, s. 9.

⁽¹⁶⁾ EUT C 83, 7.4.2009, s. 1.

⁽⁹⁾ EUT C 10, 15.1.2009, s. 2.

2.3.8 Resultat och kostnader

2.3.8.1 Under **2008** ökade **den sammanlagda stödvolymen**, på grund av den ekonomiska och finansiella krisen, från omkring 0,5 % till 2,2 % av BNP, dvs. till 279,6 miljarder euro. Det krisrelaterade stödet utgjorde omkring 1,7 % av det totala beloppet.

2.4 Instrument

2.4.1 Kontroll av statligt stöd

2.4.1.1 Under 2009 fortsatte genomförandet av **handlingsplanen för statligt stöd** ⁽¹⁷⁾, med antagandet av vägledande dokument om stöd till utbildning ⁽¹⁸⁾ och stöd till förmån för missgynnade och funktionshindrade arbetstagare ⁽¹⁹⁾. Dessutom har man antagit riktlinjer för ingående bedömning av regionalt stöd till stora investeringsprojekt ⁽²⁰⁾.

2.4.1.2 Beträffande gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter ⁽²¹⁾ förlängdes giltighetstiden fram till oktober 2012.

2.4.1.3 Den 1 september 2009 trädde ett **"förenklat förfarande för handläggning"** i kraft med syfte att öka effektiviteten, öppenheten och förutsägbarheten när det gäller kommissionens förfaranden för handläggning av statligt stöd ⁽²²⁾.

2.4.2 Antitrust

2.4.2.1 Kommissionen antog sex beslut om kartellbildning ⁽²³⁾, och utdömde böter till 43 företag om sammanlagt 1,62 miljarder euro.

2.4.2.2 Kommissionen tog slutgiltiga beslut gällande energisektorn (RWE och GdF) och IT-sektorn (Intel, Microsoft och Rambus) och beslutade att inleda förfaranden inom sektorerna för elektronisk kommunikation (före detta monopolbolag på bredbandsmarknaden i Polen och Slovakien) och finansiella tjänster (Standard & Poor's och Thomson Reuters).

2.4.3 Koncentrationskontroll

2.4.3.1 Antalet anmälda koncentrationer var lägre än rekordnivåerna från föregående år. Sammanlagt anmäldes till kommissionen 259 transaktioner och 243 slutgiltiga beslut antogs. Inga

beslut om förbud fattades och inga nya förfaranden inleddes enligt artikel 21 i koncentrationsförordningen.

2.5 Utvecklingen inom olika sektorer

2.5.1 Finansiella tjänster

2.5.1.1 Kommissionen fortsatte övervaka **gränsöverskridande förmedlingsavgifter**, med särskilt fokus på VISA Europe och MasterCard.

2.5.1.2 Man såg över hur gruppundantagsförordningen fungerar när det gäller **försäkringar**, där förordningen upphör att gälla den 31 mars 2010. Förslaget till ny förordning, som lades fram för samråd i oktober, förnyar undantagen för två avtalskategorier: gemensam insamling av data, uppställning av tabeller och undersökningar samt avtal om bildande av samförsäkrande eller samåterförsäkrande grupper.

2.5.2 Energi och miljö

2.5.2.1 **Lagstiftningspaketet om klimat och energi**, som antogs i april, innehåller ett direktiv om förnybara energikällor där hållbarhetskriterier anges för biobränslen och biovätskor ⁽²⁴⁾ som även är relevanta för bedömningen av statligt stöd inom denna sektor. Europaparlamentet och rådet godkände dessutom ett direktiv om ändring av gemenskapssystemet för **handel med utsläppsätter** för växthusgaser ⁽²⁵⁾.

2.5.2.2 När det gäller energimarknaden antog parlamentet och rådet i juli **paketet om den inre marknaden för energi** ⁽²⁶⁾ och kommissionen antog ett förslag till förordning om åtgärder för att trygga gasförsörjningen.

2.5.2.3 För första gången utdömde kommissionen böter för överträdelse av antitrustreglerna inom energisektorn. E.ON och GDF Suez ålades påföljder för uppdelning av marknaden ⁽²⁷⁾ och bötesbeloppet uppgick till sammanlagt 1 106 miljoner euro.

2.5.3 Elektronisk kommunikation

2.5.3.1 Fram till 2009 hade kommissionen utvärderat och godkänt statligt stöd och andra typer av offentlig finansiering om cirka 2 miljarder euro ⁽²⁸⁾ med målsättningen att främja tillgången till **bredband** för alla EU-medborgare.

⁽¹⁷⁾ KOM(2005) 107 slutlig.

⁽¹⁸⁾ EUT C 188, 11.8.2009, s. 1.

⁽¹⁹⁾ EUT C 188, 11.8.2009, s. 6.

⁽²⁰⁾ EUT C 223, 16.9.2009, s. 3.

⁽²¹⁾ EUT C 156, 9.7.2009, s. 3.

⁽²²⁾ EUT C 136, 16.6.2009, s. 3 (3-12 och 13-20).

⁽²³⁾ Ärende COMP/39406 marina slangar; COMP/39401 E.ON/GdF; COMP/39396 kalciumkarbid; COMP/37956 armeringsjärn (förnyat antagande); COMP/39129 transformatorer och COMP/38589 värmestabilisatorer.

⁽²⁴⁾ EUT L 140, 5.6.2009, s. 16.

⁽²⁵⁾ EUT L 140, 5.6.2009, s. 63.

⁽²⁶⁾ EUT L 211, 14.8.2009, s. 1.

⁽²⁷⁾ Ärende COMP/39401. Se meddelande IP/09/1099 från den 8 juli 2009.

⁽²⁸⁾ Varav 1,5 miljarder euro i form av statligt stöd i enlighet med artikel 107 i EUF-fördraget.

2.5.4 Informationsteknik

2.5.4.1 Under 2009 antog kommissionen två beslut som innebar att åtaganden från Microsofts och Rambus sida i samband med överträdelse av konkurrensreglerna blev juridiskt bindande. Genom ett tredje beslut utdömdes böter till Intel på 1,06 miljarder euro, det högsta som kommissionen någonsin ålagt ett enskilt företag ⁽²⁹⁾.

2.5.5 Medier

2.5.5.1 Kommissionen fortsatte att övervaka medlemsstaternas övergång från **radio- och tv-sändningar** med analog teknik till sändningar med digital teknik, särskilt i Italien och Tyskland.

2.5.6 Läkemedelsindustrin och hälso- och sjukvårdstjänster

2.5.6.1 Efter en undersökning av läkemedelssektorn bekräftade kommissionen det brådskande behovet av att inrätta ett **gemenskapspatent** och ett enhetligt specialiserat system för tvistlösning på patentområdet i EU.

2.5.6.2 Kommissionens åtgärder inom området för hälso- och sjukvårdstjänster var inriktade mot statligt stöd, efter att flera klagomål lagts fram av privata kliniker, vilka menade att offentligt drivna sjukhus särbehandlats eller fått överdrivna ersättningar i flera medlemsstater ⁽³⁰⁾.

2.5.7 Transporter

2.5.7.1 Inom sektorn för **järnvägstransporter** godkände kommissionen Deutsche Bahn AG:s köp av det polska järnvägsföretaget PCC Logistics ⁽³¹⁾. Ärendet om en sammanslagning där SNCF genom köp skulle komma att delvis kontrollera Keolis, ett företag verksamt inom offentlig passagerartransport ⁽³²⁾, återförvisades däremot till Frankrike.

2.5.7.2 Inom **sjötransportsektorn** antog kommissionen ett meddelande om statligt stöd till fartygsförvaltare ⁽³³⁾. Dessutom fattade kommissionen positiva beslut beträffande statligt stöd till sjöfolk i Italien ⁽³⁴⁾ och Finland ⁽³⁵⁾, och man slutförde det formella förfarandet i fråga om DIS-systemet i Danmark samt de ärenden som gällde skatten på tonnage i Irland ⁽³⁶⁾, Danmark ⁽³⁷⁾, Nederländerna ⁽³⁸⁾, Slovenien ⁽³⁹⁾ och Polen ⁽⁴⁰⁾.

⁽²⁹⁾ EUT C 220, 12.9.2009, s. 41.

⁽³⁰⁾ Ärende NN54/2009.

⁽³¹⁾ Ärende COMP/M.5480.

⁽³²⁾ Ärende COMP/M.5557, SNCF/CDPQ/Keolis/Effia.

⁽³³⁾ EUT C 132, 11.6.2009, s. 6.

⁽³⁴⁾ Ärende N219/2009 – EUT C 196, 20.8.2009.

⁽³⁵⁾ Ärende N120/2009 – EUT C 232 26.9.2009, N67/2009 – EUT C 232, 26.9.2009 och N300/2009 – EUT C 299, 9.12.2009.

⁽³⁶⁾ Ärende C2/2008 – EUT L 228, 1.9.2009.

⁽³⁷⁾ Ärende C5/2007 – EUT L 315, 2.12.2009.

⁽³⁸⁾ Ärende N457/2008 – EUT C 106, 8.5.2009.

⁽³⁹⁾ Ärende N325/2007 – EUT C 53, 6.3.2009.

⁽⁴⁰⁾ Ärende C34/2007.

2.5.7.3 Kommissionen övervakar sektorn för **lufttransporter** som genomgår en konsolideringsprocess som omfattar joint venture-avtal för transatlantiska flygningar ⁽⁴¹⁾, sammanslagning av nätverksbolag och lågprisbolag ⁽⁴²⁾ och stora nätverksbolags uppköp av mindre regionala operatörer ⁽⁴³⁾.

2.5.8 Posttjänster

2.5.8.1 I fråga om tillämpningen av reglerna om statligt stöd inom postsektorn antog kommissionen många beslut med syfte att garantera att operatörer som tillhandahåller **tjänster av allmänt ekonomiskt intresse** och deras filialer inte ges otillbörliga fördelar.

2.5.9 Bilindustrin

2.5.9.1 Kommissionen välkomnar den effekt på försäljningen som **skrotningsprogram** har haft på flera nationella marknader. Ett korrekt genomförande av de informationsbestämmelser som infördes genom direktiv 98/34/EG har garanterat öppenhet, informationsutbyte och förebyggande av hinder för den inre marknaden.

2.5.9.2 Kommissionen godkände också olika stödprogram för utveckling av fordon för att möta den växande efterfrågan på mer miljövänliga bilar och för ett strängare regelverk på **miljöområdet**.

2.5.9.3 På antitrustområdet lade man i december fram ett förslag till **gruppundantagsförordning** för bilsektorn för offentligt samråd.

2.5.10 Livsmedelsindustrin

2.5.10.1 I oktober offentliggjorde kommissionen resultatet av en undersökning av livsmedelsindustrin i meddelandet om åtgärder som kan få livsmedelskedjan att fungera bättre ⁽⁴⁴⁾.

2.5.10.2 Kommissionen antog dessutom en rapport om **mejerimarknaden** ⁽⁴⁵⁾ som var en av de sektorer som hade särskilt stora problem under 2009. Kommissionen intensifierade också sina kontakter med de nationella myndigheterna inom sektorn.

⁽⁴¹⁾ MEMO/09/168, 20.4.2009.

⁽⁴²⁾ COMP/M.5364, Iberia/Vueling/Clickair.

⁽⁴³⁾ COMP/M.5335, Lufthansa/Brussels Airlines; COMP/M.5403, Lufthansa/Bmi; COMP/M.5440, Lufthansa/Austrian Airlines.

⁽⁴⁴⁾ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication16061_en.pdf.

⁽⁴⁵⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0385:FIN:SV:PDF>.

2.6 Åtgärder inom konsumentskydd

2.6.1 Kommissionen fortsatte under året sitt arbete på detta område, dels inom enheten för konsumentkontakter, som inrättades av GD Konkurrens år 2008, dels inom den undergrupp för konkurrens som 2003 inrättades inom den rådgivande europeiska konsumentgruppen (ECCG).

2.7 Europeiska konkurrensnätverket och nationella domstolar

2.7.1 Vid ett sammanträde mellan GD konkurrens och de ansvariga för de nationella konkurrensmyndigheterna godkändes enhälligt rapporten om konvergens mellan program för **förmånlig behandling** i linje med Europeiska konkurrensnätverkets modell för förmånlig behandling ⁽⁴⁶⁾.

2.7.2 Kommissionen informerades om 129 nya undersökningar som inletts av de nationella konkurrensmyndigheterna och om 69 beslut ⁽⁴⁷⁾, vilket innebar en ökning med 15 % jämfört med 2008.

2.8 Internationell verksamhet

2.8.1 GD konkurrens fortsatte sitt samarbete med andra internationella organ som omfattas av generaldirektoratets behörighetsområde (internationella konkurrensnätverket, OECD:s konkurrenskommitté, UNCTAD:s mellanstatliga grupp av konkurrensexperter om konkurrenslagstiftning och -politik).

2.8.2 Kommissionen upprätthöll ett nära samarbete med Förenta staterna, Kanada, Japan, Kina och Indien och undertecknade nya samförståndsavtal med Sydkorea ⁽⁴⁸⁾ och Brasilien. Särskilt uppmärksammades samarbetet med Kroatien och Turkiet, som måste uppfylla de "öppningsriktmärken" som krävs för att inleda anslutningsförhandlingar inom konkurrenskapitlet, och även samarbetet med länderna på västra Balkan och Island, med tanke på en framtida anslutning till Europeiska unionen.

2.9 Interinstitutionellt samarbete

2.9.1 **Europaparlamentet** godkände en resolution om vitböken om skadeståndstalan vid brott mot EG:s antitrustregler och konkurrensrapporterna för åren 2006 och 2007.

2.9.2 **Rådet** mottog flera konkurrenspolitiska bidrag från kommissionen beträffande slutsatser som antagits i sammansättningar såsom Ekofin, rådet (konkurrenskraft), rådet (transport, telekommunikation och energi) och Europeiska rådet.

2.9.3 GD konkurrens samarbetade aktivt med **EESK** i olika frågor, bland annat små och medelstora företags anpassning till den globala marknadens utveckling, skeppsvarv och statligt stöd.

Bryssel den 19 januari 2011

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

⁽⁴⁶⁾ <http://ec.europa.eu/competition/ecn/documents.html>.

⁽⁴⁷⁾ Beslut enligt artikel 11.4 i förordning (EG) nr 1/2003.

⁽⁴⁸⁾ EUT L 202, 4.8.2009, s. 36.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok om företagsstyrning i finansiella institut och om ersättningspolicy"

KOM(2010) 284 slutlig

(2011/C 84/03)

Föredragande: **Michael SMYTH**

Den 2 juni 2010 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Grönbok om företagsstyrning i finansiella institut och om ersättningspolicy"

KOM(2010) 284 slutlig.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 januari 2011.

Vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 20 januari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 173 röster för och 4 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 I detta yttrande presenterar EESK de svar som diskuterats fram på den långa rad frågor som kommissionen ställer i sin grönbok. Frågorna rör åtta huvudaspekter av styrningen av finansiella institut, från styrelsens arbete, tillsynsmyndigheternas arbete, riskförvaltning, intressekonflikter och aktieägarnas roll till den kontroversiella frågan om direktörernas ersättning.

1.2 EESK välkomnar syftet bakom kommissionens grönbok, men noterar vissa brister i fråga om definitionerna, särskilt definitionen av företagsstyrning, som kommittén anser bör vara tydligare, och i fråga om skillnaderna mellan styrelsemoddeller i brittiska och kontinentaleuropeiska system. Kommittén anser dessutom att begreppet "finansiellt institut" bör preciseras så att rekommendationerna uttryckligen avser kreditinstitut.

1.3 Vid sin genomgång av grönboken noterade EESK att den brittiska och den kontinentala modellen för företagsstyrning har strukturellt oförenliga skillnader eftersom de organisationsmässiga begreppen skiljer sig så pass mycket. Därför rekommenderar EESK att kommissionen överväger vilka principer som bör ligga till grund för företagsstyrningen inom EU. Den brittiska modellen bygger till exempel på principen om behörigt oberoende (competent independence), vilken gör det lättare för viktiga styrelser att ha en oberoende roll. Bör oberoende vara en nyckelprincip för företagsstyrningen inom hela EU? Hur ska detta i så fall uppnås inom den kontinentala modellen?

1.4 Grönboken behandlar också konsumenternas behov ganska styvmoderligt. De som har köpt finansiella tjänster har

också drabbats mycket hårt av effekterna av bristfällig styrning i hela det finansiella systemet.

1.5 När det gäller ersättningsfrågorna har EESK redan framfört sin allmänna ståndpunkt i ett antal yttranden från senare tid. Sammanfattningsvis anser kommittén att ersättningspolicyn inte bara ska handla om den högsta ledningen för finansinstitut, utan om ersättningarna på alla nivåer.

1.6 En huvudpunkt i yttrandet är att det finns utrymme för att strama upp vissa aspekter av styrningen av finansinstitut, men att riktlinjerna för styrningen är frivilliga och ansvaret faller på tillsynsmyndigheterna att se till att riktlinjerna respekteras i hela EU.

2. Inledning och bakgrund till yttrandet

2.1 Syftet med grönboken är att ta itu med de brister som påvisats i systemet för företagsstyrning, när det gäller både innehåll och genomförande. Med tanke på den finansiella och ekonomiska krisen är förbättrad företagsstyrning en central fråga i kommissionens reformprogram. De förslag som övervägs i grönboken bör ses mot bakgrund av mer omfattande reformer av den europeiska tillsynsstrukturen, kapitalkravsdirektivet, Solvens II-direktivet, reformen av systemet med fondföretag och regelverket för förvaltare av alternativa fonder. De bör också betraktas i ett större sammanhang med kommissionens utvärdering av företagsstyrningen inom börsnoterade företag, där man tar upp aktieägarnas roll, frågan om lämplig tillsyn av ledningsgrupper, styrelsernas sammansättning och företagens sociala ansvar.

2.2 Kommissionen definierar företagsstyrning som förbindelserna mellan ett företags ledning, dess styrelse, aktieägare och andra intressenter, t.ex. arbetstagarna och deras företrädare. Hit hör även fastställandet av ett företags mål och vilka medel som ska användas för att uppnå dessa mål samt granskningen av resultaten av företagets insatser. Inom finanssektorn är styrningen särskilt viktig, eftersom en (stor) finansiell institution som går i konkurs innebär en systemrisk för hela finanssektorn, vilket vi såg under den senaste finansiella krisen, när regeringarna tvingades rädda banksystemet med hjälp av offentliga medel.

2.3 EESK noterar med förvåning att det i grönboken inte görs någon åtskillnad mellan styrelsemodeller i brittiska och kontinentaleuropeiska ekonomier. I den brittiska modellen finns det endast en styrelse bestående av företagsinterna och företags-externa styrelseledamöter, även om det är vanligt att det finns en ledningsgrupp som arbetar under den verkställande direktören. I den kontinentala modellen finns det två styrelser – en styrelse med ansvar för företagets verksamhet och en styrelse med en övervakande funktion. För att undvika förvirring avser hädanefter i detta yttrande begreppet "styrelse" den brittiska styrelsen om inget annat uttryckligen anges.

2.4 I grönboken anges inte uttryckligen att varje medlemsstat har sitt eget system för företagsstyrning och att ingen åtskillnad görs vad gäller finansinstitutens företagsstyrning. Kommissionens definition av företagsstyrning är dessutom inte helt fullständig utan bör förtydligas. EESK föreslår en bättre och mer omfattande definition av företagsstyrning. Det främsta målet med företagsstyrningen är att se till att företaget överlever och utvecklas. För att detta ska vara möjligt måste styrelsen uppfylla aktieägarnas rimliga förväntningar samtidigt som den ska se till att berörda parter är rimligt nöjda – konsumenter, partner, kontraktsparter, leverantörer och anställda. När styrelsen inte kan garantera företagets överlevnad bör den avyttra tillgångarna till ett så högt värde som möjligt.

2.5 I grönboken påpekar kommissionen ett antal brister och svagheter i företagsstyrningen inom de finansiella instituten och söker svar på åtta allmänna frågor som berör följande ämnen:

1. Frågor som rör styrelsen
2. Bristande riskhantering med intressekonflikter
3. Revisorernas roll
4. Brister hos tillsynsmyndigheterna
5. Problem med aktieägarnas roll
6. Ineffektiv tillämpning av principer om företagsstyrning
7. Ersättning till styrelseledamöter i finansiella institut
8. Intressekonflikter

3. Svar på frågorna i grönboken

3.1 EESK anser att de specifika frågorna i grönboken kan besvaras på följande sätt:

3.2 Frågor som rör styrelsen

3.2.1 Specifik fråga 1: *Behövs det en gräns för hur många uppdrag en styrelseledamot får ha (t.ex. max tre uppdrag totalt)?*

Att fastställa ett exakt antal vore godtyckligt. Det skulle vara bättre att se till att en styrelseledamot vid utnämningen och även senare kan avsätta den tid för arbetet i företaget som hans eller hennes roll kräver. Det bör framgå hur mycket tid styrelseuppdraget kräver, och tiden bör fördelas på formella styrelse- och kommittémöten och mindre formella besök till och kontroll av olika avdelningar, sektioner och regioner. I vissa fall kan ett styrelseuppdrag i praktiken motsvara en heltidstjänst. En fördel med att ha minst två styrelseuppdrag är att man får möjlighet att jämföra mellan olika företag.

3.2.2 Specifik fråga 2: *Bör det vara förbjudet för styrelsens ordförande och den verkställande direktören att ha flera funktioner i de finansiella instituten?*

Detta är redan bästa praxis i vissa jurisdiktioner. Uppdelningen av funktioner bör vara obligatorisk i finansiella institut, med tanke på motsättningarna mellan ledningens operativa funktion och styrelsens förvaltande funktion.

3.2.3 Specifik fråga 3: *Bör man i tillsättningspolicyen ange styrelseledamöternas och ordförandens exakta uppgifter och profil för att se till att styrelseledamöterna är tillräckligt kompetenta och styrelsens sammansättning tillräckligt varierad? Om ja, på vilket sätt?*

Det är relativt vedertagen praxis i vissa jurisdiktioner att analysera vilka färdigheter och erfarenheter som behövs inom styrelsen och sedan rekrytera därefter. Inom t.ex. en större finansiell institution kan man kanske förvänta sig en framgångsrik pensionerad bankdirektör som ordförande, några större delägare i advokatfirmor eller redovisningsföretag med erfarenhet inom finanssektorn samt en verkställande direktör från ett större handelsbolag, som kan utgöra en motvikt till det finansiella institutets verkställande direktör och bidra med ett perspektiv som företagkund. Dessutom skulle styrelsen kunna innehålla ledamöter med konsumentbakgrund. Detta skulle utgöra en kärngrupp runt vilken en större grupp sedan kan bildas. Den kan i sin tur innehålla personer med erfarenhet på högsta nivå inom långivning, försäkring, ekonomi, industri och handel. Det bästa är om styrelsen består av minst 60 % företagsexterna ledamöter och högst 40 % ledamöter från företaget. Både de företagsinterna och de företagsexterna styrelseledamöterna måste dessutom sinsemellan bilda sig en uppfattning om företagets huvudsakliga verksamhetsområden. I vissa jurisdiktioner gör numera tillsynsmyndigheten en grundlig utvärdering av en kandidats färdigheter, erfarenhet och meriter innan utnämningen godkänns. EESK välkomnar detta.

3.2.4 Specifik fråga 4: Håller ni med om att ett större antal kvinnliga ledamöter och ledamöter med olika socialt och kulturellt ursprung i styrelsens sammansättning skulle kunna förbättra styrelsens funktionssätt och effektivitet?

Mot bakgrund av fråga 3 ovan är balans när det gäller kön och etnicitet önskvärt om det inte inverkar negativt på erfarenheten och sakkunskapen. Det kan medföra nya och värdefulla perspektiv. Det måste dock finnas en ändamålsenlig gräns för styrelsens storlek.

3.2.5 Specifik fråga 5: Bör det inrättas en obligatorisk utvärdering av styrelsens funktionssätt av en extern utvärderare? Bör resultatet av utvärderingen vidarebefordras till tillsynsmyndigheterna eller till aktieägarna?

Tillsynsmyndigheterna bör uppmana alla ordförande att se över sina förvaltningsarrangemang mot bakgrund av ovanstående fyra faktorer. Samtidigt bör myndigheterna utföra en revision för att godkänna de styrelseledamöter som de inte godkänt vid utnämningen. Det fortlöpande ansvaret för styrelsens resultat måste ligga hos ordföranden. Det vore lämpligt om ordförandena begärde en regelbunden extern utvärdering av styrelsens effektivitet för eget bruk. I den kontinentala modellen är det den övervakande styrelsens skyldighet att vidta åtgärder om företaget inte går bra eller om revisorns rapport visar på allvarliga problem.

3.2.6 Specifik fråga 6: Bör det bli obligatoriskt att inrätta en riskkommitté i styrelsen och bör det finnas regler om kommitténs sammansättning och funktionssätt?

Det finns tre saker att ta hänsyn till: revision, efterlevnad och risk. Sammansättningen av en sådan kommitté bör återspegla företagets särskilda sammansättning. Ur ett makroperspektiv ligger risken i styrelsens strategiska planer. Det är där riskbenägenheten och riskprofilen bör fastställas och mätas. När det gäller banker är det här man bör fastställa en policy för vilken risk som är godtagbar inom varje affärssektor: inrikes hypotekslån, kreditkort, kommersiell egendom, industrilån, fondförvaltning, utländsk valuta och varubörsen samt reservernas sammansättning, krav på motparter osv. Det är inte möjligt att ha en riskkommitté inom den kontinentaleuropeiska styrelseformen som består av ett fåtal personer (oftast inte mer än 5–7 personer) som är specialiserade inom olika verksamhetsområden.

3.2.7 Specifik fråga 7: Bör det bli obligatoriskt för en eller flera ledamöter ur revisionskommittén att delta i riskkommittén och vice versa?

På mikronivå, i motsats till på makronivå som diskuteras i punkt 3.2.6, skulle faktiskt risker kunna ingå i revisionskommitténs uppgifter.

3.2.8 Specifik fråga 8: Bör riskkommitténs ordförande svara inför bolagsstämman?

Rishtagande är en central del av varje företags strategi. Riskbenägenheten och riskprofilen är en indikation på hur ett företag kan förväntas prestera och hur instabila företagets resultat kan vara. Detta ska ordföranden och den verkställande direktören förklara, och på grundval av deras uttalanden kan aktieägarna välja att öka eller minska sina investeringar i företaget beroende på sin egen riskbenägenhet.

3.2.9 Specifik fråga 9: Vilken roll bör styrelsen spela i det finansiella institutets strategi och riskprofil?

Att fastställa företagets strategi är styrelsens viktigaste uppgift. Eftersom finanssektorn per definition är en riskfylld bransch måste strategin utvecklas inom ramen för en övergripande riskmodell som anger en uppsättning potentiella resultat. Den strategi företaget väljer ska vara den som uppfyller aktieägarnas rimliga förväntningar och tillmötesgår berörda parterns önskemål. Även om de verkställande direktörernas ansvar vid kontrollhanteringen inte får förringas, är styrelsens roll minst sagt avgörande. I den kontinentala modellen är det den övervakande styrelsen som godkänner den verkställande styrelsens strategi.

3.2.10 Specifik fråga 10: Bör en redovisning av riskhantering införas och offentliggöras?

Svaret är ja, men endast när det gäller att informera aktieägare och intressenter om företagets strategi. Man bör undvika att offentliggöra information som rör företagets affärer och konfidentiell information.

3.2.11 Specifik fråga 11: Bör det inrättas ett förfarande för styrelsens godkännande av nya finansiella produkter?

Ja, om de är väsentliga. Införandet av produkter ingår ofta i genomförandet av strategier och är därför av betydande intresse för styrelsen.

3.2.12 Specifik fråga 12: Bör det införas en skyldighet för styrelsen att underrätta tillsynsmyndigheterna om de faktiska risker den kan känna till?

Detta bör förväntas vara ett vanligt inslag i den pågående dialogen mellan institutet och tillsynsmyndigheterna.

3.2.13 Specifik fråga 13: Bör det införas en uttrycklig skyldighet för styrelsen att ta hänsyn till insättarnas och andra berörda parter intressen vid beslutsfattandet ("aktsamhetskrav")?

I vissa jurisdiktioner finns det redan ett krav på att ta hänsyn till berörda parter intressen. Detta bör vara rutin. Om de berörda parterna är missnöjda kommer företaget inte att växa. Man bör inte prioritera vissa parter intressen framför andras. Av styrelsens protokoll bör det framgå att man tagit hänsyn till alla berörda parter intressen vid fastställandet av strategin.

3.3 Bristande riskhantering med intressekonflikter

3.3.1 Specifik fråga 14: Hur kan riskchefens status höjas? Bör riskchefens status vara åtminstone lika hög som ekonomichefens?

Denna fråga förutsätter att vi vet vad en riskchef förväntas göra. Om risken är en del av företagets strategi, då är det ekonomichefen som är riskchef. Om riskerna ligger på mikronivå hamnar riskchefen på samma nivå som chefen för internrevisionen. Båda rapporterar till en styrelsekommitté, och de har alltid möjlighet att rådgöra med kommitténs ordförande. Båda bör regelbundet rapportera till hela styrelsen.

3.3.2 Specifik fråga 15: Hur kan kommunikationssystemet mellan riskhanteringsfunktionen och styrelsen förbättras? Bör man införa ett förfarande för hänskjutning till högre nivå för att lösa konflikter/problem?

Denna fråga besvaras i 3.3.1 ovan. Detta förfarande bör redan vara en del av kommitténs och styrelsens uppdrag.

3.3.3 Specifik fråga 16: Bör riskchefen kunna informera styrelsen direkt, inbegripet riskkommittén?

Även denna fråga besvaras i 3.3.1 ovan.

3.3.4 Specifik fråga 17: Bör informationsverktygen utvecklas för att information om betydande risker på ett bättre och snabbare sätt ska kunna överföras till styrelsen?

Det beror på vilka verktyg som för närvarande finns inom varje institut. Alla risker kan inte övervakas med hjälp av informationsverktyg. I många fall kan det räcka med att skicka en varning via e-post. Ju större och mer komplex en organisation är i fråga om avdelningar, produkter och geografisk utbredning desto större anledning finns det att installera en aktiv IT-baserad riskhanterare.

3.3.5 Specifik fråga 18: Bör man införa en skyldighet för styrelsens ledning att godkänna en rapport om de interna kontrollsystemens lämplighet?

Ja. I vissa jurisdiktioner är detta redan obligatoriskt. Det sköts vanligtvis genom revisionskommittén.

3.4 De externa revisorernas roll

3.4.1 Specifik fråga 19: Bör samarbetet mellan de externa revisorerna och tillsynsmyndigheterna fördjupas? Om ja, på vilket sätt?

Revisionsfirmorna måste arbeta för företaget. Men tillsynsmyndigheterna bör underrättas om revisorerna upptäcker att det finns allvarliga riskproblem eller problem med efterlevnaden som kan få konsekvenser för hela systemet. Problem som kan korrigeras av företaget och som inte har några externa konsekvenser bör överlätas åt företaget att åtgärda. I det kontinentalstyrningssystemet utser den övervakande styrelsen revisorerna och träffar dem årligen utan att den verkställande styrelsen och den verkställande direktören är närvarande.

3.4.2 Specifik fråga 20: Bör man utöka de externa revisorernas skyldighet att rapportera till styrelsen och/eller tillsynsmyndigheterna om eventuella allvarliga omständigheter som upptäckts inom ramen för deras yrkesutövning?

Det beror på hur de rådande förhållandena ser ut. I vissa jurisdiktioner är bestämmelserna redan tillräckliga. I det kontinental-europeiska systemet bör detta styras av avtalet mellan styrelsen och revisorn.

3.4.3 Specifik fråga 21: Bör den externa revisorns kontroll utökas till finansiell information kopplad till risker?

Revisorerna är skyldiga att bekräfta att ett företags redovisning är sanningsenlig och ärlig och baserad på fortlevnadsprincipen. Redan vid revisionen bör all väsentlig risk redovisas i form av ett tillägg eller en kommentar till redovisningen. Ingen utökning verkar vara nödvändig.

3.5 Brister hos tillsynsmyndigheterna

3.5.1 Specifik fråga 22: Bör tillsynsmyndigheternas roll omdefinieras och stärkas i den interna styrningen av finansiella institut?

Ja, i de jurisdiktioner där detta inte redan har skett.

3.5.2 Specifik fråga 23: Bör tillsynsmännen ges befogenhet och skyldighet att kontrollera att styrelsen och riskhanteringsfunktionen fungerar väl? Hur kan detta genomföras i praktiken?

Se 3.5.1 ovan.

3.5.3 Specifik fråga 24: Bör valbarhetskriterierna ("lämplighetstestet") för framtida styrelseledamöter utökas till tekniska såväl kunskaper och yrkeskompetens som beteendemässiga egenskaper? Hur kan detta genomföras i praktiken?

I det kontinentaleuropeiska systemet är det brukligt att se till att det är så. Den brittiska finansmyndigheten Financial Services Authority (FSA) har inrättat nya förfaranden för att driva genom detta.

3.6 Problem med aktieägarnas roll

3.6.1 Specifik fråga 25: Bör det bli obligatoriskt för de institutionella investerarna att informera om sin policy och sitt röstningsförfarande? Hur ofta ska det göras?

Ja, detta bör införas på dagordningen för allmänna sammanträden.

3.6.2 Specifik fråga 26: Bör det bli obligatoriskt för de institutionella investerarna att ansluta sig till en kod (nationell eller internationell) för god praxis, i likhet med den kod som tagits fram av ICGN (International Corporate Governance Network)? De som har undertecknat den koden förbinder sig att utarbeta och offentliggöra sin investeringspolicy och röstningspolicy, att vidta åtgärder för att undvika intressekonflikter och att använda sin rösträtt på ett ansvarsfullt sätt.

Ja, inledningsvis på frivillig basis.

3.6.3 Specifik fråga 27: Bör det göras enklare att fastställa aktieägarnas identitet för att underlätta dialogen mellan företagen och deras aktieägare och minska risken för missbruk knutet till "frikopplad röstning"? Frikopplad röstning syftar på en situation där en röst läggs av en aktieägare som inte har några motsvarande finansiella intressen i det företag han eller hon röstar för. Den här typen av röster kan ha eventuella negativa effekter på företagsstyrningens integritet i börsnoterade företag och på integriteten hos de marknader där deras aktier utbyts.

Frågan om aktieägarnas roll bör granskas av kommissionen eftersom deras profil har ändrats. I dag kan aktieägarna vara globala företag, globala aktieägare, hedgefonder osv. som bara köper och säljer aktier. De har inte den roll som traditionellt förknippas med begreppet "aktieägare".

3.6.4 Specifik fråga 28: Vilka övriga åtgärder skulle kunna motivera aktieägarna att engagera sig i företagsstyrningen av finansiella institut?

En möjlig åtgärd kan vara att inrätta en organisation med fullmakt att företräda privata aktieägare i varje företag. Man kan också tänka sig att tillsynsmyndigheter, politiker och medier utövar tryck på institutionella investerare att bli mer aktiva.

3.7 Effektivare genomförande av principer för företagsstyrning

3.7.1 Specifik fråga 29: Är det nödvändigt att ge styrelseledamöterna större ansvar?

Inte om vi vill att bra kandidater ska anmäla intresse. Det skulle hjälpa många institut om de bättre definierade vilka förväntningar de har på sina styrelseledamöter.

3.7.2 Specifik fråga 30: Bör förvaltarnas civil- och straffrättsliga ansvar utökas? Härvid bör beaktas att straffrätten inte har harmoniserats på EU-nivå.

I vissa jurisdiktioner är bestämmelserna redan tillräckliga. Den största risken för direktörerna är vanligtvis risken för dåligt rykte när man förknippas med ett företag som går i konkurs. Man har nyligen föreslagit att direktörer som underlåtit att varna för otillbörliga risker inte ska tillåtas få en liknande roll på nytt. Detta torde vara ett mer exakt och lovande politiskt verktyg.

3.8 Ersättning till styrelseledamöter i finansiella institut

3.8.1 Specifik fråga 31: Vilket innehåll och form skulle eventuella ytterligare EU-åtgärder, både bindande och icke-bindande åtgärder, som gäller ersättning till ledande befattningshavare i börsnoterade företag kunna ha?

Bestämmelserna i den tredje revideringen av kapitalkravsdirektivet verkar vara tillräckliga. Direktivet kommer att inkludera tillsynsmyndigheterna. Att offentliggöra institutets röstningspolicy när det gäller ersättningar skulle också vara en bra åtgärd; se 3.8.4.

3.8.2 Specifik fråga 32: Anser ni att problemen med de ledande befattningshavarnas aktieoptioner bör behandlas? Om ja, på vilket sätt? Bör dessa regleras på EU-nivå, eller till och med förbjudas?

Man verkar ha löst den frågan genom tredje revideringen av kapitalkravsdirektivet. I direktivet behandlas problem som rör tid, gränsvärden och mängd.

3.8.3 Specifik fråga 33: Anser ni, under förutsättning att hänsyn tas till medlemsstaternas behörighet, att de gynnsamma skatteregler för aktieoptioner och andra liknande ersättningar som förekommer i vissa medlemsstater har bidragit till att gynna ett överdrivet risktagande? Om ja, bör denna fråga diskuteras på EU-nivå?

Kommissionen bör uppmuntras att undersöka frågan, men i nuläget är det medlemsstaterna som ansvarar för skattefrågor.

3.8.4 Specifik fråga 34: Anser ni att aktieägarna, och även de anställda och deras företrädare, bör få en mer framskjuten roll vid fastställandet av ersättningspolicy?

I vissa jurisdiktioner ska ersättningsrapporten godkännas av aktieägarna. Offentliggörandet av de institutionella aktieägarnas röster gör systemet mer transparent. Kommissionen måste ta upp problemet med ersättningskonsulterna och de ständigt stigande ersättningarna. Det nederländska systemet med organisationer som företräder aktieägarna kan vara ett exempel som kommissionen kan studera.

3.8.5 Specifik fråga 35: Vad anser ni om avgångsvederlag (s.k. fallskärmar)? Bör dessa regleras på EU-nivå, eller till och med förbjudas? Om ja, på vilket sätt? Bör avgångsvederlag endast tilldelas på grundval av faktiska prestationer från förvaltarnas sida?

Avgångsvederlag är ingen belöning. Belöning får man för utfört arbete. Avgångsvederlag är en avtalsförpliktelse när ett företag säger upp en verkställande direktör. De ges ofta som en livlina för att nyanställda ska ha en viss säkerhet i den händelse anställningen inte fungerar som tänkt. Uppsägning är inte nödvändigtvis likställt med misslyckande. En förändrad företagsstrategi kan leda till att en person som har presterat väl blir överflödig. Därför behövs avgångsvederlagen. Under vissa omständigheter kan de vara för väl tilltagna, i synnerhet när det gäller pensioner. Man skulle kunna utforma avtalet så att beloppen minskar med tiden och även när det handlar om ett "uppenbart" misslyckande. Man bör också avråda från att öka de verkställande direktörernas avgångsvederlag. Belöningar bör vara prestationsbaserade. I det kontinentala systemet företräds de anställda i den övervakande styrelsen där de kan påverka ersättningspolicyn.

3.8.6 Specifik fråga 36: *Anser ni att den rörliga delen av ersättningar inom finansiella institut som har mottagit offentliga medel bör begränsas eller avskaffas?*

Frågan syftar i princip på ersättningar till högsta ledningen i finansinstitut. Den är mindre relevant för vanliga anställda. Det har funnits exempel på extremt stora ersättningar till enskilda personer. Sådana onormala situationer bör undvikas. De regeringar som har gått in som ägare i institut genom offentlig finansiering måste givetvis göra som de finner lämpligt.

3.9 Intressekonflikter

3.9.1 Specifik fråga 37: *Hur skulle eventuella ytterligare EU-åtgärder för att bättre motverka och förebygga intressekonflikter inom finansstjänstesektorn kunna se ut?*

Begreppet "vattentäta skott" syftar på de förfaranden som infördes inom värdepappers- och investeringsföretag för att förhindra utbyte av konfidentiell information mellan firmans avdelningar för att undvika olaglig användning av insiderinformation. Man har använt sig av denna metod inom finanssektorn och andra sektorer för att undvika skadliga intressekonflikter. Metoden med vattentäta skott är dock långt ifrån vattentät, eftersom den grundar sig på en hederskodex. Informationen begränsas bara av de inblandade parternas omdömesförmåga och noggrannhet. Bestämmelser med rättsliga krav på informations-säkerhet skulle kunna leda till bättre efterlevnad i detta avseende.

3.9.2 Specifik fråga 38: *Delar ni åsikten att det kan vara nödvändigt att harmonisera innehållet i och utformningen av gemenskapsreglerna om intressekonflikter, samtidigt som man tar hänsyn till de olika befintliga juridiska och ekonomiska modellerna? På så sätt skulle liknande regler gälla för de olika finansiella instituten allteftersom de måste tillämpa bestämmelserna i MiFID-direktivet, kapitalkravsdirektivet, fondföretagsdirektivet och Solvens II-direktivet.*

Ja.

Bryssel den 20 januari 2011

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Rapport från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Övervakning av marknaden för handel och distribution 'Mot en mer effektiv och rättvis inre marknad för handel och distribution 2020' "

KOM(2010) 355 slutlig

(2011/C 84/04)

Föredragande: **ALMEIDA FREIRE**

Den 5 juli 2010 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Rapport från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Övervakning av marknaden för handel och distribution 'Mot en mer effektiv och rättvis inre marknad för handel och distribution 2020' "

KOM(2010) 355 slutlig.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 januari 2011.

Vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 20 januari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 192 röster för, 4 emot och 4 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén konstaterar att detaljhandeln är av stor betydelse på inre marknaden och att den bidrar till den europeiska ekonomin som helhet. Mot bakgrund av detaljhandelns särdrag välkomnar EESK den helhetssyn som Europeiska kommissionen anlägger i rapporten om övervakning av marknaden för handel och distribution, och kommittén håller med om att man bör undvika att fokusera på enskilda delsektorer.

1.2 EESK beklagar att man fäster alltför liten uppmärksamhet vid små och medelstora företag, som spelar en grundläggande roll för sysselsättningen och för värdeskapande insatser samt för livet på landsbygden och i städerna. I enlighet med *Small Business Act* bör de små och medelstora företagen prioriteras mer, och det bör införas åtgärder för att uppmuntra dem att utveckla och skapa arbetstillfällen.

1.3 I hela Europa finns det en koncentration av storskaliga detaljhandlare, vilka drar till sig fler konsumenter på grund av sitt stora utbud (de fem största livsmedelshandlarna stod för mer än 70 % av marknaden år 2005). Det finns även en stor koncentration på många produktmarknader av i synnerhet livs-nödvändiga produkter som detaljhandlarna inte har råd att inte kunna erbjuda i sina butiker.

1.4 Att utnyttja sin förhandlingsstyrka är allmän praxis i marknadsekonomier, och utövas av alla företag, både jordbrukare, mottagare och de bearbetningsföretag som bearbetar deras produkter, detaljhandlare och leverantörer. Kommittén är be-

kymrad över de åtgärder som vissa länder vidtagit i syfte att kontrollera prisnivåer eller marginaler, vilket strider mot principerna om fri konkurrens och en välfungerande inre marknad.

1.4.1 Av viktiga samhällspolitiska skäl, t.ex. på det sociala området och miljöområdet, kan det krävas sådana regleringar för att garantera den sociala sammanhållningen eller miljöskyddet.

1.5 På inre marknaden har man kunnat konstatera att det råder stora prisskillnader mellan liknande produkter i de olika medlemsstaterna. EESK rekommenderar att man i prisstudier fokuserar på hur priser och marginaler förs vidare genom hela försörjningskedjan.

1.6 EESK erinrar om att marknaden för handel och distribution – och avtalsförhållandena på denna marknad – till sin natur är nationell, med varierande rättsliga, ekonomiska, politiska och kulturella särdrag. Mot bakgrund av livsmedelkedjans betydelse efterlyser EESK att man i hela livsmedelskedjan analyserar och tar itu med oskäliga affärsmetoder.

1.7 EESK vill i synnerhet uppmana kommissionen att undersöka hur "orättvisa avtalsförhållanden" hanteras på nationell nivå, inbegripet tillämpning. EESK erinrar också om betydelsen av att i kristider se till att befintlig lagstiftning tillämpas på vederbörligt sätt, och att detta är medlemsstaternas ansvar, och påpekar var insatser behövs och vilken nivå som är lämpligast, i enlighet med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

1.8 Sysselsättningen inom detaljhandeln är omfattande, och den är ofta en inkörsport till arbetsmarknaden för många unga, lågutbildade eller lågkvalificerade arbetstagare. Detaljhandeln erbjuder också stora möjligheter för entreprenörer.

1.9 EESK uppmanar kommissionen att främja egenföretagande, entreprenörskap och kunskapsutveckling som ett sätt att hantera krisen och underlätta för människor att ta sig in på eller återvända till arbetsmarknaden.

1.10 Kommissionen pekar med rätta ut områden för prioriterade åtgärder. EESK efterlyser även att förslagen antas i tid och ber Europeiska kommissionen att påskynda sitt beslutsfattande på ett område där det krävs omedelbara, praktiska och konkreta åtgärder. I synnerhet det högnivåforum för en bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja som nyinrättats bör bli stommen i den nya och framväxande livsmedelspolitiken, vilken inbegriper mer avvägda förhållanden längs hela försörjningskedjan.

1.11 EESK uppmanar kommissionen att undersöka genomförandet av tjänstedirektivet och vidta lämpliga åtgärder gentemot berörda medlemsstater. EESK uppmanar också kommissionen att vidta åtgärder beträffande förmedlingsavgifterna som fungerar som en dold beskattning av konsumenterna.

2. Inledning

2.1 Europeiska kommissionen är medveten om den viktiga roll som detaljhandeln spelar på den inre marknaden. Detaljhandelns ekonomiska betydelse för EU (4,2 % av EU:s BNP, 17,4 miljoner anställda och 20 % av de europeiska små och medelstora företagen, samt dessa företags nära koppling till en rad marknader) är själva förklaringen till att detaljhandeln valts ut för övervakning.

2.2 Rapporten om övervakning av marknaden för handel och distribution och det åtföljande dokumentet från kommissionen innehåller en analys av de frågor som ur den inre marknadens perspektiv berör detaljhandelns ekonomiska, sociala och miljömässiga resultat. I rapporten och arbetsdokumentet från kommissionen undersöks sektorns resultat, senaste trender och vilka konsekvenser moderniseringen har haft för andra konkurrenter. De problem som påverkar detaljhandlarnas resultat har också kartlagts mot bakgrund av synpunkter från föregående och efterföljande marknadsled.

2.3 Den sektorsanalys som görs i rapporten baseras på en analys av detaljhandlarnas interaktion med sina leverantörer (föregående marknadsled) och konsumenter (efterföljande marknadsled). Kommissionen inser komplexiteten i den interaktion som detaljhandlare utvecklar för att se till att konsumenterna hittar den rätta produkten på rätt plats, vid rätt tidpunkt och till bästa pris.

2.4 I rapporten anges att kommissionen kommer att fastställa åtgärder på grundval av samråd för att den inre mark-

naden ska fungera smidigare för detaljhandeln. Syftet är att hjälpa detaljhandlare att utnyttja den inre marknaden på bästa sätt och att förbättra deras ekonomiska, sociala och miljömässiga resultat.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Genom denna rapport erkänner kommissionen detaljhandelns betydelse på den inre marknaden och dess bidrag till tillväxt, sysselsättning och hållbarhetsfrågor. Eftersom uppfattningen om sektorn ofta baseras på en förenklad föreställning om att detaljhandlare köper från jordbrukare och säljer till konsumenter, har man i rapporten försökt visa den komplexitet som präglar livsmedelsförsörjningskedjan och detaljhandlarnas interaktioner med olika motparter. Rapporten underlättar också förståelsen för hur detaljhandlare utför sitt uppdrag när det gäller att förse konsumenterna med rätt produkter på rätt plats och till bästa pris, samt de utmaningar de ställs inför.

3.2 I rapporten konstateras att moderniseringen inom handelssektorn har spelat en stor roll för att bekämpa inflationen under de senaste 50 åren och öka konsumenternas valfrihet. Detaljhandelns ökade konkurrens och konsolidering har lett till lägre priser, ökat konsumentutbud och förhållandevis små marginaler (i motsats till andra sektorer, däribland tillverkningsindustrin) med konsekvenser för konkurrenter, lokala myndigheter, jordbrukare, leverantörer, arbetstagare, etc.

3.3 EESK beklagar att rapporten eventuellt är alltför inriktad på detaljhandeln för livsmedel. Därigenom försummas möjligheten att få grepp om de små och medelstora företagens betydelse (dessa företag omfattar över 95 % av detaljhandelsföretagen och sysselsätter 11 miljoner människor), deras särskilda behov och svårigheter (däribland service efter försäljning), deras roll för livet i innerstäderna, på landsbygden eller i förorterna, deras beroende av stora företag samt konkurrensen med leverantörer som inrättar egna distributionsnät.

3.4 I rapporten förbises även betydelsen av kooperativ som affärsmodell, framför allt konsumentkooperativen inom detaljhandeln för livsmedel.

3.5 I rapporten analyseras handelssektorns resultat mot allmänpolitiska mål, som tillgänglighet och rimliga priser. I praktiken är detaljhandlarna verksamma inom en ytterst konkurrenssatt miljö, där företagen strävar efter att locka kunder och erbjuda dem valuta för pengarna. De beslut som tas av detaljhandlare i frågor som rör etablering och tjänster överensstämmer snarare med marknadens dynamik än med allmänpolitiska mål. Genom att mäta detaljhandlarnas resultat mot allmänpolitiska mål förbiser man det faktum att detaljhandeln är en kommersiell verksamhet som för att överleva i en marknadsekonomi måste förbli lönsam. Liknande slutsatser skulle kunna dras för varje annan marknadsaktivitet.

3.6 Konsumenternas efterfrågan har med tiden blivit mer sofistikerad och kan inte betraktas som homogen. Detta i kombination med en omfattande konkurrens inom handeln förklarar marknadskrafternas komplexitet och hur olika former av detaljhandel, med olika tjänster efter försäljning, i själva verket kan samexistera. Det här innebär att en detaljhandel i mindre format kan vara framgångsrik om den kan erbjuda en specifik tjänst till specifika konsumenter. Över 11 miljoner européer arbetar inom små och medelstora företag i detaljhandeln. Därför är det avgörande att utvecklingen av små och medelstora företag främjas ytterligare, i synnerhet genom bättre lagstiftning och minskad administrativ belastning.

4. Särskilda kommentarer

4.1 En inre marknad för handel och distribution som är mer effektiv och rättvis för konsumenterna

4.1.1 Detaljhandelns huvudsakliga verksamhet går ut på att tillhandahålla konsumenter en mängd olika produkter som uppfyller kvalitets- och säkerhetskrav till bästa pris. Den modernisering som skett inom detaljhandelssektorn under de senaste 20 åren kännetecknas av en snabb koncentration som lett till stora multinationella återförsäljarkedjor som verkar i flera EU-länder och länder utanför EU, vilket skapat en mättnad på marknaderna i EU, integreringen av informations- och kommunikationstekniken och globaliseringen, däribland en utvidgning till andra marknader och tillgång till ett bredare produktsortiment till lägre priser för konsumenterna (överkomlighet).

4.1.2 EESK och kommissionen är eniga om att obalansen när det gäller tillgången till butiker och behovet av att bevara den regionala livskraften är viktiga frågor som måste åtgärdas. Detaljhandlare tenderar att etablera sig i stadskärnor eller i förorternas köpcentrum, och därför är det viktigt att se till att stadskärnorna förblir tillgängliga för leveranser. Människor som lever i landsbygdsområden blir alltmer beroende av bilen, med dess miljöeffekter, för att kunna utföra sina dagliga inköp. Detta innebär också att de som inte har råd med bil eller inte kan köra har begränsad tillgång till detaljhandelstjänster.

4.1.3 Detaljhandlares beslut om var de ska etablera sig grundar sig på ett antal faktorer, varav den viktigaste är behovet av att maximera antalet kunder. Denna faktor förklarar varför glest befolkade områden har svårare att locka till sig detaljhandelsanläggningar i jämförelse med stadskärnor eller köpcentrum som för ändamålet byggts upp utanför städerna. Frågor om tillgänglighet borde därför behandlas på grundval av ingående kunskaper om den miljö där detaljhandlare verkar.

4.1.4 Konsumenternas tillgång till ett brett urval av försäljningsställen kan försvåras till följd av både ekonomiska och icke-ekonomiska faktorer, som t.ex. lagstiftning, stadsplanering och detaljhandlares tillgång till fastigheter. Svårigheterna kan vara en följd av lokala bestämmelser där man infört inträdes-

hinder för viss typ av verksamhet eller vissa typer av butiker, eller tillståndsförfaranden som trots tjänstedirektivet är alltför komplicerade och godtyckliga. Bestämmelser som innebär att försäljning av hälsoprodukter över disk är reserverad för vissa monopol begränsar konkurrensen, och följaktligen också konsumenternas tillgång till läkemedel till rimliga priser.

4.1.5 Under de senaste 20 åren har människor med lägre inkomster i hög grad gynnats av tillgången till ett större urval av produkter och bättre priser till följd av modernisering, ökad konkurrens och globalisering. Utvecklingen av egna varumärken, som i genomsnitt är 30 % billigare än märkesvaror, har spelat en bidragande roll i denna process.

4.1.6 På grund av detaljhandelns utformning återspeglar priserna i detaljhandeln driftskostnader med relativt små marginaler i jämförelse med andra sektorer, vars marginaler är större. Kommittén är bekymrad över de åtgärder som vissa länder vidtagit i syfte att kontrollera prisnivåer eller marginaler. Med tanke på sektorns stora sociopolitiska betydelse kan sådana bestämmelser bli nödvändiga för att säkerställa social sammanhållning och förhindra fattigdom.

4.1.7 På den inre marknaden har man kunnat konstatera att det råder stora prisskillnader mellan liknande produkter. EESK rekommenderar att man i prisstudier fokuserar på hur priser och marginaler förs vidare genom hela försörjningskedjan. Vidare håller EESK med kommissionen om att olika faktorer påverkar prissättningen. Dessa faktorer är, förutom driftskostnader, hushållens genomsnittliga inkomster, moms, transportkostnader, hyreskostnader, lönekostnader samt faktorer som regelverk, graden av konkurrens eller kommersiella metoder som t.ex. ett geografiskt begränsat utbud och missbruk på områden som omfattar hela försörjningskedjan. EESK uppmanar kommissionen att undersöka konsekvenserna av detta och vidta åtgärder för att se till att upphandling även är möjlig i andra medlemsstater så att också konsumenterna kan gynnas av lägre priser, bättre urval, högre kvalitet, alternativa produkter, etc.

4.1.8 EESK konstaterar att konsumentundersökningar har visat att det finns ett behov av att utveckla oberoende källor för jämförande information om det kommersiella utbudet.

4.1.9 EESK håller med om att e-handeln skulle kunna spela en roll för att öka konkurrensen på vissa områden, vilket skulle bidra till att sänka priserna. EESK bekymrar sig över att införandet av e-handelstjänster går så långsamt, särskilt när det gäller gränsöverskridande transaktioner. EESK konstaterar att ett av hindren för utvecklingen av gränsöverskridande e-handelstransaktioner, särskilt för små och medelstora företag, är frånvaron av gemensam konsumentskyddslagstiftning i EU.

EESK uppmanar EU:s institutioner att snabbt anta ett direktiv om konsumenters digitala rättigheter som baseras på en "riktad fullständig harmonisering" som är så omfattande som möjligt. Ett sådant direktiv får inte hindra någon medlemsstat från att upprätthålla eller införa strängare skyddsåtgärder för konsumenterna, i enlighet med artikel 169.4 i FEUF.

4.2 En inre marknad för handel och distribution som är mer effektiv och rättvis för detaljhandlarna

4.2.1 EESK instämmer i uttalandet om att "en inre EU-marknad för handel och distribution ... bör tillåta att konkurrenskraftiga detaljhandlare oavsett storlek kan samleva på marknaden ... och utveckla sin verksamhet".

4.2.2 Läget är en avgörande faktor när en ny butik öppnar och det händer att detaljhandlare är tvungna att vänta i flera år innan de kan öppna en ny butik i ett bestämt område och därmed också skapa arbetstillfällen. Svårigheter med marknadsinträde och tillgång till fastigheter anges som potentiella hinder för utvecklingen av små detaljhandelsföretag, och bör analyseras ytterligare. Denna analys skulle kunna utföras mot bakgrund av redan tillgänglig information och ta hänsyn till konsumentperspektivet (var man handlar), konkurrenspolitiska aspekter samt subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

4.2.3 Syftet med det tjänstedirektiv som skulle ha genomförts i samtliga medlemsstater senast den 31 december 2009 var att avskaffa ett antal diskriminerande förfaranden med anknytning till beviljandet av etableringstillstånd. I praktiken har emellertid flera nya hinder rests, och det förekommer att byggregler missbrukas för att kontrollera konkurrensen och främja etableringen av vissa typer av butiker eller företag. EESK uppmanar kommissionen att undersöka genomförandet av tjänstedirektivet och vidta lämpliga åtgärder gentemot berörda medlemsstater.

4.2.4 Ett annat problem som detaljhandlare har ställts inför är frånvaron av en öppen och konkurrenskraftig inre marknad för betalningar. Gällande praxis för kortbetalningssystem hämmar konkurrensen och utgör ett brott mot den inre marknadens grundsats. Förmedlingsavgifterna fungerar som en dold beskattning av detaljhandlare, särskilt de minsta. Sepa (det gemensamma eurobetalningsområdet), där förmedlingsavgifterna är en central del av systemet, kommer att leda till att billiga och effektiva nationella bankkortssystem avskaffas. Som en följd av detta kommer kortbetalningsmarknaden att krympa till ett duopol som leder till högre förmedlingskostnader och är till nackdel för konsumenterna. EESK uppmanar kommissionen att vidta åtgärder beträffande förmedlingsavgifterna som fungerar som en dold beskattning av konsumenterna.

4.3 En inre marknad för handel och distribution som är mer effektiv och rättvis för leverantörerna

4.3.1 I egenskap av tjänsteleverantörer ger detaljhandlare sina leverantörer tillgång till de egna distributionsnäten, oavsett om de omfattar ett enda försäljningsställe eller försäljningsställen över hela EU. Tjänsterna omfattar exempelvis särskild hyllplacering, marknadsföring och logistikverksamhet, etc. Var och en av dessa tjänster har ett pris, som ofta innebär en avgift.

4.3.2 Detaljhandeln är bara en av många olika distributionskanaler som är tillgängliga för leverantörer. I frånvaro av detaljhandlare skulle bara ett fåtal leverantörer kunna upprätta stora distributionsnät, och konsumenterna skulle drabbas av sämre valmöjligheter och högre priser. Varje länk är emellertid viktig i försörjningskedjan eftersom det inte kan ske någon bearbetning utan råvaror, och ingen återförsäljning utan bearbetade produkter. EESK anser därför att EU bör utarbeta de mekanismer som krävs för att det ska finnas en verklig jämvikt i återförsäljnings- och distributionskedjan för produkter.

4.3.3 I hela Europa finns det en koncentration av storskaliga detaljhandlare, vilka drar till sig fler konsumenter på grund av sitt stora utbud (de fem största livsmedelshandlarna stod för mer än 70 % av marknaden år 2005). Det finns även en stor koncentration på många produktmarknader av i synnerhet livsnödvändiga produkter som detaljhandlarna inte har råd att inte kunna erbjuda i sina butiker. Stor konkurrens mellan detaljhandlare leder till ett tryck i utbudskedjan på priser och marginaler. Att utnyttja sin förhandlingsstyrka är allmän praxis i öppna marknadsekonomier, och utövas av alla företag, både detaljhandlare och deras leverantörer, men när en sådan praxis missbrukas måste den undanröjas. Detaljhandlare, och även större sådana, har svagt förhandlingsläge gentemot tillverkare av "livsnödvändiga" produkter, antingen dessa är stora eller små leverantörer. På samma sätt saknar de små och medelstora leverantörerna förhandlingsstyrka gentemot detaljhandlare i fråga om vissa produktkategorier. Det har rapporterats att aktörer inom försörjningskedjan inte kan klaga på grund av rädsla för repressalier. EESK uppmanar mindre detaljhandlare att gemensamt utforma inköpsallianser för att förbättra sitt förhandlingsläge gentemot leverantörerna, erhålla bättre villkor och kunna ge bättre service till konsumenterna. Situationer där köpkraft missbrukas bör fördömas, och EESK kräver att konkurrensreglerna ska tillämpas i vederbörlig ordning av samtliga aktörer längs utbudskedjan.

4.3.4 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén har antagit två yttranden avseende livsmedelsförsörjningskedjans funktionssätt⁽¹⁾ där man rekommenderar en uppförandekod på medlemsstatsnivå och att det utses en medlare som vid behov ska ingripa. Europaparlamentet, EU:s spanska ordförandeskap

⁽¹⁾ NAT/460: "En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa" av Pedro Narro och József Kapuvári; CCMI/050: "Storskalig detaljhandel: utveckling och konsekvenser" av Madi Sharma.

och kommissionen ⁽²⁾ har också antagit en rad rekommendationer för att få en bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja. EESK välkomnar också att det inrättats ett högnivåforum ⁽³⁾ för en bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja som utgör en plattform för de berörda aktörerna för avtalsförhållanden mellan företag i hela livsmedelsförsörjningskedjan.

4.3.5 EESK erinrar om att marknaden för handel och distribution – och avtalsförhållandena på denna marknad – till sin natur är nationell, med varierande rättsliga, ekonomiska, politiska och kulturella särdrag. Handelsförbindelserna hanteras oftast på nationell nivå genom lagstiftning, rättspraxis och koder för god praxis. Flera medlemsstater har försökt reglera ett antal förhållanden. I flera fall har dessa försök emellertid lett till att nya hinder har rests genom att möjligheterna för utländska företag att etablera sig i ett visst land har begränsats, i brott mot den inre marknadens principer. EESK efterlyser att man på ett adekvat sätt analyserar och kommer till rätta med oskäligen affärsmetoder som förekommer i hela livsmedelskedjan. I synnerhet uppmanar EESK kommissionen att undersöka hur "öräddvisa avtalsförhållanden" hanteras på nationell nivå, inbegripet tillämpning. En sådan undersökning skulle ge en översikt över de nationella metodernas effektivitet. Den skulle också belysa huruvida åtgärder behöver vidtas och vilken nivå som skulle vara mest lämplig, i linje med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. EESK erinrar också om betydelsen av att i kriser se till att befintlig lagstiftning genomförs på vederbörligt sätt, och att detta är medlemsstaternas ansvar.

4.3.6 För att garantera konsumenternas valfrihet och för att upprätthålla sin individualitet och stärka sin lokala profil har detaljhandlare utvecklat egna varumärken, för vilka de bär ett producentansvar. Dessa produkters framgång grundar sig på en utbredd acceptans hos konsumenterna, då närmare 80 % av de europeiska konsumenterna ⁽⁴⁾ anser att stormarknadernas egna märken är goda alternativ till andra varumärken.

4.3.7 Egna varumärkessortiment utvecklas i partnerskap med leverantörerna, som till största delen är små och medelstora företag. Kommissionen är medveten om att dessa partnerskap, som ofta baseras på underleverantörsförbindelser, ofta har visat sig vara mycket stabila och hållbara förbindelser. Leverantörer kan dra nytta av konsumentuppgifter, som stimulerar till ytterligare innovationer och tillträde till en bredare marknad. Det finns emellertid farhågor om effekterna av dessa partnerskap

för innovationer, konkurrens, utvecklingen av små och medelstora företag och konsumenters valfrihet. EESK vill uppmana kommissionen att undersöka vilka effekter egna varumärken har med avseende på leverantörer, konkurrens, innovationer och konsumenters valfrihet.

4.4 *En inre marknad för handel och distribution som är mer effektiv och rättvis för de anställda*

4.4.1 Sysselsättningen inom detaljhandeln är omfattande, och den är ofta en inkörsport till arbetsmarknaden för många unga, lågutbildade eller lågkvalificerade arbetstagare. Handelssektorn i är hög grad beroende av flexibla arbetsmönster för att kunna anpassas till konsumenternas efterfrågan under en dag, vecka eller säsong. Den kraftiga priskonkurrensen leder till krav på en flexibilitet i fråga om de anställdas arbetstider som i många fall inte är förenlig med privatlivet. Därför bör lagstiftningen och kollektivavtalen definiera vilka typer av flexibla arbetstider som är förenliga med såväl företagets organisatoriska behov som de anställdas behov av att lättare förena privat- och yrkesliv. Andelen kvinnor är högre inom detaljhandeln än inom någon annan sektor och deltidsarbete är också vanligt förekommande. Detaljhandeln erbjuder vidare stora möjligheter för entreprenörer.

4.4.2 EESK uppmanar kommissionen att främja egenföretagande, entreprenörskap och kunskapsutveckling som ett sätt att hantera krisen och underlätta för människor att ta sig in på eller återvända till arbetsmarknaden. EESK uppmanar företagen inom sektorn att tillämpa nationella och gemenskapsrättsliga bestämmelser i fråga om lika möjligheter för kvinnor och män och jämställdhet i syfte att stödja den kvalitativa och kvantitativa utvecklingen av sysselsättningen bland kvinnor inom sektorn.

4.4.3 Den nuvarande finanskrisen och den minskade konsumtionen har lett till nedläggningar, omstruktureringar, sammanslagningar och övertaganden av affärsverksamheter i samtliga europeiska länder. Risken att bli långtidsarbetslös är därför hög. EESK uppmanar kommissionen att främja egenföretagande och utveckling av de anställdas yrkeskunskaper som ett sätt att hantera krisen och underlätta för människor att återvända till arbetsmarknaden.

4.4.4 Det finns en lång tradition av kollektiva handelsförhandlingar på både EU-nivå och nationell nivå. Skillnaderna mellan länder är en följd av skilda kulturer och traditioner hos arbetsmarknadens parter, och i varje föreslagen åtgärd på detta område bör subsidiaritetsprincipen beaktas. EESK uppmanar medlemsstaterna och kandidatländerna att förstärka den sociala dialogen mellan arbetsmarknadens parter och skapa ett system för arbetsmarknadsrelationer inom sektorn.

⁽²⁾ KOM(2009) 591: Meddelande från kommissionen, "En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa".

⁽³⁾ Kommissionens beslut av den 30 juli 2010 om inrättande av högnivåforumet för en bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja (2010/C 210/03).

⁽⁴⁾ Studie från 2005 av A. C. Nielsen om konsumenters inställning till privata märken.

4.4.5 Svart arbete och den informella ekonomin är viktiga frågor som bör åtgärdas snarast eftersom de orsakar såväl illojal konkurrens mellan företagen till följd av skatte- och avgiftsflykt som negativa konsekvenser för arbetsförhållandena, i synnerhet när det gäller skyddet av hälsa och säkerhet på arbetsplatsen. EESK uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att vidta åtgärder för att förenkla och minska den administrativa bördan för i synnerhet små och mycket små företag, och att ytterligare öka kunskapen om fördelarna med regelrätt arbete.

4.4.6 EESK efterlyser en öppen debatt med arbetsmarknadens parter om franchisingverksamhet, och vill dessutom uppmana medlemsstaterna att förstärka åtgärderna för att bekämpa den informella ekonomin eftersom den framkallar ytterligare diskriminering och orättvisa konkurrensvillkor till nackdel för små och medelstora företag.

4.4.7 Modernisering, teknisk utveckling och ökad användning av IKT inom detaljhandeln har lett till att kompetensen hos de anställda inom detaljhandeln allt sämre motsvarar företagens behov. EESK uppmärksammar kommissionen på behovet av att i större utsträckning ge arbetstagare möjligheter att förbättra sina kunskaper under hela karriären/arbetslivet. I detta sammanhang vill EESK även uppmana arbetsmarknadens parter inom handeln att fördjupa sitt pågående samarbete och komma till rätta med den dåliga överensstämmelsen mellan företagens kunskapsbehov och de anställdas kompetens genom att ta fram sektorsanpassade lösningar och sätt att föregripa och hantera den nya teknikens effekter när det gäller kompetens och samsättning.

4.4.8 Det finns en lång tradition av socialt ansvarstagande bland företag inom detaljhandeln. Under flera år har handelsföretag i själva verket inlett och genomfört en mängd ansvarsfulla förfaringssätt. Dessa förfaringssätt omfattar inte bara sociala och miljömässiga frågor utan berör också områden som t.ex. hälsa, produktsäkerhet och frågor som har anknytning till utbudskedjan eller lokala engagemang.

4.4.9 EESK är överens med kommissionen om att det är nödvändigt att lösa problemet med priskonkurrens som leder till pressade lönekostnader och försämrade arbetstider. EESK föreslår därför att kommissionen genomför en särskild undersökning om hur affärstiderna, inbegripet söndagsöppet, påverkar den lokala ekonomiska och sociala utvecklingen, den servicenivå som erbjuds konsumenterna och de anställdas livskvalitet.

4.4.10 Det finns fortfarande många inslag av illojal konkurrens och social dumping bland affärsföretagen inom sektorn, oavsett storlek, eftersom arbetsrätt och kollektivavtal, som skiljer sig från land till land, ger upphov till olika investeringsstrategier och olika ekonomiska och sociala modeller. EESK uppmanar arbetsmarknadens parter att inom ramen för den europeiska sociala dialogen inleda en diskussion om vilken politik som ska genomföras för att bidra till den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen och avlägsna de hinder som står i vägen för en harmonisk utveckling och lojal konkurrens inom sektorn i Europa. Kommissionen bör stödja ett sådant initiativ och vidta de åtgärder som krävs för att undanröja sådana beteenden som hindrar förverkligandet av en välfungerande, rättvis och effektiv inre marknad som främjar utvecklingen.

4.4.11 Arbetstagarnas ekonomiska delaktighet spelar en allt större roll inom handelssektorn, i synnerhet bland de större detaljhandlarna i Europa, och gör att arbetstagarna har mer att säga till om vad gäller arbetets kvalitet samt beträffande motivation och arbetsförhållanden. Kommissionen bör göra en översyn av detta instrument som ett led i dess övervakning av sektorn.

4.5 *En inre marknad för handel och distribution som är mer effektiv och rättvis för framtida generationer*

4.5.1 EESK erkänner detaljhandelns betydelse när det gäller att uppmuntra mer hållbara konsumtions- och produktionsmönster i EU. EESK påminner om att den direkta effekten av detaljhandelns verksamhet som sådan har överskattats, men att detaljhandeln indirekt – som den närmaste förbindelsen mellan konsumenter och tillverkare – kan åstadkomma en hel del. EESK välkomnar det återförsäljarforum vars roll är att utbyta god praxis mellan olika detaljhandlare och mellan detaljhandeln och berörda parter om specifika frågor. EESK noterar även det arbete som utförts av den europeiska rundabordskonferensen om hållbar konsumtion och produktion.

4.5.2 EESK uppmärksammar kommissionen på behovet av att garantera en samstämmig politik mellan miljömål och andra politiska mål, som t.ex. berör den inre marknaden. Under de senaste åren har konflikter uppstått, och det har blivit allt vanligare att den inre marknadens principer åsidosatts på grund av miljöskyddet. EESK varnar dessutom för en eventuell ansvarsöverföring från producenter till detaljhandlare.

Bryssel den 20 januari 2011

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer"

KOM(2010) 473 slutlig – 2010/0246 (COD)

(2011/C 84/05)

Huvudföredragande: **David SEARS**

Rådet och Europaparlamentet beslutade den 15 oktober 2010 respektive den 7 oktober 2010 att i enlighet med artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer"

KOM(2010) 473 slutlig – 2010/0246 (COD).

Den 20 oktober 2010 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs presidium att ge facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion i uppdrag att bereda ärendet.

Med hänsyn till ärendets brådskande karaktär utsågs David Sears till huvudföredragande vid Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 19 januari 2011). EESK antog följande yttrande med 149 röster för och 7 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Syftet med förslaget är att minska omfattningen och effekterna av terroristattacker genom att man begränsar allmänhetens tillgång till – och rapporterar misstänkta transaktioner med – ämnen (och blandningar av dem) som lagligen används i omfattande grad och som i höga koncentrationer också kan användas för att framställa sprängämnena.

1.2 Förslaget riktar sig till grossister, detaljister och medlemsstaterna. Kemikalieproducenterna använder sig redan av kontroller och frivilliga rapporteringssystem för t.ex. vapen- och drogprekursorer och de bör inte i någon högre grad påverkas av förslagen. De mängder det gäller är små i jämförelse med den totala försålda mängden. Det finns inga orosmoment vad gäller arbetstagarnas hälsa eller miljöexponeringen. Framgången kommer att bero på vilka insatser behöriga myndigheter gör för att samlas in och sprida relevant information.

1.3 EESK stöder alla insatser för att bekämpa terrorismen och instämmer i den allmänna motiveringen till förslaget, i synnerhet en förordning enligt artikel 114 som syftar till att förhindra fragmentering av den inre marknaden.

1.4 Kommittén ställer också sig positiv till den förteckning över åtta ämnen (och blandningar av dem) som ingår i bilaga I, och som enligt detta avsnitt kräver kontroll. Det är därför klokt att i framtiden endast tillåta försäljning till allmänheten av högre koncentrationer om det finns tillstånd för laglig slutanvändning.

1.5 EESK instämmer också i att det är klokt att inrätta ett centraliserat system i medlemsstaterna för att ta emot, sprida och reagera på rapporter om misstänkta transaktioner av något av dessa åtta ämnen plus de ytterligare sju som förtecknas i bilaga II, tillsammans med alla andra former av transaktioner som hamnar under denna rubrik.

1.6 EESK beklagar dock att förslaget har ett antal brister när det gäller den dokumentation som presenteras för vissa ämnen, de andra kontrollmöjligheter som finns, t.ex. maximal förpackningsstorlek, de praktiska problemen med kontroll vid försäljningsställena, inklusive avsaknaden av definition av "företag" i förslaget. Det finns även vissa motsägelser i texten, t.ex. vad gäller hur mycket kravet på rapportering i slutänden ska omfatta.

1.7 EESK är också överraskad över att man trots beräkningar av de ungefärliga kostnaderna för detaljhandeln och staterna, inte har gjort motsvarande beräkningar för de förmodade fördelarna. Även om värdet av ett räddat människoliv verkligen är subjektivt, så har man ändå använt detta tillvägagångssätt tidigare i syfte att balansera kostnaderna i EU-förslagen. Varför man inte har gjort det i det här fallet anges inte.

1.8 Trots dessa invändningar stöder EESK kraftfullt förslaget. Att kommunicera detta till berörda grupper och till det civila samhället i stort kommer att bli en stor utmaning. EESK vill gärna hjälpa till med detta på alla sätt som kommittén kan.

2. Inledning

2.1 Provisoriska spränganordningar, som ofta innehåller hemmagjorda sprängämnen, används i ökande grad av terrorister och andra kriminella grupper och individer för att attackera militära eller ekonomiska mål runtom i världen och för att gjuta skräck i civilbefolkningen i strävan efter att uppfylla politiska eller religiösa ideal.

2.2 De flesta av dessa händelser har än så länge ägt rum utanför EU, men trots goda insatser från nationella underrättelsetjänster har EU:s medlemsstater och medborgare inte förskönats från dem. Rika länder har varit de främsta målen och inget land kan känna sig helt säkert. De drivande ideologiska krafterna finns tillgängliga för hela världen på internet, och där finner man även praktiska anvisningar om hur man tillverkar bomber. De prekursorer som behövs går lätt att få tag på i detaljhandeln eller via nätet, ofta till låg kostnad och i de höga koncentrationer som krävs för hemmagjorda sprängämnen, samt för annan laglig slutanvändning i industrin eller i hemmen.

2.3 Med tanke på att dessa andra användningar existerar och att eventuella kontrollåtgärder måste vara både effektiva och proportionerliga finns det ett tydligt behov av att fastställa vilka ämnen som ska regleras och hur, vilka andra stödåtgärder som krävs och vilken rättslig grund från fördraget som är lämplig.

2.4 Dessa frågor har tagits upp i ett tidigare yttrande⁽¹⁾ om en ändring av rådets direktiv 76/769/EEG om utsläppande på marknaden och användning av "vissa farliga ämnen", inklusive ammoniumnitrat som används i stora mängder över världen, både som ett kvävebaserat gödningsmedel och som en effektiv och billig komponent i både kommersiella och hemmagjorda sprängämnen.

2.5 Som då noterades kunde man ha använt en annan rättslig grund för kampen mot terror eller sprängämnesprekursorer, men enligt det rådande EU-fördraget skulle detta ha krävt ett enhälligt beslut från medlemsstaterna. Detta trodde man skulle vara svårt att uppnå under den korta tid som stod till buds innan detta sedan länge gällande direktiv skulle återkallas och ersättas med förordning (EG) nr 1907/2006 (Reach), där ammoniumnitrat till slut lades till i bilaga XVII.

2.6 Ett antal medlemsstater har sedan dess vidtagit nationella åtgärder för att begränsa tillgången till särskilt problematiska sprängämnesprekursorer. För att undvika fragmentering av den inre marknaden och se till att det inte finns några luckor i underrättelseverksamheten och andra åtgärder mot terrorism, krävs det nu ett förslag från kommissionen.

3. Sammanfattning av kommissionens förslag

3.1 Kommissionens förslag avser en förordning som begränsar allmänhetens tillgång till ett antal särskilda ämnen som är i allmän användning, men också kan användas för att tillverka sprängämnen. För att skydda den fria rörligheten för varor får åtta ämnen som förtecknas i bilaga I fortsätta att saluföras i koncentrerad form om man har ett tillstånd som utfärdas av en nationell behörig myndighet och syftet är dokumenterat lagligt, eller utan tillstånd i koncentrationsnivåer som gör att ämnena inte kan användas för att tillverka hemmagjorda sprängämnen. Ytterligare sju ämnen förtecknas i bilaga II, och för dessa är inte några tillstånd eller koncentrationsnivåer tillämpliga. För alla 15 ämnena – och även för försäljning av andra ämnen, blandningar (eller artiklar?) som inte särskilt förtecknats i dessa bilagor, men som enligt kommissionen ibland har använts för tillverkning av hemmagjorda sprängämnen – gäller dock att alla transaktioner som på "rimliga" grunder bedöms vara "misstänkta" ska rapporteras till en enda nationell kontaktpunkt.

3.2 Professionella användare av dessa material och saluförande företag emellan ska inte påverkas. Individens rätt till privatliv måste till fullo respekteras. Den reglerande processen bör vara tillräckligt flexibel för att tillåta snabb respons på förändrade behov. Frivilliga överenskommelser, uppförandekoder och förbättrade informationssystem skulle krävas till stöd för sådana åtgärder.

3.3 Kostnadsbördan ska delas ungefär likvärdigt mellan tillverkarna och återförsäljarna (genom kostnaderna för att följa reglerna samt för märkning, omarbetning och förlorad försäljning) och de nationella behöriga myndigheterna (som måste inrätta och bemanna de nödvändiga tillstånds-, informations- och rapporteringssystemen).

3.4 Vad gäller ammoniumnitrat, som ingår i bilaga I till förslaget, ska man nu ta bort hänvisningar till ämnet i bilaga XVII i förordning (EG) nr 1907/2006 (Reach), som inte föreskriver tillstånd eller rapportering av misstänkta transaktioner. De särskilda undantagen för jordbrukares användning kvarstår.

3.5 Förordningen ska träda i kraft 18 månader efter antagandet och blir då bindande i sin helhet i alla medlemsstater. Det krävs en övergångsperiod på upp till 36 månader för att alla befintliga förråd av högkoncentrerade ämnen som ingår i bilaga I och innehåller av allmänheten ska kunna användas upp eller avlägsnas. Förordningen ska utvidgas till att även omfatta EES-medlemsstaterna och den ska ses över efter sju år.

⁽¹⁾ EUT C 204, 9.8.2008, s. 13.

3.6 Förslaget åtföljs av en motivering, ett arbetsdokument från kommissionen, en sammanfattning av konsekvensanalysen och själva konsekvensanalysen som baseras på en förberedande studie utförd av en extern konsult (GHK i samarbete med Rand Europe och Comstratos), som arbetat i nära samarbete med den ständiga kommitté för sprängämnesprekursorer som inrättades av rådet den 18 april 2008 inom ramen för handlingsplanen för bättre sprängämnessäkerhet. Konsekvensanalysen gicks igenom av kommissionens konsekvensbedömningsnämnd i mars 2010 och ett antal rekommendationer gjordes.

3.7 Bakgrundsfakta finns också i kommissionens meddelande om bättre sprängämnessäkerhet av den 6 november 2007, och i årsrapporterna 2008 och 2009 från den ständiga kommittén för sprängämnesprekursorer.

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK stöder fullständigt rådets deklaration från 2004 om kampen mot terrorismen och de mer detaljerade åtgärder och dokument som har följt därefter. Kommittén har också noterat den viktiga roll som det civila samhället kan spela för att garantera invånarnas säkerhet. EESK välkomnar därför detta förslag om sprängämnesprekursorer.

4.2 EESK instämmer i att det krävs en förordning som är tillämplig i alla medlemsstater, oberoende av deras nuvarande exponering för eller medvetenhet om terroristhandlingar. Befintliga terroristgrupper kan passera nationella gränser för att köpa eller förvara prekursorer eller för att tillverka hemmagjorda sprängämnen. De globala terroristerna tar inte hänsyn till några gränser över huvud taget. Det finns en tendens mot att använda mer kraftfulla sprängämnen och i mindre grad tänka på människoliv. Trots att de flesta planerade attacker avvärjs så får de framgångsrika attackerna förödande konsekvenser.

4.3 EESK instämmer också i att artikel 114 är den korrekta rättsliga grunden när det gäller att förhindra fragmentering av den inre marknaden för ämnen som har och kommer att ha stor spridning och som har många lagliga och viktiga användningsområden. I vissa fall kan det finnas alternativa produkter, men det är i allmänhet omöjligt att ersätta dem totalt. Ett fullständigt tillbakadragande från marknaden skulle också få oproportionerliga konsekvenser för de tillverkare, återförsäljare och konsumenter som berörs. Konflikt med annan lagstiftning, t.ex. om drogprekursorer eller användning av jordbrukskemikalier, bör också undvikas. Man bör inte tillåta några nationella undantag, i synnerhet inte för ämnen som finns med på förteckningen i bilaga I.

4.4 EESK noterar att förteckningar över kontrollerade prekursorer tenderar att avspegla de lokala erfarenheterna av nyligen genomförda attacker, i stället för att man tar fram en globalt överenskommen minimiförteckning. Detta bör vara det slutgiltiga syftet. Övertygande skäl kan dock framföras för vart och ett av de ämnen som finns förtecknade i förslaget, och det går att göra snabba uppdateringar så snart man upptäcker nya

sätt att tillverka hemmagjorda sprängämnen. Det är endast med krav på tillstånd som de åtta ämnena i bilaga I kommer att vara tillgängliga för allmänheten i höga koncentrationer. Detta bör räcka för att begränsa tillfälliga, enskilda, slumpartade eller opportunistiska inköp. Kontrollen av mer "professionella" och mål-inriktade aktiviteter kommer även fortsättningsvis att främst baseras på att man har tilltro till bra underrättelseuppgifter, som vidarebefordras till polisen eller andra centraliserade säkerhetsinstanser och används av dem.

4.5 EESK välkomnar därför förslagen till ytterligare utbildning och frivilliga uppförandekoder. Dessa måste främst inriktas på grossister och detaljister, som måste ta en större del av ansvaret för de varor som saluförs och för att på ett rimligt och effektivt sätt rapportera om alla transaktioner som bedöms som "misstänkta". Man slår också fast att det krävs bra feedback för att uppmuntra till bästa metoder – och detta kommer att bli en intressant utmaning för de reglerande myndigheter och brottsbekämpande instanser som är involverade. Med tanke på den korta tid som gäller för introduktionen – och på de konkurrerande behoven av offentlig finansiering – kommer kommissionen att ha en huvudroll när det gäller att underlätta utbytet av bra metoder mellan de medlemsstater som redan har infört dessa åtgärder och de som inte har gjort det.

4.6 EESK beklagar dock att kommissionen trots goda insatser från konsulterna sida inte har lyckats att fullständigt beskriva eller mäta förslagens påverkan på detaljhandelssektorn och därigenom på konsumenterna. Under utarbetandet av konsekvensanalysen stod det klart att det finns få, om ens några, representativa organisationer som kan hantera den breda uppsättning produkter som eventuellt kan påverkas. Svarsfrekvensen för de frågeformulär som sänts till enskilda leverantörer var i allmänhet låg. De praktiska omständigheterna runt hur kassapersonalen ska hantera varor som säljs endast med tillstånd eller hur de ska kunna identifiera och rapportera misstänkta transaktioner för många andra varor tas inte upp i förslaget. I konsekvensanalysen tog man upp svårigheterna med att definiera ett "företag" (även om det skulle vara tillfälligt och inrättat för ett särskilt syfte) som skulle vara undantaget kontroller, i jämförelse med en person ur "allmänheten", som kanske inte är villig att identifiera sig eller avslöja syftet med slutanvändningen (eller inte kan det). Dessa frågor löses dock inte till fullo i förslaget.

4.7 Som en ytterligare komplikation grundas konsekvensanalysen på en ekonomisk modell som utarbetats till fullo för endast 14 av de 15 ämnen som nu finns förtecknade (saltsyra har uteslutits i sista ögonblicket och "ammoniumkalciumnitrat" har lagts till utan kommentarer eller förklaringar). Ämnena och deras marknader är förvisso inte homogena, utan rör sig från hexamin, ett specialtillverkat fast bränsle för leksaker och matlagningsspisar med en detaljförsäljning om mindre än 10 miljoner euro, till ammoniumnitrat och ammoniumkalciumnitrat som säljs i miljontals ton för användning i bekämpningsmedel inom jordbruket, kosmetika och hushållsartiklar och där EU-marknaderna uppgår till flera miljarder euro.

4.8 Med tanke på dessa begränsningar verkar den bästa uppskattningen vara att ett försäljningsvärde av cirka 300 miljoner euro (10 % av totalvärdet) av de högkoncentrationsämnen som förtecknas i bilaga I skulle påverkas direkt, och att kanske halva försäljningen fortsättningsvis skulle äga rum med tillstånd, men att återstoden skulle ersättas eller gå förlorad. Försäljning av koncentrerad väteperoxid, ett välkänt och ofta använt ämne för att tillverka hemmagjorda sprängmedel står för runt 60 % av denna totalsumma. Den tämligen stora marknaden för de varor som förtecknas i bilaga II domineras av försäljning av koncentrerad svavelsyra och aceton, som också är vanliga ämnen vid tillverkning av hemmagjorda sprängladdningar. Denna marknad bör inte i någon betydande grad påverkas av rapporteringskraven. Om den gör det så kanske det kan tas som tecken på att förordningen verkligen fungerar.

4.9 De bakomliggande ekonomiska och sociala fördelarna med att begränsa allmänhetens tillgång till sprängämneprekursorer och därigenom minska antalet terroristattacker och deras intensitet togs upp i den förberedande studien, men de har inte mätts i förslaget. Det är därför inte lätt att bedöma vilket förhållande som råder mellan kostnad och nytta. Sammantaget anser dock EESK att åtgärderna uppfyller alla relevanta riktlinjer och att de därför bör stödjas till fullo. Fortsatta insatser av medlemsstaterna, både i dem och mellan dem, kommer dock att bli av avgörande betydelse för att säkerställa en mer långsiktig framgång.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Både EESK och kommissionen anser att alla förslag på detta område måste innehålla en omsorgsfull balans mellan restriktioner för olaglig användning av särskilda ämnen för det allmänna bästa, och medborgarnas rätt att följa sina egna intressen med en rimlig grad av skydd av privatlivet. Det är också godtagbart att säkerhetsfrågor och stödåtgärder inte alltid kan dokumenteras till fullo på grund av sin natur. Det bör dock så långt som möjligt vara fallet.

5.2 EESK beklagar därför att det slutgiltiga förslaget inte till fullo stöds av den förberedande studien och konsekvensanalysen, i synnerhet när det gäller att saltsyra har strukits, till och med från bilaga II, och genom att man har lagt till ammoniumkalciumnitrat, utan att framföra några underbyggande bevis på användning eller marknadspåverkan. Eftersom förslaget innehåller den mycket rimliga förutsättningen att andra ämnen ska kunna läggas till i framtiden, så finns det ett tydligt behov av att garantera att alla berörda parter följer de korrekta förfarandena – och att också visa att de följs. Även på detta sena stadium skulle det vara bra med ett tillägg om detta.

5.3 Anledningen till att de 15 ämnena indelas i två grupper, och att restriktioner för försäljning i höga koncentrationer bara gäller åtta av dem, diskuteras inte heller i grunden vare sig i förslaget eller i arbetsdokumenten, även om sådana diskussioner säkert har förts i den ständiga kommittén för prekursorer och

hade funnits tillgängliga om man så begärt. I idealfallet borde dessa också inkluderas i förslaget och i alla tillhörande motiveringar.

5.4 Kommittén är också överraskad av att man med tanke på den relativt korta listan över mycket olika ämnen inte har diskuterat eller fastställt några tillfällen då man skulle kunna använda EU-bestämmelserna om klassificering, förpackning och märkning av farliga ämnen och blandningar – till exempel genom att begränsa storleken på enskilda förpackningar och därigenom göra det lätt att uppmärksamma ovanligt stora och därför "misstänkta" transaktioner i varje fas av försörjningskedjan. Om detta är rimligt eller inte beror på hur omfattande inköp som krävs för att tillverka ett sprängämne i den storlek som behövs. Information om detta hade kunnat tas med i den ursprungliga konsekvensanalysen, och bidragit till utformningen av de föreslagna systemen för insamling av underrättelseinformation.

5.5 Särskilda förslag under denna rubrik skulle också vara till hjälp för att lösa de praktiska problemen med att utföra kontroller vid de försäljningsställen där märkningar, streckkoder eller andra interna kontrollsystem kommer att vara viktiga för att begränsa olagliga eller oönskade transaktioner. Med tanke på varornas fria rörlighet inom EU kommer det vara viktigt att ha ett enhetligt system så att tillverkare och grossister kan uppfylla kraven på ett kostnadseffektivt sätt.

5.6 Som en liten detalj kan det noteras att blandningar av alla ämnen i de två bilagorna har samma CN-kod (3824 90 27). Även om vi fått bekräftat att detta är korrekt så visar det på svårigheterna med att visa på gränsoverskridande rörlighet för produkter eller blandningar av betydelse.

5.7 Kommittén noterar att transaktioner mellan företag (b2b) undantas, men definitionen av vad som är ett företag är inte tydlig. Inte alla trädgårdsmästare, snickare, tandläkare eller frisörer som är egna företagare kommer att kunna lämna ett momsregistreringsnummer eller visa något annat bevis på pågående affärsverksamhet. Även om bevis läggs fram och företaget visar sig vara aktivt och lagligt, så verkar det fortfarande möjligt att en transaktion med fog kan betraktas som "misstänkt". Det måste därför finnas bestämmelser om rapporteringen i denna del av försörjningskedjan också.

5.8 Slutligen finns det inga restriktioner för försäljning av de ämnen som förtecknas i bilaga II, endast ett krav på att "misstänkta" transaktioner ska rapporteras. Förutsatt att "misstänkta" transaktioner kan, och antagligen kommer att, rapporteras, vare sig ämnet, blandningen eller varan faktiskt är med på listan, så är det förvånande att förteckningen inte är längre och omfattar ett bredare urval av prekursorer och hjälpmaterial. Detta skulle medge en viss frihet på nationell nivå så att man kan identifiera lokala preferenser (t.ex. användning av krut eller gasoltuber) och reagera snabbt på nya beredningar och trender.

5.9 Det skulle också vara till hjälp om texten och de underliggande förmodandena om omfattningen av rapporteringskravet kunde klargöras. I motiveringen står det under rubriken "Konsekvenser för grundläggande rättigheter" att texten kommer att avse "endast de kemikalier som förtecknas i bilagorna och [...] grunda sig på en riskbedömning som görs av de ekonomiska aktörerna". Detta utvidgas dock i artikel 6, fjärde strecksatsen, till alla "icke-förtecknade ämnen". Med tanke på att bedömningen att en transaktion är "misstänkt" i sig är en värderande bedömning som avspeglar lokala normer och attityder, kan detta inte göras vare sig obligatoriskt eller 100 % komplett, och inte heller kan rapporter om transaktioner av ämnen som inte är förtecknade eller relevanta totalt uteslutas. Med tanke på den myriad av återförsäljare som är inblandade och hur svårt det är att öka medvetenheten och utbyta bästa metoder – och

inte minst att genomföra kontroller – så kommer problemet med kvaliteten och kvantiteten på den information som tillhandahålls till den nationella kontaktpunkten också att behöva tas upp innan den kan anses vara en källa till användbara "under rättelseuppgifter".

5.10 Trots ovanstående synpunkter stöder EESK kraftfullt förslaget och anser att det kommer att bidra till invånarnas säkerhet, både inom och utom EU. Det kommer även i fortsättningen att finnas ett behov av att utbyta bästa metoder, i synnerhet då det gäller att informera och kommunicera med återförsäljarna i första ledet och med andra grupper i det civila samhället som påverkas. EESK vill gärna hjälpa till med detta på alla sätt som kommittén kan.

Bryssel den 19 januari 2011

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr .../2010 om godkännande av och marknadstillsyn för två- och trehjuliga fordon och fyrhjulingar"

KOM(2010) 542 slutlig – 2010/0271 (COD)

(2011/C 84/06)

Föredragande: **Virgilio RANOCCHIARI**

Rådet och Europaparlamentet beslutade den 5 november 2010 respektive den 19 oktober 2010 att i enlighet med artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr .../2010 om godkännande av och marknadstillsyn för två- och trehjuliga fordon och fyrhjulingar"

KOM(2010) 542 slutlig – 2010/0271 (COD).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som berett ärendet, antog sitt yttrande den 17 december 2010.

Vid sin 468:e plenarsession den 19 och 20 januari 2011 (sammanträdet den 19 januari 2011) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén enhälligt följande yttrande.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Den ekonomiska och finansiella kris som drabbade Europa 2008 slog också mot också motorcykelsektorn. Under perioden från sista kvartalet 2008 till sista kvartalet 2010 minskade EU-marknaden med 33 %, med negativa följder för sysselsättningen.

1.2 Trots det aktuella läget välkomnar EESK Europeiska kommissionens förslag till förordning, som bland annat behandlar de känsliga frågorna trafiksäkerhet och miljö, områden där ett lagstiftningsinitiativ länge har efterfrågats.

1.3 Fordon i kategori L⁽¹⁾ fyller även en social funktion genom att de möjliggör rörlighet, bidrar till att minska trängseln i städer och erbjuder alternativ i landsbygdsområden där kollektivtrafiken har låg täckning.

1.4 EESK rekommenderar att man försöker begränsa den totala kostnadsökningen för konsumenterna på grund av de föreslagna förändringarna, särskilt i fråga om mindre produkter avsedda för rörlighet, för att undvika ytterligare negativ påverkan på marknaden. Därför rekommenderar EESK att man i förordningen ser till att tillräcklig tid ges för att genomföra de

föreslagna åtgärderna och att man säkrar större flexibilitet gällande tekniska lösningar för mindre fordon, så att dessa kan vara fortsatt överkomliga för konsumenterna.

2. Inledning

2.1 EESK välkomnar Europeiska kommissionens förslag, som syftar till att behandla flera frågor i samband med typgodkännande och marknadstillsyn inom motorcykelsektorn. Detta länge efterfrågade förslag ger motorcykelsektorn den överblick som behövs när det gäller framtida krav för tillverkning av två-, tre- och fyrhjulingar (fordon i kategori L).

2.2 För närvarande omfattas fordon i kategori L av miljöstandarder som går tillbaka till 2006⁽²⁾ men Europeiska kommissionen föreslår att förbättringar görs genom ett gradvis införande av nya eurosteg under detta årtionde. Förslaget innehåller även bestämmelser om fordons säkerhet, då ökad trafiksäkerhet för motorcyklister är ett av EU:s strategiska mål för perioden 2011–2020⁽³⁾.

2.3 Såsom redan nämndes i ett tidigare yttrande från EESK⁽⁴⁾ spelar sektorn för tvåhjuliga motorfordon en viktig roll för ekonomin och sysselsättningen i EU. 90 % av den europeiska tillverkningen sker vid ett hundratal medelstora eller medelsmå företag med produktion i olika EU-länder (huvudsakligen Italien, Storbritannien, Tyskland, Frankrike, Spanien och

⁽¹⁾ Fordon i kategori L omfattar mopeder (L1e), trehjuliga mopeder (typ L2e), motorcyklar (L3e), motorcyklar med sidovagn (L4e), trehjulingar (L5e), lätta fyrhjulingar (L6e) och tunga fyrhjulingar (L7e).

⁽²⁾ Genom direktiv 2002/51/EG infördes Euro2 (sedan 2003) och Euro3 (sedan 2006).

⁽³⁾ Riktlinjer för trafiksäkerhet, Europeiska kommissionen, 2010.

⁽⁴⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 30.

Österrike men även i Tjeckien, Nederländerna, Portugal, Slovenien och Sverige) och dessutom i Norge och Schweiz. De återstående 10 procenten av den europeiska tillverkningen fördelas på ett antal små eller mycket små tillverkare. Den genomsnittliga omsättningen är 8 miljoner euro, vilket indikerar det stora antalet små och medelstora företag. År 2007 sysselsatte tillverkningssektorn 25 000 personer medan antalet sysselsatta inom hela motorcykelsektorn (inklusive distribution, underhåll och tillverkning av komponenter) uppskattades till omkring 150 000.

2.4 Det finns ett brett spektrum av tillverkare, alltifrån globala aktörer som är verksamma inom alla segment (motorcyklar för olika ändamål, med varierande slagvolym, skotrar med olika slagvolym, mopeder samt trehjuliga och fyrehjuliga motorfordon) eller inom mycket specialiserade segment, till aktörer på nationell eller lokal nivå, som i vissa fall närmast kan hänföras till hantverkssektorn på grund av sin storlek och sina tillverkningsprocesser.

2.5 Sektorn drabbades av krisen under det sista kvartalet 2008 och de negativa effekterna av den minskade efterfrågan har blivit kännbara inom hela sektorn, med allvarliga strukturella och sysselsättningsmässiga konsekvenser (en efterfrågeminskning med 31 % har lett till en 35-procentig minskning av omsättning och orderingång, med negativa effekter för sysselsättningen). Under perioden från det sista kvartalet 2008 till det sista kvartalet 2010 minskade EU-marknaden med 33 %. Den minskade efterfrågan ledde även till minskad omsättning och orderingång och påverkade sysselsättningen negativt, inom tillverkningssektorn (mestadels genom mindre säsongsarbete, förkortade arbetstider och minskade avgångsvederlag), för leverantörer i uppåtstigande led och försäljare i nedåtstigande led samt inom sektorn för underhåll och reparationer (arbetskraften uppskattas 2010 ha minskat med 25 % jämfört med 2007) ⁽⁵⁾.

Mot denna bakgrund antogs kommissionens förslag KOM(2010) 542, vilket EESK avser att beakta vid utarbetandet av sitt yttrande.

3. Europeiska kommissionens förslag

3.1 Den 4 oktober antog Europeiska kommissionen förslaget till förordning om "godkännande av och marknadstillsyn för två- och trehjuliga fordon och fyrehjuliga". Förslaget bygger på en metod med två nivåer, med dels en ramförordning, som EESK nu håller på att kommentera i samband med medbeslutandeförfarandet, dels en uppföljning med fyra förordningar inom ramen för kommittéförfarandet (delegerade akter) senast 2012:

1. En förordning om miljökrav och krav på framdrivningen.
2. En förordning om fordonets funktionssäkerhet och därtill hörande ämnen.
3. En förordning om krav på konstruktion av fordon.
4. En genomförandeakt med administrativa bestämmelser.

Europeiska kommissionens avsikt är att hela paketet ska tillämpas från den 1 januari 2013.

3.2 EESK välkomnar denna lagstiftning, som syftar till att gradvis förbättra miljöresultatet och öka fordonssäkerheten samt förenkla lagstiftningen om typgodkännande för fordon inom kategori L, där nya underkategorier införs. Dessa förenklingar kommer att medföra att 13 direktiv upphävs och att FN/ECE-föreskrifter ⁽⁶⁾ tillämpas där det är möjligt. EESK stöder vidare den förnyade tonvikten på marknadsövervakningen, som är nödvändig för att säkra lika villkor samt skydda konsumenterna mot produkter som inte uppfyller kraven, vilka oftast kommer från Sydostasien.

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK ser i det stora hela positivt på Europeiska kommissionens förslag, särskilt dess progressiva förhållningssätt när det gäller datumen för tillämpning. Vissa aspekter behöver dock tas upp med Europaparlamentet och rådet för att uppnå en välbalanserad lagstiftning med kostnadseffektiva åtgärder, särskilt mot bakgrund av sektorns särdrag och den aktuella ekonomiska och finansiella krisen.

4.2 Enligt EESK:s uppfattning är den första punkt som behöver uppmärksammas tidsplanen för införande av de nya fordonsegenskaperna, som måste ge tillverkare tillräcklig tid för att genomföra de olika bestämmelserna, när väl förordningens fullständiga innehåll samt de delegerade akterna har godkänts. Eftersom de delegerade akterna förväntas slutföras tidigast i slutet av 2012 anser EESK att tillämpningen av hela paketet bör ske från den 1 januari 2014, för att ge tillverkare och komponentleverantörer den tid som behövs. Denna tid krävs för att tillverkarna ska få en tillräcklig överblick över de nya kraven och tillsammans med komponenttillverkare kunna ta fram lämpliga lösningar för att uppfylla de föreslagna bestämmelserna.

⁽⁵⁾ Uppgifter för Italien, ANCM (Associazione Nazionale Ciclo Moto-ciclo e Accessori).

⁽⁶⁾ FN:s ekonomiska kommission för Europa.

4.3 De nya kraven måste sedan implementeras i produktionen till en rimlig kostnad för konsumenten. Detta är extra viktigt i den nuvarande ekonomiska situationen. Merkostnaden för konsumenterna, på grund av tillämpningen av de olika miljö- och säkerhetsbestämmelser som föreslagits i förordningen, bedöms⁽⁷⁾ variera mellan 5 % och 10 % för den övre delen av marknaden (motorcyklar över 750 cc) och uppskattas bli upp till 30 % för den nedre delen av marknaden (motorcyklar under 300 cc). Denna ökning med 30 % förefaller oproportionerlig och riskerar att minska konsumenternas köpvilja och medföra en äldre fordonspark, med negativa effekter för miljön och säkerheten, samt även för industrin, sysselsättningen och samhället. I termer av volym står små och medelstora motorcyklar för förflyttningsändamål för över 80 % av registreringarna i EU. Det bör noteras att fordon under 300 cc står för två tredjedelar av registreringarna i EU. Merparten av dessa gäller stadspendlare, för vilka de tillhandahåller social och yrkesmässig rörlighet.

4.4 På miljösidan välkomnas Europeiska kommissionens föreslagna tidsfrist för införandet av de nya euro-miljöstegen. EESK noterar dock att hybridtekniken i viss utsträckning verkar missgynnas, eftersom den omfattas av gränsvärden för diesel trots att det bränsle som används för dessa fordon är bensin.

4.5 På säkerhetssidan välkomnar EESK lagstiftningsstrategin för avancerade bromssystem för motorcyklar, men kommittén betonar⁽⁸⁾ åter behovet av att ordentligt utvärdera de olika systemens kostnadseffektivitet med hänsyn till de olika produkterna och deras användningsmönster. EESK stöder ett teknikneutralt förhållningssätt inom avancerade bromssystem, så att tillverkare ges den flexibilitet som behövs och så att innovation stimuleras, i konsumentens intresse.

4.6 Medan EESK stöder de föreslagna tillämpningsdatumen för de olika bestämmelserna om nya typgodkännanden verkar det behövas mer tid för fordon som registrerats enligt ett befintligt typgodkännande, på grund av de extra komplikationerna och kostnaderna i samband med anpassningen.

4.7 EESK stöder också en större fokusering på åtgärder mot otillåten förändring av fordon med rättsligt fastställda hastig-

hetsgränser, samt bestämmelser om marknadsövervakning, för att hindra att fordon som inte uppfyller bestämmelserna om typgodkännande kommer in på EU:s marknad. På dessa områden kommer medlemsstaterna också att fylla en central funktion genom regelbundna kontroller av fordonsparken och vid distributionspunkten.

5. Särskilda kommentarer

5.1 I artikel 2.2 g har "fordon som främst är avsedda för bruk i terräng och konstruerade för färd på obelagda ytor" utesluts från kommissionsförslaget omfattning. Det innebär ett problem för den befintliga produktionen av trialmotorcyklar och enduromotorcyklar, som hittills har omfattats av lagstiftningen om typgodkännande. Det skapar även osäkerhet på grund av den subjektiva tolkningen av undantaget för övriga fordon nära viktgränserna. EESK förespråkar att man behåller trial- och enduromotorcyklar⁽⁹⁾ inom ramen för lagstiftningen om typgodkännande, även för att undvika negativa miljöeffekter. Kommittén förespråkar också tydliga krav för att fastställa de undantag från avancerade bromssystem som krävs på grund av de specifika användningsvillkoren.

5.2 EESK välkomnar även strykningen av den frivilliga gränsen på 74 kW för motorer, som för närvarande bara tillämpas i en EU-medlemsstat. Denna strykning är i linje med målet att fullborda EU:s inre marknad.

5.3 EESK ifrågasätter proportionaliteten i den bestämmelse som kräver omborddiagnos för mopeder i kategorierna L1 och L2, eftersom de tekniska aspekterna i samband med detta har en oproportionerlig kostnad i förhållande till den låga kostnaden för inköp av dessa fordon (omkring 1 000 euro). EESK vill understryka den sociala funktion som mopeder fyller genom att ge tillgång till rörlighet, utbildning och arbetstillfällen. Det gäller ungdomar och marginella grupper för vilka dessa fordon är det enda överkomliga medlet till privat rörlighet, i städer och särskilt i landsbygdsområden där kollektivtrafiken har låg täckning.

5.4 Gränserna för "små serier" har sänkts från för närvarande 200 fordon till 100 (L4e, L5Be, L6Be, L7Be), 50 (L5Ae) eller så lite som 20 fordon (L1Ae, L1Be, L2e, L6Ae, L7Ae). EESK anser att dessa gränser är för låga och opraktiska för de många små och medelstora företagen inom denna sektor. Kommittén föreslår därför att man upprätthåller den aktuella gränsen på 200 fordon, så att dessa små och medelstora företag kan ges vissa begränsade undantag från krav på typgodkännande som är ekonomiskt oöverkomliga för så pass små företag.

⁽⁷⁾ Källa ACEM. Se http://circa.europa.eu/Public/irc/enterprise/automotive/library?l=/mcwg_motorcycle/meeting_june_2009&vm=detailed&sb=Title.

⁽⁸⁾ CESE 1187/2010, "Strategiska riktlinjer för trafiksäkerhet fram till 2020", september 2010.

⁽⁹⁾ Såsom anges i direktiv 2002/51/EG, artikel 2.4.

5.5 EESK anser att den föreslagna maximala massan för fyrhjulingar av typ L6e och L7e i bilaga I är en förhastad åtgärd. Den maximala massan verkar vara oförändrad men det hänvisas nu till "massa i körklart skick". Detta är inte bara i sig ett hårdare krav. Det tar heller inte hänsyn till den påverkan på

vikten som de nyligen föreslagna kraven i bilaga II medför, särskilt men inte enbart "främre och bakre skydd". De tekniska detaljerna för dessa nya krav ska fastställas genom de delegerade akterna och EESK anser att gränserna för maximal massa bör fastställas mot bakgrund av de tekniska krav som ställs.

Bryssel den 19 januari 2011

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om blankning och vissa aspekter av creditswappar"

KOM(2010) 482 slutlig – 2010/0251 (COD)

(2011/C 84/07)

Huvudföredragande: **Peter MORGAN**

Europaparlamentet och rådet beslutade den 7 oktober respektive den 13 oktober 2010 att i enlighet med artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om blankning och vissa aspekter av creditswappar"

KOM(2010) 482 slutlig – 2010/0251 (COD).

Den 20 oktober gav kommitténs presidium facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion i uppdrag att utarbeta ett yttrande i ärendet.

Med hänsyn till ärendets brådskande karaktär utsåg Europeiska ekonomiska och sociala kommittén vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 Peter Morgan till huvudföredragande och antog följande yttrande med 200 röster för, 4 röster emot och 7 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Blankning av aktier i finansinstitut förbjöds av Storbritannien och andra länder som en reaktion på marknadens sammanbrott efter Lehmanaffären. Efter statsskuldskrisen i Grekland förbjöd de tyska myndigheterna blankning av aktier i vissa tyska finansinstitut, statsskulder i euroområdet och " nakna " creditswappar för sådana skulder. I denna förordning, som är ett led i översynen av finansiell reglering och tillsyn, föreslår kommissionen en enhetlig ram inom Esma-paraplyet för hantering av blankning och creditswappar i hela EU. EESK välkomnar detta initiativ som kommer att undanröja motstridiga bestämmelser och skapa klarhet kring detta område på finansmarknaden.

1.2 EESK är av den åsikten att resultaten i allmänhet optimeras om marknaderna tillåts fungera fritt inom en fastställd lagstiftningsram. EESK understryker hur viktigt Esma-paraplyet är. Om Esma anser att omständigheterna är ogynnsamma kan myndigheten

— förbjuda personer från att bedriva all form av handel, eller begränsa värdet av handeln,

— förbjuda personer från att inleda en blankning eller införa villkor för sådana transaktioner,

— förbjuda creditswappstransaktioner som avser statspapper,

— begränsa värdet på statscreditswappar, och

— kräva att blankningar offentliggörs.

1.3 EESK förväntar sig att dessa befogenheter i första hand utövas av de berörda myndigheterna i medlemsstaterna. Esmas samordning av de åtgärder som medlemsstaterna vidtar tillgodoser det behov som finns och kommer att vara till stor nytta. EESK ser helst att direkta åtgärder från Esma endast vidtas i undantagsfall i enlighet med artikel 24 i förordningen.

1.4 EESK välkomnar förslaget till en rättslig ram som kommer att ge behöriga myndigheter befogenhet att kräva ytterligare öppenhet och insyn vad gäller de instrument som omfattas av förordningen. Detta kommer att gynna tillsynsmyndigheter, investerare och marknaden i den dagliga verksamheten. Om ingripanden kommer att krävas i framtiden kan vi förvänta oss att tillsynsmyndigheterna är bättre informerade än tidigare.

1.5 EESK välkomnar förslaget om att inom ett harmoniserat regelverk formalisera befogenheterna att införa tillfälliga restriktioner för blankning när marknadsstabiliteten hotas. Kommittén konstaterar även att man ännu inte har fastställt några objektiva mått på marknadsinstabilitet. Dagens tröskel för "betydande prisfall" på 10 % kan vara för låg för vissa instrument.

1.6 Med förbehåll för de bestämmelser som nämnts i punkt 1.5 ovan, anser kommittén att ett totalförbud av nakna kreditwappar inte är berättigat under alla omständigheter.

1.7 EESK anser att den föreslagna lösningen för naken blankning skulle kunna vara mer effektiv om det åtminstone fanns flexibilitet i form av en dags löptid för blankning med täckning. Den mer flexibla modell som tillämpas i USA borde tillhandahålla de garantier som är nödvändiga utan att aktörerna på marknaden missgynnas.

1.8 EESK stöder det föreslagna tvånivåsystemet för aktieinformation, där information ges enskilt på den lägre nivån och offentligt på den högre. Detta kommer att ge både tillsynsmyndigheter och marknaden tillräcklig information.

1.9 EESK ställer sig tveksam till bestämmelserna om flaggning av blankningar. Det är mycket komplext, nyttan kan ifrågasättas och det kommer att vara en börda för alla handelsplatser i EU. Övriga åtgärder för större insyn verkar vara mer än tillräckliga för att Esmas och de berörda myndigheterna ska kunna kontrollera marknaderna.

1.10 Kreditwappar på statspapper har stått i centrum för euroområdet oro sedan statsskuldskrisen bröt ut. De ekonomiska och sociala dimensionerna av denna kris är av absolut största intresse för EESK. Vi anser att naken handel med kreditwappar förvärrade krisen och välkomnar därför förslaget till förordning. Kommittén stöder kommissionens åsikt i punkt 16 och 17 i motiveringen till förordningen att "naken blankning av aktier och statspapper anses ibland öka risken för utebliven avveckling och volatilitet. Åtgärder som gäller statspapper och kreditwappar för statspapper, inbegripet ökad information och restriktioner för blankning utan täckning, bör innebära införande av krav som är proportionella och som inte leder till negativa konsekvenser på likviditeten på marknaderna för statsobligationer och repromarknaderna".

1.11 Sammanfattningsvis välkomnar kommittén den reglerande roll som Esma ges i förordningen. Överdrivna ingripanden skulle kunna skapa oro på marknaderna. EESK välkomnar bestämmelserna om öppenhet på marknaden, som kommittén tror kommer att få mycket positiva effekter. Kommittén välkomnar de flesta tekniska bestämmelserna med undantag av de ovan nämnda bestämmelser som kommittén anser utgöra ett bekymmer.

1.12 Med tanke på den skada som en skenande statsskuld kan orsaka samtliga invånare, förväntar sig EESK att EU tar ledningen globalt när det gäller hur statsskulden ska hanteras i framtiden.

2. Inledning

"Blankning"

2.1 Termen "blankning" avser försäljning av aktier som säljaren inte äger utan endast lånar. De institut som lånar ut aktier tar ut en avgift för detta, vilket ger extra inkomster. Den som lånar aktierna säljer dem eftersom han förväntar sig att priset kommer att falla. Han kan då så småningom återköpa aktierna till ett lägre pris, återlämna dem till utlånanaren och göra en vinst på affären. Blankning är en riskabel affärsmetod. Lånet av aktierna kan ordnas före försäljningen (blankning med täckning) eller efter försäljningen ("naken blankning" eller "blankning utan täckning").

2.2 Blankning kan användas i en rad olika syften. Eftersom både enskilda aktier och aktiemarknaden som helhet kan gå både upp och ner, löper en aktieportfölj som är utformad för stigande marknad (lång position) större risk för värdeförluster när marknaden faller. Denna typ av "lång" portfölj kan skyddas med en "kort" beståndsdel. Vissa institut satsar enbart på långa positioner, medan andra enbart har korta positioner. Det är en omtvistad fråga om en portfölj med enbart långa positioner (en satsning på att börsen ska gå upp) eller enbart korta positioner (en satsning på prisfall) är mest spekulativ.

2.3 Blankning används av ett stort antal olika marknadsaktörer, från traditionella fondförvaltare, som till exempel pensionsfonder och försäkringsbolag, till investeringsbanker, hedgefonder och marknadsgaranter. Enskilda investerare kan också utnyttja blankning som en del av sin investeringsstrategi. Blankning betraktas som en legitim investeringsteknik under normala marknadsförhållanden.

2.4 Som kommissionen mycket riktigt påpekar är blankning en etablerad och vedertagen metod på de flesta finansiella marknader och bör inte förväxlas med marknadsmissbruk, som regleras separat inom EU. Blankning kan tvärtom ha positiva effekter på finansmarknaderna, bl.a. förbättrad prisbildning och minskad risk för "bubblor". Dessutom ökar likviditeten på marknaden.

2.5 I september 2008, dagen efter Lehman-kraschen, förbjöd Storbritannien blankning av aktier i börsnoterade finansföretag. I många andra länder, bl.a. USA, infördes liknande restriktioner i perioder av varierande längd. Den nya EU-förordningen förhindrar att dessa oordnade åtgärder upprepas.

2.6 Subprime-derivatens giftverkan, spridningseffekterna och kollapsens enorma omfattning tvingade lagstiftarna att reagera, även om det kan diskuteras vilka effekter de fick på hur krisen utvecklades. Det är svårt att tänka sig att något liknande skulle hända i framtiden, men i vilket fall som helts föreligger nu ramarna för en ordnad reaktion från regleringsmyndigheter och tillsynsmyndigheter sida.

Kreditswappar

2.7 En kreditswapp är ett derivatkontrakt som är bundet till ett underliggande skuldebrev, t.ex. företagsobligationer eller statsobligationer. Kreditswappar används som en försäkring mot utebliven betalning. Köparen av skydd gör kvartalsvisa premiebetalningar, "spread", till säljaren av skydd. Spreaden för en kreditswapp är den premie som måste betalas för att upprätthålla swappen, och spreaden ökar ju högre risken är att den underliggande skulden inte betalas.

2.8 Om låntagaren inte kan betala sin skuld, betalar säljaren av skyddet det nominella värdet av obligationen till köparen i utbyte mot den fysiska obligationen. Att skulden inte avvecklas kan bero på en underlåtenhet att betala, omstruktureringar och konkurser. De flesta kreditswappar ligger på 10–20 miljoner US-dollar med en löptid på 1–10 år. Kreditswappar fungerar på ett liknande sätt som kreditförsäkringar, även om kreditswappar inte är underkastade försäkringslagstiftningen.

2.9 Investerarna kan också köpa och sälja skydd utan att äga någon del av den skuld som försäkras. Dessa "nakna" kreditswappar ger handlarna möjlighet att spekulera i skulder och utfärdarens kreditvärdighet. Om t.ex. en leverantör till General Motors hyste farhågor om att GM var på väg att komma på obestånd skulle en naken kreditswapp på GM-aktier ha kunnat ge skydd. På samma sätt kan den som investerar i statspapper använda kreditswappar för att skapa "syntetiska" långa och korta positioner i utvalda obligationer, vilket i vissa fall kan vara ett bättre sätt att skapa en portfölj.

2.10 Det är viktigt att inte förväxla nakna kreditswappar och naken blankning av aktier och värdepapper. I det senare fallet säljs de lånade aktierna. Detta förfarande kan vara problematiskt. I fråga om nakna kreditswappar sker ingen försäljning. En villig köpare har köpt en option på en obligation från en villig säljare. Som på alla marknader kommer man överens om ett pris. Utvecklingen för den underliggande obligationen avgör vilken av parterna som gör vinst. Nakna kreditswappar är den vanligaste formen av kreditswappar.

2.11 I maj 2010 tillkännagav Tyskland ett förbud mot nakna kreditswappar från euroländerna samt naken blankning av statsobligationer från euroområdet och aktier från vissa tyska finansinstitut. Tillsynsmyndigheten angav den "extraordinära volatiliteten i statsobligationer" som motiv till åtgärden. Åtgärden var

en överraskning för övriga medlemsstater och oroad marknaden. I likhet med vad som gäller blankning av aktier kommer EU:s nya befogenheter och bestämmelser på regleringsområdet att förhindra att en unilateral åtgärd av detta slag på nytt vidtas i framtiden.

2.12 Det är berättigat att sätta fokus på kreditswappar, men det föreligger alltså en risk för att man ägnar sig åt symptomen på problemet och inte på dess orsak. Orsaken är det olösta politiska och ekonomiska dilemma med en valutaunion som står inför en skuldkris. Detta dilemma har orsakat ekonomisk osäkerhet. Låntagare måste täcka sina risker, opportunisterna försöker göra vinster på osäkerheten, och det är svårt att skilja den ena från den andra. Det är möjligt att bankerna drar nytta av situationen, men regeringarna i euroområdet ger dem också alla möjligheter att göra detta.

2.13 Mot bakgrund av ovanstående och med tanke på den skada som en skenande statsskuld kan orsaka samtliga invånare, förväntar sig EESK att EU tar ledningen globalt när det gäller hur statsskulden ska hanteras i framtiden.

3. Sammanfattning av förslaget till förordning

3.1 Förslaget gäller aktier och derivat som avser aktier, statsobligationer och derivat som avser statsobligationer samt kreditswappar som avser självständiga emittenter.

3.2 Enligt förslaget bör informationsskyldighet gälla för fysiska eller juridiska personer (nedan kallade *personer*) med betydande korta nettopositioner i EU-aktier och EU-statspapper eller med betydande positioner i kreditswappar för statliga EU-emittenter.

3.3 För aktier föreslås en modell med två nivåer för information: Vid en lägre tröskel ska en position anmälas enskilt till tillsynsmyndigheten, och vid en högre tröskel ska positioner offentliggöras för marknaden.

3.4 Den föreslagna tröskeln för den lägre nivån är 0,2 % av det emitterade aktiekapitalet. Tröskeln för den högre nivån är 0,5 %.

3.5 För EU-statspapper krävs enskild information när det gäller betydande

— korta nettopositioner i statspapper,

— positioner utan täckning i kreditswappar som avser statspapper.

3.6 En anmälan krävs också när korta positioner skapas via antingen OTC-transaktioner (OTC: over the counter) eller derivat, t.ex. optioner och terminsaffärer (futures).

3.7 Det finns också ett krav på att blankningar som genomförs på en handelsplats ska flaggas så att handelsplatsen varje dag kan offentliggöra information om blankningsvolymerna på platsen.

3.8 Personer som blankar aktier eller statspapper måste vid säljtidspunkten ha lånat instrumenten, ingått avtal om att låna dem eller träffat andra överenskommelser som säkerställer att värdepapperen kan lånas så att avvecklingen kan ske på slutdagen.

3.9 När en person som blankat inte kan leverera aktierna för avveckling i tid, kommer handelsplatsen att köpa upp aktier för att slutföra transaktionen och få tillbaka kostnaderna från blankaren. Blankaren ska betala en daglig avgift tills transaktionen är avvecklad.

3.10 Avvecklingsperioderna varierar mellan olika jurisdiktioner. Generellt är avveckling en fråga som behöver diskuteras mer ingående.

3.11 Under exceptionella omständigheter kan man behöva förbjuda eller begränsa blankningar som annars skulle ha varit berättigade eller som innebär små risker. I sådana fall bör de behöriga myndigheterna ha tillfälliga befogenheter att kräva ytterligare insyn eller införa restriktioner på marknaden.

3.12 Eftersom sådana åtgärder får vittgående effekter i hela EU kommer Esma (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) att ges två nyckeluppgifter: att samordna åtgärder mellan medlemsstaterna och att kontrollera de restriktioner som medlemsstaterna inför, särskilt vad gäller restriktionernas varaktighet.

3.13 När en situation får gränsöverskridande konsekvenser och Esma bedömer att åtgärderna som vidtagits av den behöriga myndigheten är otillräckliga, kan Esma själv ingripa och upphäva de beslut som fattats av medlemsstatens behöriga myndighet.

3.14 Kommissionen får befogenhet att närmare fastställa kriterier och faktorer som de behöriga myndigheterna och Esma ska beakta när de avgör om negativa händelser eller utvecklingar utgör ett allvarligt hot mot den finansiella stabiliteten eller marknadsförtroendet.

3.15 De behöriga myndigheterna ges befogenhet att införa ett mycket kort förbud mot blankning av instrumentet eller att på annat sätt begränsa transaktioner för att förhindra ett okontrollerat prisfall. Beslut om ett sådant börsstopp ska fattas på grundval av objektiva kriterier.

3.16 Förslaget innebär att de behöriga myndigheterna ges alla befogenheter som krävs för tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna. Det innehåller också ett krav på att medlemsstaterna ska utfärda bestämmelser om de administrativa åtgärder, påföljder och ekonomiska bestämmelser som krävs för att genomföra och verkställa förslaget.

Bryssel den 20 januari 2011

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok – med sikte på tillräckliga, långsiktigt bärkraftiga och trygga pensionssystem i EU"

KOM(2010) 365 slutlig

(2011/C 84/08)

Föredragande: **Petru Sorin DANDEA**

Medföredragande: **Krzysztof PATER**

Den 9 juli 2010 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Grönbok – med sikte på tillräckliga, långsiktigt bärkraftiga och trygga pensionssystem i EU"

KOM(2010) 365 slutlig.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 december 2010.

Vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 20 januari 2011) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 185 röster för, 9 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Huvudrekommendationer

1.1 I **Grönbok – med sikte på tillräckliga, långsiktigt bärkraftiga och trygga pensionssystem i EU** påpekas att medlemsstaterna själva får fastställa och ta det fulla ansvaret för utformningen av grunderna för de egna sociala trygghetssystemen och därför också för utformningen och organisationen av sina pensionssystem. EESK anser dock att en samordnad angreppsmetod på EU-nivå kan öka samstämmigheten och säkerställa att de nationella pensionssystemen ligger i linje med den sociala pelaren och sysselsättningspelaren i Europa 2020-strategin, mot bakgrund av att sysselsättningen är mycket viktig för pensionssystemens bärkraft. EESK:s synpunkter bör ses som en helhet och inte plockas ut en och en.

1.2 Beslut om en reform av pensionssystemen fattas på nationell nivå, med beaktande av varje lands specifika förutsättningar och historia och i syfte att garantera ett adekvat och bärkraftigt pensionssystem. Ingen särskild typ av pensionsreform får – varken direkt eller indirekt – främjas eller bestraffas genom EU-lagstiftning. I yttranden som antogs 2000 och 2004 ⁽¹⁾ betonade EESK att denna fråga bör överlätas åt arbetsmarknadsparterna. Trots stora skillnader mellan de nationella pensionssystemen anser EESK att det finns tillräckligt många gemensamma frågor som skulle kunna hanteras på EU-nivå, alltifrån policysamordning till lagstiftning, utan att EU överskrider sin kompetens på området fonderade pensionssystem.

1.3 Grönbokens förslag bör ses i ett bredare sammanhang inom ramen för den sociala marknadsekonomin. Krisen skadar tillväxten, sysselsättningen och pensionerna. EU:s stödjande roll bör först och främst gå ut på att parallellt utforma en strukturerad återhämtningspolitik för att öka den kvalitetsinriktade tillväxten med hjälp av en aktiv sysselsättningspolitik, yrkesutbildning, investeringar och innovationer som främjar skapandet av fler arbetsplatser med anständiga arbetsvillkor, i syfte att stabilisera de fördelningsbaserade system (*"pay as you go"*) som finns i medlemsstaterna. Dessa system bidrar i hög grad till att lindra kriserna. Inför en eventuell övergång från helt solidaritetsbaserade pensionssystem till blandade system (fördelningssystem och pensionsfonder) bör medlemsstaterna – som bland annat framför argumentet att solidaritetsbaserade fördelningssystem ökar de offentliga budgetunderskotten – tänka på att fonderade pensionssystem inte kan hjälpa människor att komma till rätta med följderna av en ekonomisk kris, utan att dessa system snarare kan skadas av varje finanskris och börs kris.

1.4 Till följd av låga födelsetal och ökad förväntad livslängd håller Europa på att åldras. EESK håller med om att befolkningsprognoser bör analyseras och följas upp på regelbunden basis för att man på ett lämpligt sätt och i tid ska kunna anpassa pensionssystemen till nya förutsättningar. Dessa prognoser – bl.a. för framtida offentliga pensionsutgifter – måste dock användas och betraktas med försiktighet, eftersom de kan bygga på många antaganden som är svåra att förutsäga på lång sikt ⁽²⁾. Eurostats antagande att den förväntade livslängden kommer att öka med sju år i EU under de kommande 40 åren är inte

⁽¹⁾ EESK:s yttranden i EGT C 14, 16.1.2001, s. 50, och EUT C 157, 28.6.2005, s. 120.

⁽²⁾ Prognoser som OECD, Eurostat och till och med FN genomförde 2000 om 2010 överensstämde inte med den faktiska utvecklingen.

nödvändigtvis säkert, trots att det baseras på den bästa sakkunskapen. Ytterligare öknings av livslängden kan påverkas av förändringar i arbets- och livsvillkor. EESK anser att kommissionens förslag i grönboken, som framför allt grundas på den demografiska utvecklingen och prognoser som omfattar 50 år, inte tar hänsyn till att krisens konsekvenser för pensionssystemen snarare beror på bristen på arbetstillfällen och investeringar än på den demografiska utvecklingen.

1.5 Kommittén betvivlar att enbart en höjning av den lagstadgade pensionsåldern kan lösa problem som beror på de demografiska utmaningarna. EESK anser snarare att detta skulle kunna leda till att miljontals äldre, särskilt kvinnor, hamnar under fattigdomsgränsen. Vad som behövs är en höjning av den faktiska pensionsåldern till nuvarande lagstadgade pensionsålder genom initiativ som skapar gynnsamma förutsättningar för en förlängning av det aktiva yrkeslivet och en effektiv tillväxt- och sysselsättningspolitik. Endast en politik som syftar till "aktivt åldrande" och ökat deltagande i utbildning och livslångt lärande kan på ett hållbart sätt främja sysselsättningsgraden bland äldre människor som lämnar arbetslivet tidigt p.g.a. hälsoproblem, intensivt arbete, tidig uppsägning och brist på möjligheter till utbildning eller till återinträde på arbetsmarknaden. Dessutom kan en höjd lagstadgad pensionsålder öka trycket på andra pelare i det sociala trygghetssystemet ⁽³⁾, t.ex. invaliditetspension och minimiinkomst, såsom har skett i vissa medlemsstater, vilket kan innebära att framstegen mot sundare offentliga finanser blir skenbara. Höjningen bör därför bygga på frivillighet.

1.6 Automatiska justeringsmekanismer för pensionsåldern, som antingen grundar sig på en ökad förväntad livslängd eller på den demografiska förändringen, bedöms vara farliga för samhället som helhet, varför EESK inte stöder dem. De flesta av dessa mekanismer leder automatiskt till en höjning av pensionsåldern i korrelation till ökad förväntad livslängd och andra ekonomiska eller arbetsmarknadsrelaterade parametrar. Denna typ av grundläggande beslut om livsvillkor bör fattas av parlamenten, och inte av datorer, efter en omfattande allmän debatt som inbegriper arbetsmarknadsparterna och andra viktiga aktörer. Dessutom bör de medlemsstater som inför denna mekanism ta hänsyn till att den, även om den minskar allmänhetens motstånd mot reformer, i frånvaro av reella sysselsättningsmöjligheter för äldre arbetstagare kan överföra ansvaret för ekonomiskt stöd till dessa arbetstagare till andra socialpolitiska pelare. Om denna mekanism införs på ett onyanserat sätt i pensionssystemen för att göra dem tillräckliga och långsiktigt bärkraftiga, skulle de utlovade fördelarna alltså ändå inte uppnås.

1.7 Både fördelningssystem och fonderade pensionssystem påverkas av den rådande ekonomiska krisen, men på olika sätt. Det bör framhållas att införandet av fonderade obligatoriska

pensionssystem i vissa medlemsstater under 1990-talet uppfattades som ett sätt att undvika pensionsrisker, t.ex. i fråga om bärkraft och tillräcklighet, orsakade av att befolkningen blir allt äldre. Finanskrisen och dess följder visar att fonderade obligatoriska pensionssystem är utsatta för särskilda finansiella risker. Emellertid påverkas också fördelningssystem av ekonomiska kriser och av åldrandet, eftersom dessa leder till att den sammanlagda lönemassan minskar. Det står nu klart att alla pensionssystem, oavsett finansieringsmetod, på olika sätt kan påverkas både av ekonomiska kriser och av åldrandet. Därför måste dessa system och den ekonomiska politiken skötas och övervakas väl i syfte att kraftigt minska risker som äventyrar deras hållbarhet. Trots mångfalden av pensionssystem i EU måste försöken att skapa tillräckliga och bärkraftiga system följa ett övergripande tillvägagångssätt. EESK anser att obligatoriska fördelningssystem även fortsättningsvis måste ha en grundläggande roll när det gäller att säkra framtida pensioner. Dessa system måste därför ägnas särskild uppmärksamhet, så att den trend med minskade ersättningsnivåer som noterats i många EU-länder kan vändas.

1.8 Eftersom befolkningen blir allt äldre är skapandet av hållbara offentliga finanser beroende av EU:s satsningar på följande områden: stöd till ökad sysselsättning av hög kvalitet, ökad produktivitet och förbättrade ekonomiska resultat, förbättrad flexicurity på arbetsmarknaden, livslångt lärande, invandring och integration av invandrare. EESK anser att kommissionen borde föreslå en modell som bygger på sysselsättning för alla, med högkvalitativa arbetstillfällen under hela livet och särskilt fokus på integration av ungdomar på arbetsmarknaden, främjande av ett aktivt åldrande samt deltagande i fortbildning och livslångt lärande. Människor förväntar sig redan nu att alla ska ha ett arbete, ett bra arbete. Detta innebär att det är nödvändigt att skapa de rätta förutsättningarna för skapandet av nya arbetstillfällen.

1.9 EESK understryker att pensionssystemen måste vara trovärdiga och tillräckliga, vilket innebär att man måste försöka finna och använda nya finansiella resurser för att garantera balans mellan generationerna. Endast då kommer framtida generationer att bidra, en avgörande förutsättning för att pensionssystemen ska bli långsiktigt bärkraftiga. Pensionssystemen måste vara öppna för insyn, och det måste finnas tillgång till lättförståelig information och statistik om hur de fungerar samt om deltagarnas samtliga rättigheter. Undervisning om ekonomiska aspekter bör ingå i skolornas läroplaner.

1.10 EESK uppmanar medlemsstaterna och kommissionen att förverkliga jämställdheten. Olika pensionsåldrar för kvinnor och män bör bli föremål för översyn. Kvinnors lägre pensionsålder kommer i kombination med det inbördes förhållandet mellan förmåner och demografiska faktorer att utsätta kvinnorna för större risk för fattigdom under ålderdomen. Detta förvärrar kvinnors redan större risk för lägre pensioner som

⁽³⁾ Detta har under de senaste tio åren varit fallet i vissa medlemsstater; Eurostat: *Population and social conditions; Statistics in focus* 40/2009.

ett resultat av lägre löner (könsrelaterade löneskillnader), längre föräldraledighet och större risk för långtidsarbetslöshet. Kvinnors yrkeskarriärer är också mer osäkra. Det är därför viktigt att undvika längre perioder av frånvaro från arbetsmarknaden. Till exempel kan förbättrade strukturer för barnomsorg och äldreomsorg i hög grad hjälpa många kvinnor att komma in och stanna kvar på arbetsmarknaden. EESK uppmanar medlemsstaterna att vidta konkreta politiska åtgärder för att angripa dessa problem.

1.11 EESK vill på nytt framhålla att pensionerna inte, som det sägs i grönboken, är en "belöning" utan snarare en form av innehållen lön eller ett sparande, oberoende av vilket system som används. Pensionärerna är en mycket viktig socioekonomisk kategori och får inte betraktas som en börda utan som viktiga ekonomiska aktörer. De utgör i genomsnitt 25 % av befolkningen och bidrar till den globala efterfrågan.

1.12 Man bör minnas att det inte ens i de medlemsländer som har fördelningssystem är tillräckligt att endast yrkesverksamma som har möjlighet att spara gör inbetalningar till de frivilliga fonderade pensionssystemen. Om obligatoriska fonderade pensionssystem skulle bli sedvanlig praxis och fördelningssystemen delvis skulle förskjutas mot fonderade pensionssystem, får detta inte leda till ojämlikhet eller till att de framtida pensionärernas inkomster sätts på spel.

1.13 Tillräckliga och bärkraftiga pensioner bör ses som en prioritering ur såväl ett makroekonomiskt som ett socialt perspektiv. Mot bakgrund av denna frågas betydelse för ekonomin bör de ansvariga myndigheterna överväga att granska andra möjligheter än avdrag direkt från lönen att finansiera eller komplettera pensionssystemen.

1.14 Kommissionen bör uppmantra medlemsstaterna att reformera de nationella pensionssystemen ur ändamålsenlighets-, hållbarhets- och säkerhetssynpunkt. Arbetsmarknadens parter bör vara starkt delaktiga och involverade i detta arbete.

2. Svar på Europeiska kommissionen frågor

2.1 *Hur kan EU stödja medlemsstaternas insatser för att få pensionssystemen att räcka till i ökad utsträckning? Bör EU försöka ange närmare vad som avses med en tillräcklig pensionsinkomst?*

2.1.1 Kommissionen bör först och främst fastställa riktlinjer på EU-nivå i fråga om ändamålsenligheten. Pensionerna måste ge materiell trygghet och värdiga levnadsvillkor. Det finns många EU-instrument som ger stöd till medlemsstaterna. Bland

dessa kan nämnas den öppna samordningsmetoden, stabilitets- och tillväxtpakten och Stockholmsstrategin ⁽⁴⁾. Enligt EUF-fördraget kan också förordningar om sociala trygghetssystem och pensionssystem antas på EU-nivå. EESK konstaterar svårigheterna med att utforma regler på EU-nivå, men kommissionen skulle kunna utvärdera och vid behov se över det gällande regelverket särskilt i fråga om de fonderade pensionssystemen, åtminstone på följande områden:

— Tillsynsaspekter vad avser investeringar i fonderade pensionssystem.

— Könsrelaterade aspekter av fonderade pensionssystem.

— Solvens i samtliga fonderade pensionssystem.

— Administrativa kostnader inom fonderade pensionssystem.

— Garantisystem för privat förvaltade pensionssystem.

2.1.2 Utvärderingen bör framför allt gälla utvecklingen av fonderade obligatoriska pensionssystem som förvaltas av privata institutioner med individuellt val, något som en del medlemsstater började införa under senare delen av 1990-talet. Den gällande EU-lagstiftningen baseras på erfarenheter i länder som inte har infört denna sorts lösning i sina pensionssystem. Kommissionen bör därför specifikt fokusera på de obligatoriska fonderade pensionssystemen och undersöka följande:

— Hur hanteras tillgångarna i dessa system ur de offentliga finansernas perspektiv?

— Hur hanteras valutarisker?

— Hur kan en adekvat tillsyn säkerställas i syfte att garantera lämplig säkerhet för sådana system, som åtnjuter en viss grad av offentlig garanti?

EESK rekommenderar försiktighet i reformarbetet, eftersom en överföring av de avgifter som nu går från fördelningssystem till fonderade system inte bör försvaga fördelningssystemen, för att säkerställa reella fördelar för framtidens pensionärer. Avsaknaden av en effektiv reglering leder till ökade finansiella risker, särskilt i tider av ekonomisk kris. Investeringar i pensionsfonder bör beakta behovet av tillgångsallokering under hela livscykeln.

⁽⁴⁾ Rådets slutsatser – mars 2001.

2.1.3 EESK anser att kommittén för socialt skydd och dess undergrupp för indikatorer, som stöds av kommittén för ekonomisk politik och dess arbetsgrupp om åldrande befolkningar, inom ramen för den öppna samordningsmetoden skulle kunna utveckla och förfinas olika instrument för bedömning av åldrandets potentiella effekter på de offentliga finansernas bärkraft och på en anständig pension. De beräkningar av fattigdomsriskerna för pensionärshushåll som baseras på den generella Eurostatmetoden lyckas inte kasta tillräckligt ljus över pensionärernas utsatthet för fattigdom, på grund av olikartade inkomst- och utgiftsstrukturer i dessa hushåll. Det bör utformas en bättre metod för skattning av pensionärernas utsatthet för fattigdom. Den skulle också kunna användas för att bedöma om pensionsinkomsten är tillräcklig. Det krävs utförligare statistik för att bedöma om pensionerna på ett adekvat sätt kan förhindra fattigdom under ålderdomen och säkerställa en rimlig levnadsstandard för pensionärer samt skapa förutsättningar för medverkan i det offentliga, sociala och kulturella livet⁽⁵⁾. Det är dock på nationell nivå man måste avgöra om pensionerna är tillräckliga.

2.2 Är det befintliga EU-regelverket på pensionsområdet tillräckligt för att säkerställa långsiktigt hållbara statsfinanser?

2.2.1 EU-regelverket på pensionsområdet är fokuserat på övervakning av framtida utgifter på basis av accepterade regler. Denna metod tvingar politikerna att fokusera på brytpunkten för deras prognoser. EESK betonar att det är mycket viktigt med en övervakning av pensionssystemens generella skuldnivå. Det gällande regelverket skulle följaktligen kunna kompletteras med övervakning och rapportering om implicita pensionsförpliktelser med användning av en godkänd metod.

2.2.2 Man bör överväga att göra en översyn av stabilitets- och tillväxtpaktens regler i syfte att säkerställa en tillbörlig återspeglning av resultaten av de reformer (inbegripet övergången från ett fullständigt fördelningssystem till ett delvis fonderat pensionssystem) som leder till sådana förändringar i pensionssystemens finansiering som ökar de explicita förpliktelserna och minskar de implicita. Om detta sker skulle de reformer som syftar till att hitta lösningar på problemen med långsiktig bärkraft inte tyngas på kort sikt på grund av högre explicit offentlig skuld.

2.2.3 Att främja reformer som i dag förefaller effektiva på basis av prognoser för 2060 kan emellertid leda till att man missar målet om tillräckliga och bärkraftiga pensioner. EESK rekommenderar att obligatoriska fördelningssystem kompletteras med buffertfonder från fall till fall i syfte att undvika de risker som snabba justeringar innebär för de mest utsatta grupperna.

2.2.4 EESK anser att kommissionens fråga vilseleder allmänheten. Det är mycket viktigt att säkerställa långsiktigt hållbara offentliga finanser. Detta måste göras på nationell nivå och omfattar mycket mer än enbart en undersökning av pensionsystemen.

2.3 Hur kan en högre faktisk pensionsålder uppnås på bästa sätt och vad kan en höjning av pensionsåldern bidra till? Bör automatiska justeringsmekanismer för befolkningsförändringar införas i pensionsystemen för att balansera tiden i arbetslivet med tiden som pensionär? Vilken funktion kan EU fylla i detta avseende?

2.3.1 År 2020 kommer den lagstadgade pensionsåldern i de flesta medlemsstater att vara 65 år. Enligt uppgifter från Eurostat var den genomsnittliga faktiska pensionsåldern i EU 2008 61,4 år⁽⁶⁾. Sysselsättningsgraden för personer i åldersgruppen 55–64 är dock fortfarande låg och ligger på omkring 40 %. Det behövs initiativ för att skapa arbetstillfällen för äldre arbetstagare, för att ändra arbetsgivarnas inställning till denna åldersgrupp och för att ändra de äldre arbetstagarnas egen inställning, liksom initiativ för att skapa förutsättningar för ett aktivt åldrande eftersom införandet av automatiska justeringsmekanismer för pensionsåldern som leder till höjda lagstadgade pensionsåldrar skulle medföra att miljontals arbetstagare överförs till andra pelare i det sociala trygghetssystemet (dvs. arbetslöshetsunderstöd, invaliditetspension och garanterad minimiinkomst), vilket innebär att fattigdomsriskerna ökar markant i denna kategori. EESK anser att en sysselsättningsfrämjande politik bör utgöra en prioritet i EU. Det viktigaste svaret på den demografiska utmaningen lyder målinriktad tillväxtpolitik och ökad sysselsättning.

2.3.2 Det är av avgörande betydelse att främja initiativ på EU-nivå inom ramen för den aktuella Europa 2020-strategin som ger arbetstagarna möjlighet att arbeta. Medlemsstaterna bör stärka anställbarheten och skapa förutsättningar för företagen att generera arbetstillfällen och för de anställda att förbli sysselsatta om de så önskar. Det krävs gemensamma ansträngningar från staternas, arbetsgivarnas och de enskildas sida om man vill främja en förlängning av det aktiva yrkeslivet. Arbetsgivare behöver kraftfullt stöd för att kunna erbjuda fler arbetstillfällen till äldre arbetstagare, som lämnar arbetslivet tidigt pga. hälsoproblem och arbetsvillkor, intensivt arbete, tidig uppsägning och brist på möjligheter till utbildning eller till återinträde på arbetsmarknaden. Äldre bör även uppmuntras och stimuleras att öka sin anställbarhet och förbli aktiva på arbetsmarknaden. Eftersom rätten att gå i pension är en grundläggande rättighet, skulle varje automatisk höjning av den lagstadgade pensionsåldern vara utesluten. EESK noterar att frågan om lagstadgad pensionsålder är avskild från frågan om den tid som använts för pensionsinbetalningar.

⁽⁵⁾ Private pension schemes, Europeiska kommissionen, 2009, s. 5.

⁽⁶⁾ Eurostat, MISSOC, Ageing Report, 2010 Interim Joint Report on pensions från kommittén för ekonomisk politik och kommittén för socialt skydd.

2.3.3 Det kan diskuteras om man kan uppnå en högre faktisk pensionsålder enbart genom att höja den lagstadgade pensionsåldern. Detta skulle utan tvekan vara fallet om en aktiv arbetsmarknadspolitik, lämpliga arbetsmarknadsrelationer, strategier för aktivt åldrande och åtgärder för att öka solidariteten i pensionssystemet inte genomförs. Endast en medveten politik för "aktivt åldrande", som befrämjar vidareutbildning och livslångt lärande, kan leda till ökad sysselsättning bland de äldre.

2.3.4 Kommittén är övertygad om att automatiska anpassningsmekanismer inte kan ersätta normalt politiskt beslutsfattande. Grundläggande beslut om människors levnadsvillkor måste fattas av parlamenten efter en omfattande allmän debatt. Om automatiska anpassningsmekanismer skulle införas finns det risk för att de på ett olämpligt sätt kombinerar längre perioder av sysselsättning och av pension. Tidigare har förändringar i den förväntade livslängden åtföljts av längre utbildningsperioder respektive pensionsperioder, och av en minskning av tiden i aktivt förvärvsarbete. En höjd pensionsålder får inte vara en separat åtgärd utan bör kompletteras med åtgärder för att förbättra sysselsättningsmöjligheterna för dem som närmar sig pensionen.

2.4 *Hur kan genomförandet av Europa 2020-strategin utnyttjas för att främja längre tid i arbetslivet, framhålla nyttan för företagen och åtgärda diskriminering på grund av ålder på arbetsmarknaden?*

2.4.1 Ökad sysselsättning är av relevans för samtliga mål inom Europa 2020-strategin. Arbetsmarknadens parter måste involveras i de initiativ som syftar till att öka sysselsättningsgraden till 75 % av den aktiva befolkningen. EESK anser att en speciell metod krävs för att klara utmaningen att öka sysselsättningsgraden i åldersgruppen 55–64 år. EESK rekommenderar att medlemsstaterna sätter upp ett mål som framförhandlats med arbetsmarknadens parter för denna åldersgrupp i sina nationella reformprogram.

2.4.2 Tidigare har EESK lagt fram detaljerade rekommendationer för EU och medlemsstaterna ⁽⁷⁾ när det gäller insatser för att främja längre tid i arbetslivet. Vid sidan av livslångt lärande, aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ekonomiska incitament till fortsatt yrkesverksamhet, även för egenföretagare, och förändrade attityder inom företagen måste även följande åtgärder främjas för att erbjuda äldre arbetstagare nya alternativ:

— Ändra den lagstiftning som – i vissa medlemsstater – inte tillåter en kombination av lön och pension för de pensionärer och invaliditetspensionärer som vill arbeta.

— Införa ett bonussystem för att uppmuntra arbetstagare att fortsätta arbeta efter det att den lagstadgade pensionsåldern inträtt: förmåner som tillkommer efter uppnådd pensionsålder bör vara mer attraktiva än de som förvärvats tidigare.

— Uppmuntra medlemsstaterna att samarbeta med arbetsmarknadens parter i frågor som rör betygande arbeten.

— Erbjuder omfattande rådgivning och stöd till arbetssökande och rehabiliteringsåtgärder för långsiktigt återinträde på arbetsmarknaden.

— Införa socialt acceptabla incitament för senarelagd pensionering och i lämpliga fall utforma attraktiva modeller för en flexibel övergång från arbetsliv till pension.

— Genomföra åtgärder som lindrar den fysiska och mentala bördan som arbete innebär och därigenom göra det möjligt för anställda att stanna längre i arbetslivet.

— Uppmuntra äldre arbetstagare att uppgradera sin kompetens.

— Öka medvetenheten bland äldre arbetstagare och inom företag, särskilt små och medelstora företag, om innovativa metoder för personaladministration och arbetsorganisation som är gynnsamma för äldre arbetstagare ⁽⁸⁾.

2.4.3 De politiska åtgärder som främjar längre tid i arbetslivet bör också beakta frågan om att ungdomar nu inträder på arbetsmarknaden betydligt senare än föregående generationer. Ett förlängt arbetsliv innebär också att man angriper problemen med arbetslöshet, särskilt långtidsarbetslöshet, och karriärvbrott som orsakas av uppfostringsansvar, vårdansvar för familjemedlem eller tillfälligt funktionshinder.

2.5 *Hur bör direktivet om tjänstepensionsinstitut ändras för att förbättra villkoren för gränsöverskridande verksamhet?*

2.5.1 I sin rapport ⁽⁹⁾ om genomförandet av direktivet om tjänstepensionsinstitut uppger kommissionen att det inte finns någon anledning att ändra reglerna i nuläget. Om en utvärdering av hur det fungerar visar att en översyn av direktivet

⁽⁷⁾ EESK:s yttrande: EUT C 157, 28.6.2005, s. 120.

⁽⁸⁾ EESK:s yttranden: EUT C 256, 27.10.2007, s. 93 och EUT C 228, 22.09.2009, s. 24.

⁽⁹⁾ KOM(2009) 203 slutlig.

behövs, anser EESK dock att tvetydigheten i uttrycket "riskkapitalmarknader" bör åtgärdas eftersom det skulle kunna medföra en risk för pensionsfonderna och deras medlemmar. Tillsynsaspekterna måste klargöras, och fondernas rätt att investera i riskfyllda finansiella instrument måste begränsas.

2.5.2 EESK noterar att det finns möjlighet att det växer fram ytterligare individuella, **frivilliga** och privata pensionssystem vid sidan av de nuvarande systemen. Mot bakgrund av detta skulle man kunna undersöka möjligheten till garantier på europeisk nivå så att de även inbegriper gränsarbetare. Man skulle kunna utreda efterfrågan på och möjligheterna till en utveckling av alleuropeiska individuella pensionskonton (i linje med de individuella pensionskonton som förekommer i USA och det likartade system som finns i Polen, IKE) **för mobila arbetstagare**. En sådan utredning skulle omfatta principerna för förvaltning, tillsyn och övervakning av dessa system. I detta sammanhang skulle kommissionen också kunna utreda möjligheten att utnyttja den 28:e ordningen, som föreslogs i Montirapporten och även har förordats av EESK⁽¹⁰⁾.

2.6 Vad bör ingå i system som omfattas av EU-åtgärder för att undanröja hinder för att flytta pensionsrättigheter?

Bör EU åter ta upp frågan om rätt att flytta pensioner, eller är minimikrav för intjänande och bibehållande av pensionsrättigheter samt en upplysningstjänst för alla typer av pensionsrättigheter en bättre lösning?

2.6.1 EU-förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen har visat sig vara ytterst fördelaktiga i fråga om att skydda arbetstagare som ofta flyttar. De har utgjort ett stöd till principen om att försäkringsperioder som fullgjorts i en annan medlemsstat ska beaktas för intjänandet av pensionsrättigheter. En tillämpning av samma princip, anpassad till alla kompletterande fonderade pensionssystem – tjänstepensionssystem och individuella pensionsplaner – skulle kunna utredas. EESK anser att möjligheten att samla pensionsrättigheter över gränserna inom de fonderade pensionssystemen bör övervägas.

2.6.2 EESK uppmanar kommissionen att utreda alternativet att utarbeta en grundläggande ram på EU-nivå för möjligheterna att intjäna och tillgodoräkna sig samtliga pensionsrättigheter, oavsett ursprungsland. Kommittén anser dock att det skulle vara svårt att kombinera detta med medlemsstaternas valfrihet. En upplysningstjänst för dessa rättigheter som skulle samordnas på EU-nivå skulle vara nyttig. Inom länderna kräver likaså rörligheten på den europeiska arbetsmarknaden en rörlighet för pensionsrättigheter mellan arbetsgivare. All EU-lagstiftning bör återspegla pensionssystemens ökade mångfald. Arbetstagarnas gränsöverskridande rörlighet bör uppmuntras genom att man

undanröjer hinder för frivilliga pensionsrättigheters rörlighet, i synnerhet skattemässiga och administrativa bördor, för alla pensionsrättigheter som samlats i fonderade frivilliga pensionssystem.

2.7 Behöver gällande EU-lagstiftning ses över för att säkerställa en enhetlig reglering och tillsyn av fonderade (dvs. med stöd av en fond av tillgångar) pensionssystem och pensionsprodukter? Om så är fallet, vilka aspekter?

Hur skulle EU-lagstiftning eller regler för god praxis kunna hjälpa medlemsstaterna att uppnå en bättre balans mellan risker, trygghet och kostnader för pensionsspararna och pensionsinstitutet?

2.7.1 Kommissionen medger att EU-lagstiftningen om fonderade pensionssystem är bristfällig och inadekvat. EESK uppmanar kommissionen att utreda, och vid behov överväga, möjligheten att reglera intjänande- och utbetalningsfaserna i dessa system på EU-nivå, med en analys av följande inslag:

- Tillsynsaspekter på investeringar.
- Könsrelaterade aspekter.
- Solvens.
- Kostnader.
- Icke-diskriminering vad gäller möjligheterna att tillhöra systemet (täckning).
- Garantier för förvärvade pensionsrättigheter.
- Minimikrav på information till de enskilda som omfattas av systemet.
- Garanti- och minimiavkastningssystem.
- Tillsyn.

2.7.2 I många fonderade avgiftsbestämda pensionssystem är det i stor utsträckning deltagarna själva som bär risken. De administrativa kostnaderna i dessa system är också höga. EESK anser att vissa aspekter av de fonderade pensionssystemen måste utvärderas och, vid behov, regleras på EU-nivå. Enligt 2010 års åldrande rapport från kommittén för ekonomisk politik kommer dessa pensionssystem att spela en viktig roll i vissa medlemsstater när det gäller att säkerställa en rimlig inkomst för framtidens pensionärer. Gemensamma europeiska principer skulle därför kunna hjälpa medlemsstaterna att säkerställa att dessa pensionssystem, som förvaltas av finansinstitut, är effektiva och fungerar på bästa sätt för pensionärerna. Pensionsfondsförvaltarnas vinster bör vara resultatrelaterade och kopplade till pensionsfondsmedlemmarnas intäkter. Etiska regler är till nytta men är inte tillräckliga. Systemen för utbetalning från obligatoriska fonderade pensionssystem innebär också en utmaning som bör diskuteras ytterligare och analyseras inom ramen för den öppna samordningsmetoden.

⁽¹⁰⁾ EUT C 21, 21.01.2011, s. 26.

2.8 Hur bör motsvarande solvensregler för pensionsfonder se ut?

2.8.1 Solvens II-direktivet fokuserar på allmänna försäkringar och livförsäkringar och skulle därför inte vara tillämpligt på pensionsprodukter. EESK anser emellertid att det skulle kunna utgöra en bra modell för utformningen av ett likartat system för fonderade pensioner, med tanke på pensionsprodukternas särart och de aspekter som skiljer dem från försäkringsprodukter.

2.8.2 Ett generellt system för pensionssystemens solvens på nationell nivå, samordnat på EU-nivå, skulle vara den bästa lösningen för att säkerställa alla fonderade pensionssystemens solvens, oavsett deras uppbyggnad. En liknande solvensordning bör omfatta åtminstone följande aspekter:

- En övervakning av implicita pensionsförpliktelser.
- Övervakning av solvensen och reservnivåerna i obligatoriska fonderade pensionssystem.
- Övervakning av finansieringsnivån och de potentiella riskerna för tjänstepensionssystem.
- Inrättande av en institution på nationell nivå för att säkerställa tjänstepensionssystemens solvens⁽¹¹⁾.

2.9 Bör skyddet enligt EU-lagstiftningen i händelse av att det uppdragsgivande företaget för pensionsplanen blir insolvent utvidgas och i så fall hur?

2.9.1 Tjänstepensionssystem och obligatoriska fonderade pensionssystem spelar redan eller kommer att spela en viktig roll när det gäller att säkerställa en anständig pensionsinkomst, i de länder där de införts. EESK anser att EU bör tvinga medlemsstaterna att inrätta garantimekanismer (i form av speciella fonder) i syfte att skydda pensionsinkomsterna i framtiden.

2.10 Bör nuvarande minimikrav för den information som ska lämnas om pensionsprodukter moderniseras (t.ex. när det gäller jämförbarhet, standardisering och tydlighet)?

Bör EU utarbeta ett gemensamt tillvägagångssätt för standardval vid försäkringsanslutning och investeringsval?

2.10.1 Pensionsprodukter i fonderade system är komplexa, och valet och ansvaret läggs i allt större utsträckning på den enskilde. I detta sammanhang anser EESK att EU bör säkerställa att regelverket på nationell nivå utvidgas till att omfatta alla pensionssystem. Det är absolut nödvändigt med en gemensam ansats genom riktlinjer på EU-nivå när det gäller investeringsval och minimikrav på information (särskilt vad avser den risk deltagarna löper).

2.10.2 Kommissionen medger att de enskildas välgrundade och medvetna beslut är en viktig faktor för att uppnå tillräckliga pensioner. EESK uppmanar kommissionen att lägga fram ett EU-initiativ för att höja medborgarnas kunskapsnivå när det gäller pensionsprodukternas ekonomiska aspekter. Med tanke på frågans komplexitet kan det tunga ansvaret för strategiska val inte bäras enbart av den enskilde, och samtidigt som det främsta ansvaret ligger på statsmakterna bör även arbetsmarknadens parter involveras i största möjliga utsträckning.

2.11 Bör den politiska samordningen på EU-nivå stärkas? Om så är fallet, vilka aspekter behöver förstärkas för att förbättra utformningen och genomförandet av pensionspolitiken genom ett integrerat angreppssätt? Kan inrättandet av en plattform för integrerad övervakning av alla aspekter av pensionspolitiken vara en del av lösningen för att gå vidare?

2.11.1 Den politiska samordningen på EU-nivå är i nuläget relativt ojämn. EESK välkomnar kommissionens idé om en gemensam plattform för en integrerad övervakning av alla aspekter av pensionspolitiken som knyter samman de offentliga myndigheterna, arbetsmarknadens parter, det civila samhället och pensionsbranschen. Plattformen bör göra det möjligt att jämföra situationen i de olika medlemsstaterna och pensionärernas levnadsstandard med hjälp av en uppsättning indikatorer.

2.11.2 En gemensam plattform för övervakning av samtliga aspekter av pensionspolitiken, inbegripet tillräcklighet, täckning, fattigdomsrisk, ekonomisk stabilitet, investeringar, risk och solvens, skulle kräva aktuell och tillförlitlig statistik. En EU-metod för pensionsstatistik måste därför utformas i samarbete med arbetsmarknadens parter och andra berörda parter. Liknande instrument måste också utvecklas för att övervaka de implicita pensionsförpliktelserna inom pensionssystemen på nationell nivå.

Bryssel den 20 januari 2011

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ I linje med PBGC (*Pension Benefit Guaranty Corporation*) som finns i USA.

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2001/112/EG om fruktjuice och vissa liknande produkter avsedda som livsmedel"

KOM(2010) 490 slutlig

(2011/C 84/09)

Föredragande utan studiegrupp: **Pedro NARRO**

Europaparlamentet och rådet beslutade den 23 september respektive den 7 oktober 2010 att i enlighet med artikel 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 2001/112/EG om fruktjuice och vissa liknande produkter avsedda som livsmedel"

KOM(2010) 490 slutlig.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 15 december 2010.

Vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 20 januari 2011) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 159 röster för, 3 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. Slutsatser

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén stöder Europeiska kommissionens initiativ att för andra gången ändra direktiv 2001/112 i syfte att anpassa det till de allmänna bestämmelserna i Codex Alimentarius-standarderna för fruktjuicer och fruktnectar (Codexstandarderna). Vid anpassningen av direktivet bör man dock inte välja att bara ändra vissa mycket specifika detaljer. I stället bör man göra en generell översyn av samtliga punkter i denna gemenskapslagstiftning.

1.2 Förbudet mot att tillsätta socker i fruktjuicer är en lämplig förebyggande åtgärd för att motverka fetma. EESK delar dock inte åsikten att det dessutom ska anges på förpackningen att fruktnectar innehåller tillsatt socker. En sådan åtgärd skulle kunna missleda konsumenterna och innebära en uppenbar särbehandling i förhållande till andra produkter, och dessutom har den inte något stöd i Codexstandarderna.

1.3 EESK beklagar att man i förteckningen över tillåtna ingredienser i förslaget till direktiv inte har angett att det är tillåtet att tillsätta upp till 10 % mandarinjuice i apelsinjuice. Reglerna i Codex Alimentarius, som det är meningen att direktivet ska anpassas efter, tillåter denna metod som också är vanlig internationellt sett, och därför bör den tas med i direktivet.

1.4 I bilaga II punkt 2 bör man uttryckligen ange att frukt som är avsedd för framställning av fruktjuicer eller fruktpurée kan ha behandlats efter skörden.

1.5 EESK välkomnar att tomat har tagits med på förteckningen över frukt som används för juiceframställning.

1.6 EESK välkomnar också att man behåller den dubbla klassificering/beteckning som gör åtskillnad mellan fruktjuice (som erhålls direkt när frukten pressas) och fruktjuice som erhålls

från koncentrat (som erhålls genom att man rekonstituerar koncentrerad juice genom att tillsätta vatten). Denna åtskillnad garanterar att konsumenten får korrekt information. Det är viktigt att man upprätthåller denna dubbla klassificering och att man inte under några omständigheter tillåter nyansskiftningar som riskerar att göra tolkningen av de två definitionerna mindre exakt.

1.7 EESK uppskattar att kommissionens förslag lämnar utrymme för rekonstituering av aromer i fruktjuice som erhållits från koncentrat.

2. Bakgrund till och sammanfattning av kommissionens förslag

2.1 Europeiska kommissionen föreslår en andra ändring av rådets direktiv 2001/112/EG om fruktjuice och vissa liknande produkter avsedda som livsmedel. Genom detta direktiv, som är föremål för ändring, fastställs tekniska föreskrifter för dessa produkters sammansättning, beteckningar, tillverkningssegnska-per och märkning.

2.2 Den första ändringen av direktiv 2001/112 gjordes genom direktiv 2009/106/EG. Denna ändring var av teknisk karaktär och gjordes för att anpassa gemenskapslagstiftningen till de allmänna bestämmelserna i Codexstandarderna för fruktjuicer och fruktnectar (Codex Stan 247-2005, genom vilken man införde kvalitets- och märkningskrav för fruktjuicer och liknande produkter) och till den uppförandekod som antagits av European Fruit Juice Association (AIJN). I korthet gällde ändringarna införandet av ett lägsta tillåtna Brixtal för 18 rekonstituerade fruktjuicer och fruktpuréeer. Dessutom fastställdes hur man ska benämna den saluförda produkten när det gäller fruktjuice som erhållits från koncentrat. Slutdatum för införlivandet av det ändrade direktivet fastställdes till den 1 januari 2011.

2.3 Det förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv som ligger till grund för detta yttrande (KOM(2010) 490) innebär en andra ändring av utpräglat teknisk karaktär. Denna ändring innebär, i likhet med den första ändringen, att man inkluderar en rad bestämmelser från Codex Alimentarius i linje med föreskrifterna i AIJN:s uppförandekod. Nedan anges de viktigaste nya punkterna i det aktuella direktivförslaget:

- Socker tas bort från förteckningen över tillåtna ingredienser i fruktjuice. Nektar och vissa produkter i bilaga III kan sötas genom tillsats av socker eller honung. Försäljningsnamnet ska innehålla ordet "sötad" eller orden "med tillsats av socker" samt en uppgift om den maximala mängd socker som tillsatts.
- Bestämmelserna om rekonstituering av smak och arom för enklas.
- Tomat tas med på förteckningen över frukt som används för juiceframställning.

2.4 Direktivförslaget kommer att följa det ordinarie lagstiftningsförfarandet enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. När direktivet har antagits kommer medlemsstaterna att få 18 månader på sig för att införliva detta i sin nationella lagstiftning.

3. Kommentarer

3.1 Det direktivförslag som är föremål för detta yttrande grundas främst på behovet av att anpassa gemenskapslagstiftningen till den internationella lagstiftningen, närmare bestämt Codexstandarden för fruktjuicer och fruktpuréer. Därför bör kommissionens förslag till ändringar inte gå i en annan riktning än de internationellt överenskomna bestämmelserna i Codex Alimentarius. Å andra sidan skulle det vara lämpligt att införa nya bestämmelser i enlighet med dem som föreskrivs i Codex Alimentarius.

3.2 En av de viktigaste ändringarna i direktivförslaget avser förbudet mot tillsats av socker i fruktjuicer och kravet på att tillsats av socker i fruktnektar måste framgå av försäljningsnamnet. Det förbud som kommissionen vill driva igenom har en tydlig förankring i den europeiska strategin för att förebygga

fetma. När det gäller fruktnektar skiljer sig emellertid förslaget från bestämmelserna i Codex Alimentarius. Det har inte fattats några liknande beslut tidigare för andra produkter (läskedrycker), det är inte förenligt med den övergripande regleringen av märkning och det förefaller onödigt med tanke på att det redan framgår av själva definitionen av fruktnektar att socker har tillsatts.

3.3 Kommissionen anger inte i sitt förslag att det är möjligt att tillsätta mandarinjuice i apelsinjuice utan att man för den skull behöver märka produkten som "blandning av fruktjuice". Enligt Codexstandarden (Codex Stan 45-1981) är det dock tillåtet att tillsätta upp till 10 % mandarinjuice utan att märka produkten som "blandning av fruktjuice", och internationellt sett tillämpas denna metod i praktiken redan i stor utsträckning av de främsta produktionsländerna, till exempel Brasilien och USA. Mot bakgrund av de alltmer globaliserade marknaderna innebär kraven i direktiv 2001/112/EG att de europeiska producenterna av citrusfrukt och deras kooperativ hamnar i ett konkurrensmässigt underläge i förhållande till aktörerna i tredjeländer. EESK anser att den europeiska beteckningen "apelsinjuice" måste anpassas till den internationella Codexstandarden och yrkar därför på att mandarinjuice bör tas med i förteckningen över godkända tillsatser i apelsinjuice, upp till gränsvärdet på 10 %. Tillsatsen av mandarinjuice i apelsinjuice kan motiveras med att dessa två citrusarter botaniskt sett står varandra nära och att de även har snarlika organoleptiska egenskaper. Det är i praktiken omöjligt att påvisa några kvalitetsskillnader om man utför en analys av apelsinjuice med respektive utan tillsatt mandarinjuice.

3.4 Definitionen av frukt i punkt 1 i bilaga II (Definitioner av råvaror) bör på ett tydligt sätt innefatta behandling efter skörden av frukt avsedd för bearbetning.

3.5 EESK stöder förslaget om att tomat ska tas med på förteckningen över frukt som används för juiceframställning och välkomnar kommissionens avsikt att behålla dubbla försäljningsnamn för att skilja mellan fruktjuice och fruktpuré av koncentrat, eftersom man på detta sätt garanterar att konsumenten får korrekt information. Kommittén vill också uttrycka sin uppskattning över att kommissionens förslag lämnar utrymme för rekonstituering av aromer i fruktjuice som erhållits från koncentrat.

Bryssel den 20 januari 2011

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1288/2009 om fastställande av tekniska övergångsbestämmelser för perioden 1 januari 2010 – 30 juni 2011"

KOM(2010) 488 slutlig – 2010/0255(COD)

(2011/C 84/10)

Huvudföredragande: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Den 7 oktober 2010 beslutade rådet, och den 8 oktober 2010 Europaparlamentet, att i enlighet med artikel 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1288/2009 om fastställande av tekniska övergångsbestämmelser för perioden 1 januari 2010 – 30 juni 2011"

KOM(2010) 488 slutlig – 2010/0255 (COD).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 15 december 2010.

Vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 19 januari 2011) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 82 röster för, inga röster emot och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Mot bakgrund av att de tekniska övergångsbestämmelser som fastställs i rådets förordning (EG) nr 1288/2009 upphör att gälla den 30 juni 2011 anser Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att förordningen bör ändras så att giltigheten förlängs fram till den 1 januari 2013 enligt de villkor som anges i förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning i dokumentet KOM(2010) 488 slutlig av den 23 september 2010.

1.2 I avsaknad av bestämmelser om permanenta tekniska åtgärder kan rättssäkerheten och bevarandet av de marina resurserna genom antagandet av detta förslag till förordning garanteras fram till den 1 januari 2013, då den nya fiskeripolitiken, som ska fastställa de grundläggande principerna för tekniska åtgärder, planeras träda i kraft.

1.3 Kommittén uppmanar Europaparlamentet och rådet att i förslaget till förordning i punkt 1 b) i) i dess enda artikel lägga till en formulering om att ersätta "2010" med "2011" med avseende på punkterna 9.3, 9.6 och 9.8 i artikel 1.2 a) i) i förordning (EG) nr 1288/2009.

2. Bakgrund

2.1 Den 4 juni 2008 lade kommissionen fram ett förslag till rådets förordning om bevarande av fiskeresurserna genom tekniska åtgärder ⁽¹⁾.

2.2 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén lade fram ett yttrande över detta förslag till förordning, som efter sedvanlig behandling antogs vid kommitténs 451:a plenarsession den 25 februari 2009 ⁽²⁾.

2.3 Kommissionens behandling av förslaget till förordning försvårades på grund av förhandlingarna om antagandet av Lisabonfördraget 2009.

2.4 Eftersom det krävdes ett snabbt beslut antogs under tiden förordning (EG) nr 43/2009 om fastställande för år 2009 av fiskemöjligheter och därmed förbundna villkor för vissa fiskbestånd och grupper av fiskbestånd ⁽³⁾.

2.5 Medan behandlingen av rådets förordning om tekniska åtgärder fortsatte under 2009 upphörde de åtgärder som anges i bilaga III till förordning (EG) nr 43/2009 att gälla, då giltighetstiden löpte ut.

2.6 Av denna anledning och av rättssäkerhetsskäl samt för att vidmakthålla ett lämpligt bevarande och en lämplig förvaltning av de marina resurserna antogs rådets förordning (EG) nr 1288/2009 om fastställande av tekniska övergångsbestämmelser för perioden 1 januari 2010–30 juni 2011 ⁽⁴⁾, vilket innebär att de tekniska övergångsbestämmelser som anges i bilaga III till förordning (EG) nr 43/2009 kan fortsätta att gälla för en övergångsperiod på 18 månader.

⁽²⁾ EUT C 218, 11.9.2009.

⁽³⁾ EUT L 22, 26.1.2009, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT L 347, 24.12.2009, s. 6.

⁽¹⁾ KOM(2008) 324 slutlig.

2.7 Till följd av de nya kraven i Lissabonfördraget drog kommissionen 2010 tillbaka förslaget till rådets förordning om bevarande av fiskeresurserna genom tekniska åtgärder.

2.8 Grundprinciperna för tekniska åtgärder ska införlivas med den nya grundförordningen för den pågående reformen av den gemensamma fiskeripolitiken, som förväntas bli framlagd under det tredje kvartalet 2011 och träda i kraft den 1 januari 2013.

2.9 Eftersom förordning (EG) nr 1288/2009 upphör att gälla den 30 juni 2011 och det för närvarande inte finns någon rättsakt som fastställer permanenta tekniska åtgärder bör denna förordnings giltighetstid förlängas med 18 månader fram till den 1 januari 2013.

2.10 Det förslag till Europaparlamentets och rådets förordning som förlänger giltighetstiden för rådets förordning (EG) nr 1288/2009 med 18 månader fram till den 1 januari 2013 är en konsekvens av detta. Detta förslag till förordning behandlas i föreliggande förslag till yttrande från EESK.

3. EESK:s synpunkter

3.1 EESK stöder förslaget till förordning, eftersom det innebär att förordning (EG) nr 1288/2009 förlängs till den 1 januari 2013, vilket garanterar rättssäkerheten och bevarandet av de marina resurserna fram till dess att permanenta tekniska åtgärder har fastställts.

3.2 Beträffande punkt 1 b) i) i den enda artikeln anser kommittén emellertid att Europaparlamentet och rådet bör överväga att förlänga tidsfristen för medlemsstaterna i förordning (EG) nr 1288/2009 från den 1 oktober 2010 till den 1 oktober 2011 så att deras vetenskapliga institut har möjlighet att lägga fram sina vetenskapliga rapporter om fiske på större vattendjup än 600 m i ICES-områdena VIII, IX och X.

3.3 Denna begäran grundas på att alla de omständigheter som påverkat behandlingen av denna lagstiftning och som beskrivs i punkt 2 i yttrandet, har inneburit att medlemsstaterna inte har haft tillräckligt med tid för att genomföra de forskningsstudier som är nödvändiga för att kunna förelägga Vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommittén för fiskerinäringen en tillräckligt väldokumenterad rapport om denna form av fiske.

Bryssel den 19 januari 2011

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 1234/2007 när det gäller utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen"

KOM(2010) 486 slutlig – 2008/0183 (COD)

(2011/C 84/11)

Föredragande: **Eugen LUCAN**

Den 23 september 2010 och den 8 oktober 2010 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 43.2 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 1234/2007 när det gäller utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen"

KOM(2010) 486 slutlig – 2008/0183 (COD).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 15 december 2010.

Vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 20 januari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 150 röster för, 4 röster emot och 14 nedlagda röster:

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 EESK anser att programmet för utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen är ett bevis på att ekonomisk utveckling på livsmedelsmarknaden och europeiska värderingar (i synnerhet solidaritetsprincipen) när det gäller de sämst ställda sociala grupperna främjas inom EU. Garantin att samtliga EU-medborgare har tillgång till livsmedel, i synnerhet de sämst ställda grupperna, måste kvarstå som en av de grundläggande målsättningarna inom EU:s jordbrukspolitik. EESK bedömer att endast en kraftfull och hållbar ekonomisk utveckling av jordbrukspolitiken kan stödja även de mest utsatta sociala grupperna i unionen.

1.2 Översynen av den europeiska lagstiftningsramen är lämplig och nödvändig mot bakgrund av fördragsändringarna och förändringar på inre marknaden när det gäller priser, lagerhållning och marknadspolitik, men även mot bakgrund av varje medlemsstats särskilda behov.

1.3 I och med att mer än 80 miljoner medborgare i EU ⁽¹⁾ (mer än 16 % av befolkningen i unionen) är drabbade av fattigdom, och med tanke på prioriteringarna under det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning 2010 samt att den ekonomiska krisen leder till att allt fler EU-medborgare riskerar bli allt fattigare, stöder EESK att programmet för utdelning av livsmedel till de sämst ställda bibehålls och att det ges permanenta anslag i budgeten för den gemensamma jordbrukspolitiken.

1.4 EESK anser att programmet för utdelning av livsmedel till de sämst ställda bör ingå som en permanent del av den gemensamma jordbrukspolitiken eftersom instrumentet ger möjlighet att förbättra situationen för sårbara personer som drabbats av fluktuationerna på livsmedelsmarknaden. Samtidigt bidrar programmet till balansering och stabilisering av inre marknaden eftersom de utdelade produkterna kommer från interventionslager och inhandlats på marknaden. Därmed är det fråga om livsmedel från det europeiska jordbruket. EESK understryker behovet av att behålla denna typ av indirekta marknadsåtgärder inom den gemensamma jordbrukspolitiken, och anser dem vara oundgängliga i synnerhet för utsatta personer, men även för jordbrukare som drabbats av den pågående krisen.

1.5 Med tanke på att livsmedelsbristen är så utbredd och drabbar över 43 miljoner EU-medborgare samt utdelningsprogrammets positiva resultat för de sämst lottade samhällsgrupperna, anser EESK att programmet för livsmedelsutdelning framöver bör ges en varaktig och stabil budget.

1.6 Utvärderingen av nationella och europeiska livsmedelsprogram bör grunda sig på en bedömning av behoven hos samtliga utsatta personer, inklusive de allra fattigaste (gatubarn, hemlösa, asylsökande, svartarbetare och illegala invandrare osv.) som inte åtnjuter något stöd på basis av kriteriet för garanterad minimiinkomst eller som vanligen inte syns i den officiella statistiken. Förebyggande av social utslagning och kampen mot densamma kan framför allt ske genom att man inbegriper samtliga utsatta befolkningsgrupper som prioriterats under det

⁽¹⁾ <http://www.2010againstopoverty.eu/about/?langid=sv>

europiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning 2010. EESK uppmanar behöriga myndigheter i medlemsstaterna att ta hänsyn till sådana uppgifter som inbegriper personer som uteslutits i den officiella statistiken då utsatta samhällsgrupper definieras. Sådana uppgifter är ofta tillgängliga i statistik från frivilligorganisationer eller välgörenhetsorganisationer.

1.7 EESK rekommenderar att Europeiska kommissionen uppmuntrar medlemsstaterna att främja partnerskap mellan offentliga myndigheter och det civila samhället i syfte att uppnå att så många medborgar- och frivilligorganisationer som möjligt får delta i utdelningen av livsmedel. Kommittén anser att livsmedelshjälp från programmet kan komplettera sociala tjänster som erbjuds inom ramen för integrering i samhället av utsatta personer.

1.8 EESK anser att frivillig- och välgörenhetsorganisationer som både erbjuder livsmedelshjälp och hälso- samt socialtjänster (i synnerhet tjänster som erbjuds utestängda personer i härbärgen, soppkök och dagcenter) bör ges stöd för att täcka verksamhetens administrativa kostnader.

1.9 Kommittén välkomnar Europeiska kommissionens initiativ att beakta Europaparlamentets ändringsförslag i de ändrade förordningarna när det gäller ersättningar för välgörenhetsorganisationers administrativa kostnader och lagringskostnader.

1.10 Under pågående ekonomisk kris – och i synnerhet i medlemsstater där inkomsten per invånare är låg och där de sämst ställda är många – kunde nationell medfinansiering leda till att det europeiska programmet blir mer byråkratiskt och lamslaget. Detta riskerar att drabba de sämst ställda grupperna i EU och skulle stå i strid med de principer för integrering i samhället som förespråkas inom ramen för det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning.

1.11 EESK anser att livsmedelsprogrammet för de sämst lottrade bör vara ett EU-program som till 100 % finansieras via budgeten för den gemensamma jordbrukspolitik. För närvarande är det medlemsstaterna som tillsammans med nationella välgörenhetsorganisationer står för kostnaderna för genomförande av programmet (utgifter för transport av livsmedel till lagren, administrativa kostnader, transportkostnader, lagringskostnader, moms, kostnader för sociala tjänster som kompletterar livsmedelshjälp).

2. Den viktigaste prioriteringen inom det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning 2010 är att hjälpa de sämst ställda, inklusive sådana som hotas av livsmedelsfattigdom

2.1 I EU är över 80 miljoner medborgare drabbade av fattigdom⁽²⁾. 16 % av befolkningen i unionen är utsatt, och av

dess kan mer än 43 miljoner medborgare drabbas av livsmedelsfattigdom. 2006 varierade befolkningsandelen som riskerade att drabbas av livsmedelsfattigdom i EU mellan 2 % (Danmark) och 37 % (Slovakien). Andelen fattiga överskrider 20 % av befolkningen i minst sju medlemsstater. I Polen och Tyskland räknar man med att 11 respektive 9 miljoner personer hotas av fattigdom. Dessa uppgifter är ett säkert bevis på att livsmedelshjälp behövs.

2.2 De befolkningsgrupper som löper störst risk för undernäring eller felnäring till följd av livsmedelsbrist eller olämpliga livsmedel är barn i fattiga familjer, äldre, hemlösa, asylsökande och illegala arbetsinvandrare eller personer och barn som har ett handikapp. I vissa medlemsstater åtnjuter en del av mottagarna av livsmedelshjälp även sociala stödtjänster som prövats utifrån kriteriet om garanterad minimiinkomst.

2.2.1 EESK vill påpeka att de flesta marginaliserade, i synnerhet hemlösa, asylsökande samt illegala arbetare och invandrare, inte åtnjuter något socialt skydd och inte heller tas upp i nationell statistik. Bland dessa personer finns det många som saknar identitetshandlingar. En utvärdering av deras behov av social hjälp och livsmedel är svår att genomföra, och en korrekt bedömning kunde göras tillsammans med frivilligorganisationer och välgörenhetsorganisationer.

2.2.2 EESK rekommenderar att särskild uppmärksamhet riktas till barn i fattiga familjer eftersom deras matvanor kan leda till framtida hälsoproblem och till minskad hjärnkapacitet och sämre inlärningsförmåga. I detta sammanhang ställer sig kommittén även positiv till att berika utbudet på utdelade livsmedel med frukt och grönsaker.

2.3 Inom ramen för det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning 2010 fastställdes att kampen mot fattigdom är ett gemensamt ansvar. Det finns flera prioriteringar inom strategin för att gynna social integration och för att bekämpa fattigdom:

— Aktiv integration genom att säkerställa en minimiinkomst, återgång till arbetslivet och ett utbud av sociala tjänster som gynnar social integration.

— Bekämpning av barnfattigdom.

— Förebyggande av att personer förlorar rätten till en bostad, och av utestängning av hemlösa⁽³⁾.

⁽²⁾ Se fotnot 1.

⁽³⁾ Se fotnot 1.

Med tanke på detta bör livsmedelshjälpen erbjudas så att den kopplas till hälsojänster, utbildningsinsatser och socialt stöd för att nå integration i arbetsliv och samhälle för eftersatta befolkningsgrupper.

3. Kommissionens förslag

3.1 Den nuvarande ordningen för livsmedelsutdelning bygger på utdelning av produkter från unionens interventionslager, kompletterad med tillfälliga uppköp på marknaden. Den successiva reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken och den gynnsamma utvecklingen av priserna har dock lett både till en fortlöpande minskning av interventionslagren och variationen på de produkter som finns att tillgå. Följaktligen bör uppköp på marknaden också kunna bli en permanent källa till leveranser inom ramen för ordningen som ett komplement till interventionslagren, om lämpliga lager inte finns att tillgå.

3.1.1 Förslaget om att ändra rådets grundförordning innehåller bestämmelser om dess anpassning till EUF-fördraget och väsentliga förändringar i de jordbruksåtgärder som föreslagits i syfte att harmonisera genomförandet av ordningen för livsmedelsutdelning i alla medlemsstater.

3.1.2 Kommissionen föreslår ändringar av regelverket på grundval av följande faktorer: Två leveranskällor (livsmedlen kan antingen komma från interventionslager eller från marknaden), större variation på de livsmedel som delas ut och tydligare prioriteringar, ett långsiktigt perspektiv (tre år), ökad kontroll och rapportering samt införande av samfinansiering (en samfinansieringsandel från EU på 75 procent, som ökas till 85 procent för de medlemsstater som tar emot stöd från Sammanhållningsfonden för perioden 2010–2012. Från och med planen för perioden 2013–2015 kommer EU:s samfinansieringsandel att uppgå till 50 procent respektive 75 procent).

4. Allmänna och särskilda kommentarer

4.1 Programmet för utdelning av livsmedel till de sämst ställda genomförs i 20 medlemsstater. I de flesta länder sker utdelningen av livsmedel till mottagarna i samarbete med – och med hjälp av – frivilligorganisationer.

4.2 2006 nådde programmet över 13 miljoner medborgare i 15 medlemsstater. 2008 deltog 19 medlemsstater i ett projekt kring frivilliginsatser med en budget på 305 miljoner euro. Anslagen för programmet ökade 2009 och uppnådde 500 miljoner euro med 20 deltagande medlemsstater.

4.3 Den ekonomiska krisen, minskat antal arbetstillfällen, och höjda priser på vissa baslivsmedel har lett till en ökning av antalet utsatta personer. Man beräknar att antalet behövande kontinuerligt ökar.

4.4 Finansiering till 100 % eller medfinansiering?

4.4.1 Europeiska kommissionen anser att en samfinansiering understryker sammanhållningsdimensionen i stödordningen, garanterar en god planering och förstärker samverkans effekterna. Kommissionen vill ha budgetbalans och ålägga medlemsstaterna ett större ansvar. Den ser positivt på att införandet av medfinansieringsprincipen innebär en avsevärt större budget för programmet.

4.4.2 Kommissionen tar i sina beräkningar med den andel som kommer från privata välgörenhetsorganisationer och som kan betraktas som en del av medlemsstatens medfinansiering. Samtidigt anser EESK att frivilligarbetet i välgörenhetsorganisationer kan räknas in och därmed omfattas av principen för medfinansiering.

4.4.3 Europaparlamentet föreslår att programmet för utdelning av livsmedel ska finansieras till 100 % av EU:s budget eftersom vissa medlemsstater inte skulle ha möjlighet att delta i programmet om de måste uppnå tröskeln för medfinansiering. EESK anser att medlemsstater som inte kan uppnå den krävda medfinansieringsnivån till följd av brist på medel inte heller har möjlighet att uppnå målsättningarna för programmet, dvs. stabilisering av marknaden och sociala syften.

4.4.4 EESK anser att ett medfinansieringssystem kan innebära att de sämst lottade mottagarna i medlemsstater där inkomsten per invånare är låg riskerar att bli uteslagna från programmet för utdelning av livsmedel.

4.4.5 EESK riktar uppmärksamheten på det faktum att ett av målen för europeiska året 2010 är just "bekämpning av fattigdom". Medfinansieringen kan dock leda till att vissa missgynnade grupper utestängs från samhällslivet just under detta temår då ett av målen är social integration.

4.4.6 EESK understryker att medfinansiering kunde innebära att sociala problem och livsmedelsfattigdomen förvärras. Om medfinansiering införs kan den fria rörligheten inom unionen leda till att en del av de sämst ställda flyttar till EU-länder med högre välbefinnande. I praktiken skulle problemet med livsmedelsfattigdom bland vissa EU-medborgare bara flyttas från de fattigaste regionerna till regioner där inkomsten per capita är högre.

4.4.7 Mot bakgrund av den aktuella ekonomiska krisen anser EESK att livsmedelsprogrammet för de sämst lottade bör vara ett EU-program som till 100 % finansieras via budgeten för den gemensamma jordbrukspolitiken.

4.5 EESK stöder Europeiska kommissionens förslag att köpa upp livsmedel enbart på den europeiska marknaden för att samtidigt indirekt stödja jordbrukarna i EU.

4.6 Mångsidiga produkter inom programmet för livsmedelshjälp

4.6.1 Även om det är svårt att uppnå näringsbalans eftersom de flesta livsmedlen kommer från interventionslager, ställer sig EESK positiv till att man erbjuder livsmedel som är så mångsidiga och nyttiga som möjligt, med avstamp i näringsrekommendationer och riktlinjer om nyttig kost för befolkningen i EU.

4.6.2 EESK stöder att livsmedelshjälp kopplas till sociala stödåtgärder och rekommenderar att man ofta (och inte bara undantagsvis) delar ut livsmedel i synnerhet på orter där frivilligorganisationer och offentliga myndigheter erbjuder sinsemellan kompletterande tjänster (mottagning, hälsovård, utbildning, yrkesutbildning, social integration osv.).

5. Det civila samhällets, välgörenhetsorganisationers och frivilligorganisationers deltagande och roll

5.1 Den 30 juni 2010 anordnade Europeiska kommissionen ett möte för aktörer som deltar i genomförandet av programmet för utdelning av livsmedel. I mötet deltog företrädare för 18 frivilligorganisationer i 15 medlemsstater, företrädare för ett EU-organ (European Public Health Alliance, EPHA) samt företrädare för byråer som tillhandahåller tjänster och gör utbetalningar.

5.2 Det finns frivilligorganisationer ⁽⁴⁾ i Europa som erbjuder livsmedelshjälp på ett övergripande sätt som en del i en helhet av allmänna sociala tjänster riktade till sämre ställda i syfte att uppnå allt högre grad av social integration.

5.3 Välgörenhetsorganisationerna är väl lämpade att utvärdera programmets resultat eftersom de står i direkt kontakt med grupper av sämre ställda. Välgörenhetsorganisationerna meddelar att det finns mottagare inom programmet som rekommenderar ett mer varierat utbud av de utdelade livsmedlen för att uppnå en mer balanserad kost, att man skapar en rättslig grund för utdelning av traditionella lokala produkter och slutligen att man förlänger programmets genomförandeperiod.

5.4 Frivilligorganisationernas deltagande och det stora antalet frivilligarbeters engagemang visar på att det europeiska civila samhället är lyhört för de sämst ställda och stöder dessa. EESK bedömer att subsidiaritetsprincipen respekteras så länge som medlemsstaterna har frihet att fastställa nödvändiga förfaranden och kriterier för att utse organisationer som är lämpliga att delta i programmet. På motsvarande sätt ska medlemsstaterna ansvara för urvalet av mottagare av livsmedelshjälp. Programmet gynnar utvecklingen av samarbetsrelationer mellan välgörenhetsorganisationer och offentliga myndigheter.

5.5 Det finns länder i EU där frivilligorganisationer och välgörenhetsorganisationer skulle delta i högre grad om det fanns tillräckliga finansiella resurser för att täcka de administrativa kostnaderna. Kommittén välkomnar Europeiska kommissionens initiativ att beakta Europaparlamentets ändringsförslag i de ändrade förordningarna när det gäller ersättningar för välgörenhetsorganisationers administrativa kostnader, lagringskostnader och transportkostnader (mellan lagringslokaler och utdelningsställen) så att välgörenhetsorganisationerna får ersättning för dessa utgifter (se artikel 27.7 i den ändrade förordningen).

Bryssel den 20 januari 2011

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Exempelvis i Polen finns 44 regionala representationer, 100 Caritas-center, 4 500 anställda och 70 000 frivilliga som arbetar inom genomförandet av programmet för utdelning av livsmedel. Välgörenhetsorganisationen polska Caritas började delta i utdelningen av livsmedel inom programmet 2004. Organisationen har 44 lager och 20 fryshus. Polska Caritas uppger att framtidens utmaning består i att hantera programmet, sköta livsmedelstransporter och uppbåda investeringsmedel.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Ändrat förslag till rådets direktiv om strukturen och skattesatserna för punktskatten på tobaksvaror"

KOM(2010) 641 slutlig – 2007/0206 (CNS)

(2011/C 84/12)

Den 23 november 2010 och den 8 december 2010 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artiklarna 113 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets direktiv om strukturen och skattesatserna för punktskatten på tobaksvaror"

KOM(2010) 641 slutlig — 2007/0206 (CNS).

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 19 januari 2011) med 90 röster för, 3 röster emot och 8 nedlagda röster att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 19 januari 2011

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om skyddsbågar monterade framför förarsätet på smalspåriga jordbruks- och skogsbrukstraktorer med hjul"

(kodifiering)

KOM(2010) 610 slutlig – 2010/0264 (COD)

(2011/C 84/13)

Europaparlamentet och rådet beslutade den 10 november 2010 respektive den 8 december 2010 att i enlighet med artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om skyddsbågar monterade framför förarsätet på smalspåriga jordbruks- och skogsbrukstraktorer med hjul"

KOM(2010) 610 slutlig — 2010/0302 (COD).

Eftersom kommittén till fullo stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 19 januari) med 96 röster för, inga röster emot och 2 nedlagda röster att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 19 januari 2011

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av ett system för identifiering och registrering av får och getter"

(kodifiering)

KOM(2010) 635 slutlig – 2010/0309 (COD)

(2011/C 84/14)

Den 23 november 2010 och den 13 december 2010 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 43.2 och artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av ett system för identifiering och registrering av får och getter (kodifiering)"

KOM(2010) 635 slutlig – 2010/0309 (COD).

Eftersom kommittén till fullo står bakom förslaget och redan har framfört sin ståndpunkt i denna fråga i yttrande CESE 582/2003 som antogs den 14 maj 2003 (*), beslutade EESK under sin 468:e plenarsession den 19–20 januari 2011 (sammanträdet den 19 januari 2011) med 104 röster för, inga röster emot och 7 nedlagda röster att avge ett positivt yttrande om förslaget och hänvisa till ståndpunkterna i ovannämnda dokument.

Bryssel den 19 januari 2011

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

(*) EESK:s yttrande om "Förslag till rådets förordning om upprättande av ett system för identifiering och registrering av får och getter och om ändring av förordning (EEG) nr 3508/92", EUT C 208, s. 32, 3.9.2003.

PRENUMERATIONSPRISER 2011 (exkl. moms, inkl. frakt och porto)

<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	1 100 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, pappersversion + årsutgåva på dvd	22 officiella EU-språk	1 200 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L-serien, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	770 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, månatlig (kumulativ) utgåva på dvd	22 officiella EU-språk	400 euro per år
Tillägg till <i>Europeiska unionens officiella tidning</i> (S-serien), meddelanden och offentliga kontrakt, dvd, 1 nummer per vecka	flerspråkig: 23 officiella EU-språk	300 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , C-serien – allmänna uttagningsprov	Antal språk beroende på uttagningsprov	50 euro per år

Europeiska unionens officiella tidning (EUT) ges ut på EU:s officiella språk, och det går att prenumerera på den i 22 olika språkversioner. Den består av två serier: L (lagstiftning) och C (meddelanden och upplysningar).

Varje språkversion kräver en separat prenumeration.

Enligt rådets förordning (EG) nr 920/2005 som offentliggjordes i EUT L 156 av den 18 juni 2005 är Europeiska unionens institutioner under en övergångsperiod inte skyldiga att avfatta och offentliggöra alla rättsakter på iriska. Den iriska utgåvan av EUT säljs därför separat.

En prenumeration på tillägget till EUT (S-serien: meddelanden och offentliga kontrakt) omfattar en flerspråkig dvd med alla de 23 officiella språkversionerna.

Prenumeranter på EUT kan på begäran få de olika bilagorna till tidningen. När en bilaga ges ut meddelas prenumeranterna detta genom ett "meddelande till läsarna" i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Försäljning och prenumeration

Prenumerationer på olika tidskrifter, såsom *Europeiska unionens officiella tidning*, kan beställas från någon av våra kommersiella distributörer. En lista över dessa finns på följande Internetadress:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sv.htm

Via EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) har du kostnadsfritt direkt tillgång till Europeiska unionens lagstiftning. På webbplatsen kan du söka i *Europeiska unionens officiella tidning* samt i fördrag, lagstiftning, rättspraxis och förberedande rättsakter.

Mer information om Europeiska unionen finns på <http://europa.eu>

Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV